

15 September. 't Waer is veranderd, 't is veel frischer en de lucht is bewolkt; toch is er weinige regen gevallen. Van morgen bracht de post mijn honorarium voor. Verhalen uit de Geschiedenis van Hilarius: de volgende week zullen de boekjes verschijnen. We veronderstellen, dat René de Clercq naar België is vertrokken, hij was niet thuis en zijn vrouw gaf geen inlichtingen over hem, de toekomst zal wel leeren wat er van is. Zijn versoien de laatste Toorts was wel van drie aard, dat we moeten meenen, dat hij geen lijdelyk toeschouwer wil blijven bij de verovering van Borms.

16 September. Niets bijzonders.

17 September. Nieuw herfstig weer. Marie en Beje zijn 's middags naar Hilversum geweest en hebben o. a. etc. lantaren gekocht, die we 's avonds kunnen meenemen om wat flicht op den weg te hebben. May en Lea zijn bij ons geweest om een taschje te bestellen; 't loopt storm om taschjes tegenwoordig. 's Avonds kregen we bezek van Cor Ormeling met Anna en Keesje en Juffr. Ormeling. We waren juist met ons allen dan 't aardappel-rooien bezig, toen ze kwamen. We moeten zoo haastig aan voor den wintervoorraad gaan zorgen.

18 September. Prachtige herfstdag. Van ochtend was het koud en mistig, maar 't was wel te zien, dat de zon ergaauw kon doorkomen. De post bracht een bericht van den minister van financiën, dat mijn pensioen of 2064 zal bedragen. Dat valt dus niet tegen. Opoe B. zond een brief, waarin ze het schillende nieuwtje vertelt en mededeelt, dat ze in 't begin van October een paar dagen bij ons komt.

19 September. Regendag. 't Had al eenige dagen gedreigt en nu is 't eindelijk van gekomen, de temperatuur is veel lager. 't Tuinwerk heeft vandaag stil gestaan. 's Avonds zaten we gezellig in onze alpine kamer bij de petroleumlamp, die we van Juffr. Ormeling geleend hebben.

1
d
7
h
z
R
t
t
l
l
m
b
16
17
y
l
o
x
H
k
k
o
k
w
18
h
d
b
p
h
s
v
k
19
g
l
v
l
d

STICHTING RENE DE CLERCQ
Vichtesteenweg 15
8540 — DEERLIJK

DEERLIJK

Stichting G. x A. Pieck

STICHTING RENE DE CLERCQ VZW

Secretariaat Jan Dhaluin Beverenstraat 16 8740 Deerlijk
Telefoon 056/71 43 37 Kredietbank 463-5147011-71

Nieuw adres : Vichtesteenweg 15 te 8540 DEERLIJK
Nieuw telefoonnummer : 056/71.60.88

Deerlijk, 5 juli 1994.

Geachte,

Een bibliotheek wordt door velen beschouwd als een dokumentatiecentrum. Tijdschriften, naslagwerken en biografieën zijn er terecht op hun plaats.

*Onze Stichting heeft de **alleenverkoop** voor België van een **merkwaardig dagboek**.*

De publicist Marcus van der Heide uit Bussum kreeg na 70 jaar de toelating van de erfgenamen om het dagboek van A.F. PIECK uit te geven. Het dagboek bestrijkt de periode 1917-1920 en heeft dan ook als titel "DAGBOEK 1917-1920 - HERINNERINGEN AAN RENE DE CLERCQ".

Nederland bewaarde tijdens de eerste wereldoorlog strikt zijn neutraliteit. Toen na het beleg van Antwerpen méér dan één miljoen vluchtelingen over de grens in Nederland kwamen werden alle Belgische militairen opgepakt en vier jaar lang in interneringskampen ondergebracht.

In dit boeiende dagboek beschrijft de Nederlandse hoofdonderwijzer die oorlogsjaren vanuit het neutrale Nederland : de oorlog met de nijpende schaarste, de Russische Revolutie, de Europese politiek, het Vlaamse Activisme, de vredesonderhandelingen te Versailles, de hetze tegen Nederland omdat de Duitse ex-keizer er een onderkomen vond. De geruchten van annexatie van Zeeuws-Vlaanderen en Limburg door België !

De "Herinneringen aan René De Clercq", zijn geschreven door het Nederlandse meisje Betty PIECK, dochter van de onderwijzer. René De Clercq is de schepper van Tineke van Heule en van tal van vlaamse strijdlieden. Wegens activisme ter dood veroordeeld, verbleef hij als banneling in Nederland .

U ziet, een boeiend boek .Uitgegeven door de uitgeverij "Het Gooi" op slechts 750 exemplaren, 144 pagina's, ingenaaid en overvloedig geïllustreerd.

Naast dit nieuwe dagboek hebben wij nog andere uitgaven te koop : biografieën, kunstboeken en heemkundige boeken. Al deze werken zijn niet in de handel verkrijgbaar.De lijst met beschrijving en prijs vindt u op de keerzijde van deze brief.

Doe onmiddellijk uw bestelling want het aantal exemplaren is beperkt.

Bestellingen boven de 1.000 fr : 20% korting en de portkosten te onzen laste.

De bestelbon vindt u in bijlage van deze brief.

*J. Dhaluin
secretaris*

Dagboek.

3 Februari 1917.

Winter een echte, vouterwet-
sche, "Hollandsche winter"! De
„Elfsteden-tocht“ is de vorige week in Friesland ge-
reden en voor vandaag werd een „zwintig-plaatsen-
tocht“ door ^{W.P.}Waterland uitgeschreven. Overal wordt
schaatsen gereden en 't ijs ligt zóó dik in 't water, dat
er reeds een wedstrijd met arren op de Diem werd ge-
houden. Op de Keizersgracht en andere grachten in Am-
sterdam is de winterpret in vollen gangen de schaa-
senfabrieken, schaatsenhandelaars, ^{en} - schippers maken
goede zaken.

Zoo ziet ons goed, oud landje er vroolijk en
vergenoeigd uit, want wat is meer opgewekt dan
de aanblik van een ijsvlak, waar de Hollander
zijn stijfheid en linksheid verliest bij 't zwieren en
krullen-trekken, waar alle standsverschil wegvalt
en jong en oud geniet van krachtige beweging in de
ijle, prikkelende winterlucht.

Maar nu de keerzijde van de medaille. Duitsch-
land heeft met ingang van 1 Februari den „rück-
sichtlosen“ duikbootoorlog en de blokkade van
Engeland afgekondigd. Alle schepen, die zich in
het aangegeven zeegebied zullen vertoonen, wor-
den zóóder onderschik door de Duitschers getor-
pedeerd; of ze behooren aan vijandelijke naties
of aan neutralen, maakt geen verschil. Door deze
maatregel wordt Nederland van de buitenwereld

afgesloten.

4 Februari. Vondagmorgen. 7 Is kouder dan de vorige dagen: alles is bevroren in de keuken, ook de waterleiding. Sinds een dag of veertien slapen we op een kermisbed op het atelier met het oog op de kou, maar vanrucht hebben we toch allemaal last gehad. 7 Was al middag voor de serre. ramer ontdooit waren.

... Amerika heeft de diplomatische betrekkingen met Duitschland verbroken. Wat zal hiervan het gevolg zijn? Zal Amerika zich mengen in den strijd en wat zal het lot worden van de overige neutrale, zullen ook wij geraken in den wereldbrand?

Duitschland heeft zijn blokkadelijn ten gunste van onze scheepvaart eenigszins gewijzigd, er komt een strook ter breedte van 20 mijlen ~~in~~ tusschen de Engelse en Deutsche blokkadegebieden vrij. Of we hiermee geholpen zijn, zal de toekomst bereken, een Rotterdamsch redder schreef optimistisch in het Handelsblad: hij meent dat de oorlogvoerenden genoeg met elkander te doen zullen hebben om veel aandacht aan de onruidigen te wijden. 7 Is te hopen, dat hij juist ziet, want reeds nu ~~laet~~ de toestand veel te wenschen over.

We hebben nog maar voor een dag of drie anthraciet in voorraad; of er dan ~~hiervan~~ aanvoer zal zijn staat te bezien; Laterdag konden we niets krijgen en Marie Fokker vertelde van morgen, dat ze bij drie menschen was geweest, die zonder brandstof zaten. Petroleum is niet meer te krijgen: onze trekpot staat vanmiddag

De Russische randstaten. Met. 1 Illustration

I Finland III Livonië V Lithauen VII Ukraine
 II Estland IV Koerland VI Polen VIII Podolië

voor't eerst op een kooltje vuur in een oudenwetsch aarden comfoortje, dat anachronistisch doet op onze theetafel.

Het gaslicht moeten we eiterst zuinig omgaan. We mogen maar $\frac{7}{10}$ verbruiken van wat we verleden jaar noodig hadden tegen den prijs van 8 cts de M.³. Terwijl elke M.³ dien we meer op onzen meter krijgen 14 cts. moet kosten. 's Avonds om negen uur gaat het licht uit en dan schikken we om de kachel bij een petroleumlampje en Greet en Bep zorgen voor muziek en zang; „krenthuus“ is dan een geliefvoorde zitplaats.

Hardappelen eten we sinds eenigen tijd niet meer. Ze zijn maar tweemaal per week verkrijgbaar, maar de soort is slecht, 't is eigenlijk veevoeder en door de vorst zijn ze geheel on eetbaar geworden. Wij hebben ze verwangen door rijst en brood. De regering zorgt voor de verdeeling der levensmiddelen en stelt maximum-prijzen vast; voor het verkrijgen van die regerings-artikelen zijn kwarten noodig, die het gemeente-bestuur afgeeft, zoo hebben we een broodkaart voor bruinbrood, een reepkaart, een erwten- en een boonenkaart, een rijstkaart en een gortkaart.

Marie, Iets en Greet zijn vanmiddag een tochtje gaan maken per schaatse naar Anheveen en Hoordrecht. Paddy Meijjs kwam haar eerste les nemen in 't schilderen bij Iets.

5 Februari. Maandag. De strenge vorst houdt aan, vanmiddag heb ik een uurtje schaatsen-gereden. De kinderen zijn gisteren naar Nederhorst den

Berg geweest; aardig dat ze daar een paar malen kwamen in den laatsten tijd, want haar overgrootvader van moederszijde Spöhler had daar een buitentje, waar hij de zomermaanden doorbracht.

In den toestand van gebrek aan levensmiddelen en andere zaken is ook geen verandering gekomen. Yese, de groenteman, is vandaag niet gekomen, hij had zeker niets aan te bieden. We hebben rijst en brood met gebakken uien gegeten, een spiegelei en maizena-pap. De broodrantsoenen zijn vandaag ingevoerd: we krijgen 400 Gram per persoon en per dag. De hoeveelheid is voldoende, en 't brood smakelijk, al is het niet met melk, maar met water gebakken. Zoo'n broodje kost 12 cts en een bruinbroodje 6 cts. De prijzen der levensmiddelen zijn zeer hoog. Een ei kost 10½ cts, een pond boter f 1.12⁵, petroleum 13 cts 1 liter, groene erwten 45 cts een L., ingemaakte groenten 55 cts een bus van 1 L. Heel veel is er al niet te krijgen; voor een blikje kalm werd in Amsterdam f 15.- betaald, in gewone tijden is de prijs 75 of 90 cts. De bleeding is ook duur en de sigaren zijn in prijs gestegen: een goede sigaar kost 5 cts.

Amerika heeft ook met Oostenrijk-Hongarije de diplomatische betrekkingen afgebroken. In een merkwaardige rede heeft President Wilson aan het congres mededeeling van den stand van zaken gedaan. Oorlog wenst hij niet en zijn vertrouwen in de Deutsche regering en het Deutsche volk is zoo groot, dat hij ook geen oorlog verwacht, maar tevens is hij vast besloten geen aanslagen toe te laten op het

leven of de rechten van Amerikaansche burgers.

Karel Platteau kwam vanmiddag vertellen, dat hy waarschijnlijk een schilderijtje voor Zus had verbrocht, 't is te hopen. - Greet is van de trap gevallen, gelukkig geen letsel. - Marie is naar de Heer Dekker om les te nemen.

6 Februari - Nog geen oorlog tusschen Amerika en
 Duitschland. Wel heeft Bernstorff zijn
 paspoort gekregen en maken de Amerikaansche zaak-
 gelastigden en consuls zich gereed Duitschland te ver-
 laten, maar nog is het vrede. 't Is te hopen, dat het zoo
 blijven zal, want de positie der andere neutralen zou
 de veel gevaarlijker door worden, wanneer de strijd zich
 nog ging uitbreiden. Wilson heeft reeds gezegd, dat
 zijn voorbeeld gevolgd moet worden, wil de vrede
 spoedig tot stand komen. Vooral voor ons land, dat
 midden tusschen de oorlogvoerenden ligt, komt een
 angstige tijd en 't behoeft ons niet te verwonderen,
 wanneer we lezen, dat er buitengewone vergade-
 ringen worden gehouden door den ministerraad.

Sir Walter Bownley is als Britsche gezant aan ons
 Hof opgetreden in de plaats van Johnston. In de Engel-
 sche pers waren in verband met zijn benoeming
 onaangename opmerkingen over Nederlands houding
 gemaakt, doch de nieuwe gezant heeft in een ge-
 spreuk met een vertegenwoordiger van 't persbureau
 Tas Dias de verzekering gegeven van de vredelic-
 vende bedoelingen zijner regering van zijn eigen
 bedoeling om de zaken met Nederland zoo vriend-
 schappelijk mogelijk te regelen.

Naar de buitenlandsche toestand onze regering dus veel zorgen, niet minder is dat het gevat met het binnenland. De voorziening met levensmiddelen en brandstof wordt steeds moeilijker en vooral bij de tegenwoordige strenge houde ontstaat hierdoor de grootste ellende. Duitschland heeft met ingang van 16 Februari allen uitvoer verboden. Voor het arbeidende volk wordt de toestand ondraaglijk, te meer daar de verdiensten gering zijn bij den achteruitgang van verschillende takken van nijverheid. Geen wonder dat er hier en daar betoogingen van werklouwen en andere noodlijdenden worden gehouden. Gisteravond trok een troep mannen, vrouwen en opgeschoten jongens in Amsterdam naar het huis van den Burgemeester waar Wijnkoop werd toegelaten om op hulp voor de armen aante dringen. Toen de betoogers bij het huiswaarts gaan ruwmoedig begonnen te worden en dreigend rieden, op de Keizersgracht te willen demonstreeren, kwam de politie tusschen beide en wist wanordeligheden te voorkomen. In verschillende andere plaatsen kwam de ontfermheid tot uiting.

Petroleum hebben we nog niet kunnen krijgen maar we zijn zoo gelukkig 200 Kf. Hollandische anthraciet in den helder te hebben voor f 6.-, we kunnen nu weer voor een week gerust zijn, we behoeven nog niet in de hout te zitten. Ook konden we 1 Kf. bruine boonen, en 1 Kf. groene erwten koopen, dat belooft een tractatie.

Ons menu voor van middag is weer uiterst eenvoudig: een spiegelei met brood, rijst met jus en rijst met karnemelk toe.

$\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ vandaag nog kouder dan vorige dagen; ik heb nog even schaatsengereden, maar 't was te vermoedend bij den hevigen Oostenwind.

In den winkel van Courvée hoorden we, dat de zaken van Faassen niet best stonden, we zullen maar afwachten, wat ervan waar is.

De temperatuur was vanmorgen om 7 uur 25° F. onder het vriespunt. Hoe dik de ijslaag in de wateren is, blijkt wel uit het feit, dat 50 man van de veldartillerie met aangespannen kamonnen e., fouragewagens een oefening hielden op het ijs aan den Mitten Singel te Leiden.

(Holl.) Bij den aanvang van de Tweede Kamerzitting van heden heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken, (Mr. Coet van der Linden) de volgende verklaring afgelegd:

"Ernstige gebeurtenissen houden de Regering bezig. Het is op het oogenblik nog onmogelijks mededeelingen te doen. De Regering zal niet verzuimen der Kamer alle inlichtingen te geven, zoodra dit in 's lands belang oirbaar is. Er is geen reden tot bijzondere ongerustheid."

(Holl.) Het bericht, als zou alle uitvoer uit Duitschland met ingang van 16 dezer worden verboden, berust op een misverstand. De zaak is, naar wij uit goede bron vernemen, deze:

Sedert eenigen tijd was door verkeersstemming in Duitschland de invoer van Nederland naar Duitschland verboden, met uitzondering van goederen, waarvoor door Duitschland consent tot invoer was gegeven. Dit verbod van invoer wordt met ingang van den 16. dezer opgeheven.

(Berichten uit het Handelsblad worden aangeduid door H.b.l.)

7 Februari. Vandaag is de maan vol en algemeen ver-

wacht men verandering van weer. 't Is wel te hopen, dat er een eind komen zal aan de strenge vorst, want de ellende wordt bij den dag grooter. In Barneveld is een kind in de wieg doodgevroren en heden

nacht zijn in Rotterdam drie vrouwen van koude gestorven. Vanmorgen wees de thermometer bij Slaap in de Brinklaan nog 15° F. onder het vriespunt, maar nu is de lucht bewolkt en ziet het eruit, of er wat anders te wachten is. Onze Hollandsche anthraciet geeft niet zooveel warmte als onze vroegere brandstof, maar we zitten tenminste niet in de kou. Met de serre toe en de deuren van de suite gesloten hebben we het in de middelkamer vrij goed. We hebben vanmiddag het rijk alleen, want de kinderen zijn per schachts naar S. Graveland om bij Platteau een verjaarsgeschenk voor de tweelingen te brengen, die op 3 Februari een jaar zijn geworden.

Vanmorgen kwam voor Kus de uitnoodiging om deel te nemen aan de „Tienjaarlijksche” in Rotterdam. Het zou prachtig zijn als ze er wordt toegelaten, ook zal ze werk inrenten tot verkrijgen van een Koninklijk Subsidie, allerlei dingen, dus weer om naar uit te kijken.

In de verhouding tusschen Amerika en Duitschland is geen verandering gekomen. Brazilië, Argentinië en Chili hebben besloten zich bij de Staathande van Wilson aan te sluiten, de neutralen in Europa volhardden bij een afwachtende houding. De President der Vereenigde Staten heeft zich in een nota tot de overige neutralen gewend met de uitnoodiging om eveneens de betrekkingen met Duitschland af te breken en zodoende de Centralen tot vrede sluiten te dwingen. Duitschland, van zijn kant, speelt mooi weer tegen de neutralen, beweert dat het de belangen der onzijdigen wil ontrien en alles wil doen om hun rechten te eerbiedigen.

Voor zoover we dit kunnen nagaan, neemt het ook ten opzichte van ons land een vriendschappelijke houding aan. Zoo is ons toegeregt 230,000 ton steenkool per maand, indien we zelf voor het vervoer zorgen.

Daar het ijs de Rijnvaart onmogelijk maakt is heidvoor-
 eaktor geen, onmiddellijkes verbetering van onzen hollen-
 nood te wachten. Allerlei zuinigheidsmaatregelen worden
 genomen. In Dentslag is 50% van't gasverbruik van ver-
 leden jaar toegestaan, wat daarboven gaat moet duur
 worden, betaald en wordt 75% overschreden dan houdt
 de verdere gaslevering op. De straatverlichting wordt
 op de meeste plaatsen beperkt, hier in Bussum worden
 bij lichte maan al sinds weken geen lantarens ge-
 brand. De winkels mogen na 10 uur geen licht in
 de etalage-kasten branden en na 9 uur mag er in
 den winkel geen karmlicht gezien worden.

Vanmiddag eten we bruine boonen met spek en
 rijst met karnemelk toe. We verheugen ons allen
 op 't vooruitzicht van dezen maaltijd, die een
 oaze wordt in onze rijst- en broodwoestijn.

Vanavond hebbe, we 20 gebakjes, maar ze kosten
 nu 5 cts per stuk, zodat we ons hebbe, voorgenome,
 dat we ons deze luxe nu voor de laatste maal ver-
 vorloven. Ik kreeg mijn gestorte aandeel in B. A. F.
 van Dijk, Hulp terug met een overwinst van fl. 79,
 vandaar deze uitspatting.

Petroleum is er nog niet te krijgen en keez komt
 morgen. Maar we mogen niet mopperen: hoe 't bij
 onze bureu gesteld is, blijft uit het volgende bericht:
 (Hbl) "Gisteren passeerde te Zevenaar voor uitvoer
 naar Duitschland een groote hoeveelheid vleesch
 van..... katten. Dit is over de grens een veelgevraagde
 delicatessse, daar kattenvleesch werkelijk gbedsmakt
 en voedzaam is."

Onze "kattenmeppers" zien dus ook al kans O.W. te
 maken en onze "dakhazen" zijn hun leven minder zeker
 dan ooit.

8 Februari. De volle maan heeft geen dooiweer gebracht,
 't is vandaag kouder dan gisteren. De groote

rivieren liggen dicht, zoodat veerdiensten worden ge-
staakt en er bij verschillende plaatsen verkeer over het
ijs plaats heeft, zooals bij Arnhem en Nijmegen. De smokke-
laars in Limburg nemen hun kans waar, nu de Maas
dicht ligt, daarom zijn de grenswachten met militaire
hulpkennissen versterkt.

Onze Hollandsche anthraciet brandt uittekeerd, toch
zullen we blij zijn, als 't weer wat milder wordt, want
voor ieder emmertje water moeten we naar de kelder,
doordat de waterleiding bevroren is.

Petroleum hebben we nog niet. Vandenberg verwacht
ze niet voor half Februari en dat is nog lang niet zeker.
Vanmiddag eten we bruine boonenbroquettes, gestoof-
de uien en rijst met melk. Ons broodraatoven van 400 gr.
blijft meer dan voldoende en 't waterbrood is van
goede kwaliteit en aangenaam van smaak.

De toestand van de arbeidende bevolking der grote
steden wordt steeds slechter. In Den Haag had weer
een betooging plaats van werklozen. In Amsterdam
had een byeenkomst plaats in het Concertgebouw, waar
politieke bijbeldelingen van S. D. A. P. en S. D. P. duidelijk
aan 't licht kwamen. Opmerking verdienen de volgende
berichten:

(Hbl.) Gistermiddag hebben in den Jordaan relletjes
plaats gehad. Een wagen met een twintigtal balen
bruine boonen werd naar den winkel van den han-
delaar in koloniale waren, Boomstraat hoek 1^e Boom-
dwarsstraat, gebracht. Een menigje bestemde den wagen
en sneed de rakkens boonen open. Een vrouw, die boonen
had opgeraapt, werd naar het politiebureau Westerstraat
gebracht.

(Hbl.) Gisteravond waren de leden der Federatie van
Gemeentewerklieden en ook de aanhangers van het
Revolutionnaire Comité bijeengeroepen voor het Stadhuis,

met het oog op de te houden Raadszitting, die echter 5 mid-
dags was afgeloopen.

Va eenigen tijd voor het Stadhuis vertoefd te hebben,
trok de menigte, op ongeveer duizend man geschat, de
stad in naar het Willemsparkkwartier. Aan het eind van
den Willemsparkweg gekomen werd de betooging voor
ontbonden verklaard, doch op voorstel van een der
betoogers trok men toen naar de woning van den
Burgemeester (Tellegen) in de Obrechtstraat bij de Lai-
ressestraat. De politie belette, dat de betoogers langs
de woning van den Burgemeester trokken. Een der leiders
klom in een lantaanpaal en hield een toespraak, en
daarop trok de menigte weer stadwaarts, voorafgegaan
door politie te voet en te paard. Bij het Rijksmuseum
werden de betoogers door de politie met geweld verspreid.
Een vrouw schijnt daarbij gekwetst te zijn.

Een deel der betoogers trok daarop over het Leidse
plein de Leidsestraat in en trachtte langs de Kei-
zersgracht weer naar het Stadhuis te trekken. Dit
werd echter in de Damrak door de politie belet.

- Ook bij de betooging in Den Haag moest de politie
van de zabel gebruik maken.
- Hoe houd het wel is, blijft ook hieruit, dat gisteren
een schildwacht vóór het paleis in 't Noordeinde door de
koude bevangen werd en plotseling ineenzakte. Hij werd
in het paleis binnengebracht, en kon, na bijgekomen te
zijn, te voet naar de Militaire Hoofdwacht gaan.
- Wilsons uitnoodiging aan de neutralen blijft zonder
gevolg. Die in Europa gevoelen zich in geheel andere
positie dan Amerika en ook de A. B. C. - staten (Argen-
tinië, Brazilië en Chili) lijken hem niet te willen volgen.
- Tannoy, livam er een brief van Willem uit Canada.
Hij maakt het goed en had mee te strijde willen treden, maar
werd afgekeurd, omdat zijn reuker oog niet goed was.

noeg een opzienbarend bericht moeten we aantekenen: (Hbl.) Klokke elf weerklonken gisteravond over het Damrak drie hevige knallen. Het bleek, dat bij den meest rechtschen ingang van de Beurs, aan de zijde van „De Bijenkorf”, een bom - of althans een voorwerp, dat daarvoor moet door- gaan was ontploft.

Op het Beurspleintje wandelde op dat oogenblik niemand, behalve een surveilleerende politieagent. De spij- kers en glasscheren vielen aan alle kanten naast hem op de straatsteenen. Gelukkig werd de man niet getroffen. De rookende bus, een half decimeter hoog met een diameter van 10 centimeter, waaraan de lont nog bevestigd zat, werd in allerijl in beslag genomen en naar het po- litiebureau in de Wamanderstraat gebracht. Er zat nog een groote hoeveelheid glasscheren en spijkers in. Beschadiging heeft de ontploffing niet teweeg ge- bracht, doch garmimen tijd veel in de omgeving een sterke knuitdamp waarte nemen.

Omkent den bedrjver van dezen krankzinnigen aanslag bestaat voor het oogenblik geen enkele aanwijzing.

9 Februari Gisteravond hebben we Engeloche punch gedronken; met onze beschilderde lantaren om een petroleumlampje zit het er in de kamer recht gezellig uit. We hebben een halve liter petroleum van Juffr. Bakker uit de Meulenlaan gekregen, dus weer voor een paar dagen genoeg. Er is een schip rijt en een schip greeu binnengekomen; we denken tegenwoordig om niets anders dan om de voedingskwestie. Voor vanmiddag hebben we ons plan alweer klaar: rijt en brood met gesmolten boter en ingemaakte postelein en wettel- seppis toe. Marie had gisterenmiddag ijsvacantie, ze hebben bij Oud. Volkeveer op de Zuiderkerk gereden. Het ijsvermaak is in voller gang en we leven van al- lertien ijsfeesten. De kolennood blijft aanhouden, en daaron- wordt of nog meer lichtbesparing aangedrongen. We mogen over Februari maar 50% verbuud, van wat we

in dezelfde maand van 1916 noodig hadden, gaen we daarboven, dan moeten we voor elke M³ meer, 10 cts bij betalen. De laagste 5 klasse, van Wilhelmina +, Emma - 2, Prins Hendrikschool krijgen vacantie; de 6^e, vervolglasse, der drie scholen komen bij elkaar in de laatste, de Koning. Willem-school gaat gewoon door. 't 's goed gezien, dat de kinderen des behoeftigen tenminste een groot deel van den dag in de overwaronde school kunnen komen. De reledigs in Amsterdam dure voort, doch de poldie blijft de baas. Van het oorlogsterrein en oonkhet de Europeesche politiek bracht de blade, geen nieuws. Enkele cijfers troffen me bij 't lezen: Hbl. "Met Washington wordt bericht, dat een reeks wetontwerpen zijn aangenomen betreffende maatregelen voor de militaire voor bereiding van het land, o. d. een krediet van 1.250.000 dollar voor mitrailleurs, van 1.000.000 voor afweerkanonnen, en munitie, van 5.000.000 voor bewapening van hulpschepen en van 7.000.000 voor munitie. Naar 't schatting zouden 27.000 fabrieken kunnen werken aan de uitvoering van oorlogsgoeders.

Minister Cort. v. d. Kinde heeft gisteren in de Tweede Kamer een regeringsverklaring afgelegd, waarin weinig nieuws voorkomt: de Regering zal voortgaan geheel zelfstandig te handelen, strikte neutraliteit handhaven, en zich geen houdens om onze soevereiniteit en de integriteit van ons grondgebied tegen elke schending met de wapenen te verdedigen.

Alles maar oorlog. Gelukkig blijven we er nog buiten. Zullen we nog eens weer vrede zien en voor de vredesgedachte gaan werken?

10 Februari. 't 's minder koud, maar dooien doet het nog niet, de thermometer van Slaap wees -1°C. Gelukkig met het oog op den kolernood, want verscheidene menschen zitten zonder brandstof. De familie Maloch heeft niets meer en La Pau vertelde van morgen ook, dat hij

niets meer te stoken had. Toen we thuis kwamen uit het dorp, hoorden we, dat er een botsing had plaats gehad van twee trams van de Gooische tramweg-maatschappij, we zijn toen even gaan kijken. Bij de "Gooische Poort" was een gewonde binnengebracht, gelukkig waren, alleen, de machinist, de stoker van een der trams en, een passagier gekwetst. Toorl. "Mouwltje" had de botsing plaats gehad: de voorbalcons van drie wagens waren ingedrukt, terwijl een van de machines ernstig beschadigd was.

Een Nederlandsch visschersvaartuig is door een Duitche duikboot in den grond geboort, de bemanning is geel. De verhouding tusschen Amerika en Duitschland is nog dezelfde: de diplomatieke betrekkingen zijn afgebroken, maar er is nog geen oorlog. 't Is wel te hopen, dat het zoo blijven zal, want in geval van oorlog zullen voor ons de moeilijkheden om behoorlijk voedsel te krijgen, nog veel grooter worden. De relligies in Amsterdam nemen af, in de volksbuurten wordt het rustiger. Op verschillende plaatsen worden scholen gesloten door gebrek aan brandstof.

Prechtig dat de rannen nu eens niet bevroren zijn. De vogels voelen, dat het milder is in de lucht: ze tijlpen en vroolijk op los. 't Is ook een harde tijd voor de arme dieren geweest.

Vanmiddag eten we erwtensoep en brood met rookvleesch en kaas.

11 Februari. Gisteren is de namiddag voor ons stiller verloop, dan, het anders 't geval is, want van de Platteau's is er niemand gekomen. 't Heeft ze in de steek gelaten, en nu kon er van 't zaterdagse tochtje naar Bussum niets komen. Ze kunt begrijpen, hoe de toestand hier is, schreef Karel en dat kunnen we uitstekend. Na het eten zijn we nog een paar boodschappen in 't dorp gaan doen. 't Was er feestig door de beperking van straat- en winkelverlichting en er was niets te merken van de gewone vroolijke Zaterdagavond-drukke.

De dooi heeft het ernstig gemeend. Gisterenmiddag kon Annetje eenige emmers ijs van de rechte halw; 't was een vreemd gezicht, toen ons heele huis weer ijvoorij was. De sloot bij't zwembad wordt vandaag nog bereden, maar er ligt heel wat water op het ijs. 'k Heb vanmorgen de schaatsen maar weer opgeborgen, 't gaf wel een enigzins draevig gewaarwording, want wie weet, hoe lang het duren zal, eer ze weer voordendag zullen komen. 'k Heb met Bep en Luce een mooie wandeling door Crailoo gemaakt, 'k kan me niet begrijpen, dat ik daar in een maent of vijf niet geweest was. Toen we teruggingen, ontmoetten we op den Amersfootschen weg René de Clercq met zijn vrouw, Joost en Harrie. Bij 'de gelegenheid zocht Luce bescherming onder "Taders vleugelen", zoo is nu eenmaal de Vrouw in de 19de eeuw. De krant bracht weinig nieuws, de toestand in Europa verandert niet, er zal zeker nog eens vromenschelikh en wreed in 't voorjaar gevochten worden, vóór er van vrede sprake zal kunnen zijn. In Amsterdam zullen met 'toeg op den kolennood verschillende onderwijs insichtingen, 's avonds en 's middags moeten worden stopgezet. De scholen voor gew. laijs onderwijs zullen 's middags allie, die leerlingen moeten ontrangen, weer anders tege. vacantie zijn, - weer een van die halve maatregelen, waaraan de geschiedenis oz. 't onderwijs. behoort in de hoofdstad zoo rijk is. - Vanmiddag eten we: erwtensoep, rookworst, rijst met jus en rijsteroquette.

12 Februari. Nacht weer, 't had vannacht geeneeuwd, maar tegen elf uur was alles weggedooid. Luce en Gues zijn er op uit geweest naar't Spandenwoud en kwamen met een mooie studie en een fijne penbeschermer thuis, maar ze waren doore, door hond geworden. 'k Heb vanmorgen rijstbors gehaald in de Prens. Hendrikschool, we kunne nu 6 maal 11kg. en ons krijgen tege. 20 etc. het kg. We hebben die voorraad bij Juffr. Bakker besteld. Vanmiddag heb ik met Betty een mooie wandeling gemaakt, langs den N. S. Gravelandschen weg, voorbij Kamphoive en des Halversumschen weg terug.

We hebben, snijboonen, eit de bus gezeten, met rijst en brood met geroolde, boter en gebakte, eiden; harnemeltsche pap toe. We beginnen well naar aardappelen te verlangen. De gasbesparing gaat goed. De waterleiding was toch nog bevroren, vanmorgen, begon de boel te lekken, Marissing moest eraan te pas komen. Petroleum is niet te krijgen, we zullen, morgen, niets meer hebben en zullen ons met een soxine-pitje moeten behelpen, dat we gisteren, ook al gebrand hebben. — Twee Amerikaansche schepen zijn zonder voorzorg, en zonder bewapening uitgevaren; we zullen nu zien, wat de Duitschers doen.

13 Februari. Ons gewoon gaslicht is luxe geworden, we branden het van zeven tot negen uur en verder behelpen we ons met de lantaren of de kaars op de piano. 't 'kal een heel toer zijn om 50% te besparen. Bussum had de vorige maand 14% bereinigd, veel te weinig naar den zin van minister Posthuma, vandaar de strengere bepalingen. Petroleum is nog niet te krijgen, we zijn er nu haast doorheen. We hebben alweer lekker gezeten, al verlangen we wel naar een gewoon menu. Een gekookt ei met brood, gekookte groene erwtten met rijst en geroolten boter, een hapje opgebakkt rijst en een sinaasappel. De vruchten zijn ook zeer duur, we betaalden een stuiver voor sinaasappelen, die anders niet meer dan acht voor een dubbeltje worden kosten.

't Was vandaag prachtig weer, 't vriest een beetje, hier en daar was een schaatsenrijder op 't ijs. Voor de koffie heb ik een wandeling met B. gemaakt door de boschjes van Verbeek en in den middag ben ik met Betty naar Naarden geweest. 't Zonnige winterlandschap bood een vroolijke, opwekkende aanblik, dat geeft moed en kracht. We hebben ons rantsoen rijst voor de week ontvangen. P. Kly en 4 ons voor f 1.68. 't Kreeg een brief van Vanderink over ons werk, 't vrees me niet meer, dat ik aan zwo iets niet meer toekomen zal. 't Heb. Ferwe van René de Clercq ge-

lezen, 't is mooi, maar 't is duidelijk dat het vrazier werk van hem is. Het slot is zwak, niet krachtig gemotiveerd. Ook het liedje „Ring-king“, vind ik er niet gelukkig in gevoegd. - Deutschland wil met Amerika onderhandelen, maar Wilson is daartoe alleen geneigd, als Duitschl. zijn beloften, afgeleigd na het toepedderen van de Sussex wil houden, en de afkondiging van den verscherpten duikbootoorlog wil intrekken. - In den handhandel van Faarsse meende, we gisteren een nieuwen eigenaar te zien.

14 Februari. Het rantsoen van iedere gemeente is vastgesteld als volgt:

- 1° Aardappelen (voor die gemeenten, waar aanvoer van buiten noodzakelijk wordt geacht): 12 Klg. per hoofd per 4 weken;
- 2° Bak- en braadvet: 200 gram per hoofd per 4 weken.
- 3° Varkensvleesch: 8 varkens van minstens 100 Klg. slachtgewicht per 1000 inwoners per 4 weken.
- 4° Peulvruchten (bruine boonen of groene erwten ter keuze van de regering): 2 Klg. per hoofd per 4 weken.
- 5° Rijst, Gort en Havermout, tot een gezamenlijk gewicht van 2 Klg. per hoofd per 4 weken.
- 6° Zachte zeep: 1 Klg. per hoofd per 4 weken.

We hebben vanmiddag weer 1 H.L. anthraciet gekregen, maar nog geen petroleum. We hebben een goed middagmaal gehad: rijst met biefstuk en zuurkool en rijst met zachtmelk toe.

1/2 voor B. een moeilijk vraagstuk om voor iedereen middag wat nieuws te bedenken, maar ze is vindingrijk en we helpen allemaal mee. De hollenood baart overal zorgen, zoodat op steeds meer plaatsen de scholen gedeeltelijk worden gesloten. Hierandear vormen zich Revolutionaire Comités, die betoogingen tegen de duurstek op touw zetten.

Zulke volksoebewegingen hadden plaats te Amsterdam onder leiding van Mij. Van Zelm, te Rotterdam, waar in de Hoozstraat de Spiegelruiter in een paar winkels overde. Stukge-

goed en te Hilversum. - 't 's vandaag weer gaan
vriessen, zodat er vanmiddag weer druk werd geschaats.
Vanmorgen heb ik een visite gemaakt bij Sleswijk, ik
vond het plezierig weer eens met hem te praten. 'k hoorde
van hem, dat Kottman indertijd als boekhandelaar had
gefaillieerd, zodat hij in elk geval zonder bedrijfska-
pitaal werkt. A Schabiek schreef mij, dat de kalender
voor 1918 reeds voor $\frac{3}{4}$ klaar was, maar dat voor de laatste
maanden zooveel mogelijk van mijn bijdrage zou
worden gebruikgemaakt. Voor het eten ben ik met
Betty tot voorbij Walden gewandeld, Marie te gemoet,
die naar 't Graveland was geweest.

15 Februari. De diplomatische betrekkingen tussehen de
Verenigde Staten en Oostenrijk-Hongarije zijn
nog niet afgebroken, al had de Regeering van de Dubbel-
monarchie zich aangesloten bij de Duitische verklaring om-
trent de verscherpten duikbootoorlog. Nu is een Amerikaans
schoener de „Rayman M. Law" door een Oostenrijkschen onder-
zeër, die geen vlag voerde, door middel van een bom in brand
gestoken (in de buurt van Cagliari in de Middellandsche Zee).
Het schip is gezonken, doch er zijn geen menschenlevens ver-
loren gegaan. Wat hiervan de gevolgen zullen zijn is nog
niet te overzien.

In ons land baart vooral de brandstoffen- en voedsel-
voorziening groote moeilijkheden. De industrie lijdt onder
gebrek aan brandstof: de cacao-fabrieken van Van Houten
te Weesp zullen zaterdag voortloopig worden stopgezet,
op enkele plaatsen werken sommige fabrieken niet meer
met volle kracht.

Van ongeregeldheden, in verband met gebrek aan voedsel
wordt vandaag geen melding gemaakt. Een betooging op
de Oostelijke Eilanden te Amsterdam onder leiding van den
anarchist Rijnders liep uit op een geheel mislukking.

Als de nood op 't hoogst gestegen is, is de redding nabij! -
we kregen vandaag door bemiddeling van Juffr. Bakker

1. Petroleum, zoodat we nu geen dure kaarsen meer behoeven te branden. Het onze maaltijden wordt het steeds moeilijker; vanmiddag hadden we: rijst met gebakken ui en geornolten boter en pannenkoekjes toe. De laatste gaven nog al moeite, doordat het beslag moest gemaakt worden van tarwemeel en tarwebloem.

2. Ben vanmorgen weer eens begonnen een verhaal te schrijven en dat is me goed befallen.

3. Thiest nog maar steeds. De vorst deed iemand, onder de streep in het Handelsblad dichtten:

Voor Vaderland en Toorst,
Die leus vond ik heel mooi,
Maar nu voel ik toch meer
Voor Vaderland en Dooi.

4. Nog een Puntdicht op dezelfde plaats:

Rijst op! riepen liede de volksleiders uit
En bemoedigden 't hongrend publiek.
Rijst op! riepen aanstonds de grutters terug.
Hoe ontmaedigend klonk die repliek!
Justus Ulinus.

Enkele oorlogspreekwoorden:

1. Iedereen doet een loopgraaf, geeft een vesting in 't jaar.
2. Beter een Keppelin op het land, dan tien in de lucht.

3. Recht door zee, is met altijd de beste weg.

4. De beste stuurman blijven aan den wal.

16 Februari Prachtig weer, zonnig en vroolijk maar steeds winter. Buiten de zon vriest het; buiten den wind en in de zon is het voorjaar: we zagen een ooievaar en spreuven. De kinderen hebben een half uurtje schaatsen gereden, de rechte winterpret is er echter niet meer; iedereen verlangt naar de lente. - Vanmorgen is W. van Strien bij me geweest om over de uitgave van geschiedenis verhalen te spreken. Ook ontving ik een prettig brief van Vunderink met een bijdrage voor ons werk. In de krant komen allerlei nieuwe vindingen op huishoudelijk gebied voor. Petroleum kan verme-

nigruddigd worden door bij $\frac{1}{2}$ L. petr. te voegen 2^h Soda-oplossing (2 L. water met 1 pond soda). Kranten in een zoutoplossing geweekt en dan tot ballen geknepen leveren goede brandstot. Vanmiddag aten we: brood met een gekookt ei, rijst met jus en karnemelksche pap toe. Zus en Greet hebben vanmiddag buiten gewerkt bij de Blaricumse Leide. Zus had gisteren in Orailoo een zilveren dameshorloge gevonden, Mevr. Hofstede en Zuster Hertogs kwamen ernaar informeerden, maar het was niet het uurwerk, dat de Zuster verloren had.

(Hbl.) Hongerlijders? Te Rotterdam is huiszoeking gedaan bij de personen, die bij de relletjes op Dinsdagmiddag met borden hebben geloopt: „Ik heb honger!“ en dergelijke opschriften. Gebleken is, naar de Maarbode meldt, dat ze voldoende voorraad boter, brood, koffie, thee en suiker in voorraad hadden, terwijl een zelfs een flinke partij leverworst in petto had. — We betaalden voor 1 kop witte boonen 50 cents.

17 Februari. Van $\frac{1}{2}$ L. petroleum hebben we $\frac{1}{2}$ L. gemaakt door toevoeging van een soda-oplossing en de vloeistof, die we daardoor verprezen brandde goed. We moeten nu nog nagaan, hoelang ze brandt en hoeveel water er in de lamp overblijft. Met onze gasbesparing gaat het goed, maar of we tot 50% zullen komen staat te bezien. Het brood is in prijs verhoogd en kost nu $12\frac{1}{2}$ ct. de 4 H.L. Marie kwam thuis met het verhaal van een vreemde ontmoeting, die Em Malsch had gehad. In een tram in Amsterdam betaalde een Belgische dame den conducteur met een stuk van 10 francs, maar de man had niet terug. Een der ander vrouwelijke passagiers bemoeide zich met het geval en zei: „U hebt nog een 2 fr. stuk ook in uw portemonnaie.“ De Belgische onthende, doch de ander zei: „Kijk maar eens goed, in het middelste vakje.“ Merkelijs kwam toen het 2-fr. stuk te voorschijn. Er volgde nu een gesprek, waarin zich verschillende aanwezigen mengden en waarbij de dame, die een bewijs van haar helderzinnigheid had gegeven, verklaarde, dat ze

allerlei dinge, zag, die voor anderen verborgen bleven.
 „U hebt maar weinig geld bij u”, zei ze tot een jeffrouw,
 „maar 2½ cent!” En het was zoo. Weet u dan ook, wan-
 meer de vrede gesloten wordt? vroeg een heer. „Ja, den
 14^{den} Maart 1817.” Ik houte hopen, zijk, dat dit ook waar was.
 Mevr. Platteau is met Maria gekomen. Ze was eerst
 naar tandarts De Jong geweest om een kies te laten
 trekken, maar ze was er niet naar van. Ze vertelde
 dat het schilderijtje van Kuis „het straatje in Kaarden”
 door den Heer Vondelden in Hilversum gehoocht is. Karel
 zou ook nog komen, maar hij is rehet door 't een of ander
 verhindert. Ze hadden goede tijding ontvangen uit Ant-
 werpen, maar uit Engeland hoorden ze niets. We heb-
 ben de familie voor Snorgen over veertien dagen uitge-
 noodigt. Ik wort anders wel ruveilijk gasten te ontran-
 gen, by de tegenwoordige schaarste. Vanmiddag aten
 we bhuine Boonensaepe en daarna boterhammes met
 wort en met kaas. De brandstofbesparing blijft een
 voortdurende zorg. In Amsterdam werd by een win-
 kelier op den Nieuwendijk en by een in de Linnaeusstraat
 de gasleiding afgesneden, omdat ze zich niet hielden aan
 de gegeven voorschriften.

Als bewijs welke invloed de verschepte duikbootoorlog
 heeft op de neutrale scheepvaart deene het bericht, dat
 ongeveer 318.099 bruto register-ton Rotterdamsehe scheeps-
 rellimite stil- of opgelegd ligt.

Onze regering vraagt een Britingawoon oorlogscree-
 dit van 124 millioen Gulden.

De regering van Duitschland vraagt een nieuw
 oorlogscree-dit van 15.000.000.000 M. Het totaal der
 Duitsche oorlogscree-diten bedraagt nu 79.000.000.000 M.
 18 Februari. Een heel stille en rustige Zondag. Er komt zelfs

geen postbestelling: we hebben indertijd verklaard,
 geen post te willen ontvangen, op Zondag om Zondagmest voor
 de bestellers mogelijk te maken. Ik heb een opoffering, want
 er kwam nog al eens iets bijzonders met die post en dat
 was er op den vrijen dag al de tijd om erover te praten. De
 hamer was vrady aan skant en toen hebben we prettig zettes
 werken, allomahl bezig. Kuis had Paddy om leu te geven.
 Vanmiddag heb ik een mooie wandeling gemaakt met

Zus, Betty en Greet langs den koogen Hilversumschen
weg tot aan de Crailoorsche brug, toen door het Spanders-
woud terug. Er hing een dikke mist, maar 't was buiten
niet kouk. In 't bosch was het prachtig, het donkere
dennengroen met de rijke tinten van den vochtigen grond
en de boomstammen, die glinsterden van het nat. De
mist was hier niet zoo dik en er hing een aangename,
prikkelende, larsachtige geur. We kwamen bij het Fransche
kamp uit en zijn toen over de hei naar Bussim terug-
gegaan. De hei zag er troosteloos en somber uit, vooral
het gedeelte, waar in den afgeloopen zomer het tenten-
kamp stond en dat daardoor geheel kaal geworden is. -
We hebben bovensaep gegeten, daarna rookworst en
rijst met gefruite uien en chocolade-pudding toe. Van
avond hebben we Engelsche punch. B. is met Marie
der heeler dag thuis geweest. Haar neus is een beetje
ontstoken, ze maakte zich eerst ongerust, ze daacht
nota bene aan lupus: wij denken nog al gauw het
ergste en dat is niet alleen mijn dwaal. Marie heeft
dicht gestudeerd. Mijnheer Doubeé kwam daar van
morgen, in eigen persoon het bestelde boek over beschrij-
vende meetkunde brengen. Hij had een pet op en een
dashondje aan een schoord bij zich, een groep, waar
een beeldhouwer plezier aan zou kunnen beleven. De
toestand blijft onveranderd en de heant van dezen
morgen bracht geen nieuws.

19 Februari. De verjaardag van wijlen koning Willem III, een
feestdag uit mijn jonge jaren, toen ik in de Haag
woonde. Wat was het dan dikwijls sllakt weer. 't Was van
daag ook niet fraai, een dikke mist belemmerde den hee-
dag, het uitzicht en water sypelde bij alles neer. Voor
't eerst kreeg we vanduaag geen veldblad en dat zal nu
voortaan iedere Maandag zoo zijn, ter gevolge van soper-
king der electriche driffkracht in de drukkerij. Vanmid-
dag kwam Karel Platteau om kunstnijverheid-werk van
Zus en Greet te halen, dat hij wilde meenemen naar Amster-
dam om te verkoopen in de kunsthandel Oudt. Holland op
de N. H. Voorburgwal. - Engeland maakt het onzen handel
niet gemakkelyk: Nedrlandsche schepen moeten een Engel-

tsche haven aandoen en een deel van hun tonnages afstaan voor het vervoer van Engelsche producten. Schepen die er komen kwamen halst, werden gedwongen eerst een vrachtkleed doen naar Frankrijk of Italië en eerst daarna kreeg ze lading voor Nederland.

Duitse loopgravenpoëzie:

O, dieser Feldzug,
Das ist kein Schnellzug.
Kein Sekundärbahn
Denn er hält lang an.
Hätt ich das gedacht,
Wär' ich nicht nach Frankreich gemacht.
Gälte hier mein eigener Wille,
Herrschte hier bald Friedensstille,
Doch Kameraden, lasst das klagen
Da habt Ihr ja nichts zu sagen.
Gebt Euch aufzuheben, liebe Leute,
Im September ist gross Freud',
Denn ist der Frieden da,
Hurra!
Und trifft der Frieden dann nicht ein,
So soll er doch zu Ostern sein;
Denn die Maus sitzt vor der Falle,
Geht sie rein, dann ist es alle.
Wenn Ostern noch nicht Frieden ist,
Bringt ihn vielleicht der heilige Christ.
Ob neunzehnhundertsieben und zehn,
Wir immer noch hier draussen stehn?

Voor Mofsenkaters, die verlangend uitkieken naar Duitse kolen:

Man kann nicht stets das Fremde meiden;
Das Gute liegt uns oft so fern!
Ein ächter Mofsenfeind mag keinen Deutschen leiden,
Doch ihre Kohlen nimmt er gern.
(Vrij naar den barbaar Goethe)
Puntdicht.

Die verwarring van het Tredepaaleis,
Hiet gaat mijn begrip te boven!
Waarom? Zonder brandstof kunnen ze niet,
Om voortduren d' ons kolen te stoven! (Justus Linné)

20 Februari. Een drukke dag geweest, 3 morgens gescheeven en
1 middags in den tuin gewerkt. Een paar school.

meesters, vrij door kolengebied, passeerden in „gehoben Stimmung.“
Wat is hun liefde voor het kind toch platonisch. We hebben lekker
gegeten: groentesoep met rijst e., daarna boonencroquetten.
'k Heb in de avonduren vlug e., spreuk voor Greet opgeplakt,
't was e., bestelling, die weg moest. Er zijn een paar Neder-
landsche schepen getorpedeerd. 'k Kreeg een diertbrief van
de schoolopziender Jhr. Engels; 'k kon me er nu gelukkig
weer in verdiepen.

(Habl.)

Het beste baantje.

En Vorst wordt vervolgd door het spook revolutie;
'n Minister slaapt slecht door de meeldistributie;
Burgmeester droomt steeds van een broodkaarten spel,
En gasdirecteur van 'n petroleum-stel.
En handelman wordt van consenten last geb.
En industrieel heeft grondstof-gebed.
Effectenman raakt door den hokus van de wijs,
En grutter tobt al maar met maximum-prijs.
Geen koning, minister, burgmeester wil 'k wezen,
Geen gasdirecteur, geen effectenblad lezen;
Geen handelman, ook geen fabrieksdirecteur,
Geen grutter, ik dank je voor al dat gezeur.

Wie maalt niet om meelkaart, om Heerholennood?
Wie denkt niet aan 'n broodkaart - e, eet toch zijn brood?
Wie fluit er nog vroolijk het nieuwste re frein?
Wat lijkt het me leuk nu een straatjag te zijn.

21 Februari

Geen helder weer, maar toch zit het voorjaar
in de lucht. In den namiddag werd de wind koud, als 'k
nu maar niet weer gaat vriesen. Van morgen ben ik eerst
naar 't dorp geweest. Op 't broodbureau ben ik gaan vragen,
of we nu weer eens regerings-boonen e. - erwten konden krijgen.
't's er weer boonen en erwten binnen, m'nheer, zei de man, die
vraegt e., kiespijn doek draeg met de grootste vriendelijkheid
en een fijne lach. „Dat wordt geannoneerd, ziet u, net as
voor de seep, ziet u.“ 'k af. Bij Vaerman kreeg we weer een
H.L. anthraciet maar petroleum konden we nog niet krijgen.
'k Heb de brief van Jhr. Engels over een klacht wa, e., vadd
antwoedig beantwoord e., toe de catalogus van mijn biblio-
theek voortgezakt. Vanmiddag heb ik eerst in den tuin ge-

werkt, hoofdzakelijk boomen geooid en toen een uurtje
 aan een verhaal gewerkt. Om vier uur ben ik met Betty
 over de hei naar de, v. Graevlandsche, weg gewandeld en we
 ontmoetten even, voortbij Walde, Marie, die naar Platteau
 geweest was. — We hebben soep gegeten, en daarna rijst met
 wortelen, en karbonaden. De regeeringsaardappelen zijn in
 aantocht, we verlangen er hard naar, als ze maar goed
 zijn. We hebben hier in Bussum kaarten, voor allerlei artikelen,
 maar 't is er mee, zooals de man zei: „als ze er maar binnen“
 of 't is met de levensmiddelen alweer als met het geld, „die
 binnen binnen, binnen binnen.“ Met de gasbesparing in
 Amsterdam gaat het nog niet naar wensch, er moet
 35% worden bespaard en men is pas aan 20% toe. De gasfabriek
 krijgen geen aanvoer van steenkool, ze verbruikt den
 voorraad, die nu met 4000 ton per week vermindert. Er
 zullen nu nog weer nieuwe bezuinigings maatregelen
 moeten worden genomen. Hier en daar komt in het land ook
 hout gebrek. In de Leidsche courant stond een bericht om-
 trent een ernstig opstootje in Bentlaag in verband met
 een betooging tegen de duurte. Van 8 tot 11 uur was het
 verlede, vrijdagavond zeer woelig in de binnenstad,
 Binnenhof, omgeving. De betoogers wilden een versack-
 schrift brengen als de Ministerraad, die op 't Binnenhof
 vergaderde. Er moest door cavalerie worden gechargeerd
 om de samenscholingen des kwaadwilligen te verblinden.

22 Februari. Vannomorgen hebben we bij Vander Berg 1 l. petro-
 leum op den kop getikt. Hij wilde de bus niet
 laten halen, want hij verdiende er geen cent aan; Betty en
 ik zijn toen met onze groote kan in een papier erop uit
 gegaan, en hebben de petroleum gehaald. Bij Hilhorst kreeg
 we 2 cpl. terug, die Bep gisteren op de toonbank had laten
 liggen, geen strop dus. Verderink heb ik een brief gecranteerd
 en mijn werk in den tuin voortgezet. Het gekapte hout heb
 ik voor een klein deel stubgerbagd en ehnige blokken heb
 we verbrand. Met Zus, Bep en Greet bezoekt ik een tentoon-
 stelling van Bern. en Sam van Baek in den Zovische, kunsthan-
 del. Werk van Sam is lossier en zuiverder van kleur dan dat
 van zijn broer, maar zeer oppervlakkig. Vooral van Bern. is
 het conventioneel, gevalletjes, waarvan de kleur veel
 te wenschen overlakt. Het „Jodenvrouwetje“ zooals Ellen

Foort haer noemde had veel te vertellen over den blaai van de G. Kunsthandel en was verbaasd aan het opscheppen. De Paassens wone, in Care, terwijl de zaak in de Keerenstraat gedruet wordt door Hanja. Dien's vrouw was een viere, "luizig" verschijning; 't geheel lokte niet aan om er mee in relatie te treden. Marie zag in Amsterdam in "Oudt. Holland" op de N.2. Voorburgwal werk van Zus en Greet uitgestald. - We aten vanmiddag rijstsoep, een paar wotkeltjes, rijst met jus en xuurkool en als dessert frammekeoekjes en een sinaasappel. De minister van financiën Van Gijn heeft zijn portefeuille neergelegd, wegens diepgacht verschil van meening met de overige leden van den ministerraad, hij is opgevolgd door den oud-minister Treub, die ons weer in zijn oude functie is hersteld. Waarom minister v Gijn is heengegaan, weet men nog niet te zeggen. In den Amsterdamocher raad interpelleerde Van Kuyphof over het sluiten der scholen. Voor al Boissevain was er sterk tegen, hij noemde de maatregel "dom e dwaas" aan, welke uitdrukking Burgemeester Telleghem zich nog al stootte. Welhouder De Hertog moet het toch maar van zijn roode e, rose vrienden hebben.

(Hdobl.) A. Weet je dat ik mijn vrouw de bons gegeven heeft?

B. Wat zeg je daar!!? In wat moet het arme schepoel nu beginnen?

A. Wel, ze gaat levensmiddelen hoopen!

23 Februari. Minister Van Gijn verklaarde in een interview aan de Telegraaf, dat hij was tegen de 80 miljoen voor distributie van levensmiddelen. Deze begrotingspost acht hij er een pro memorie, want er bestaat niet de minste zekerheid, dat men 't bij 80 millions zal kunnen laten. Hij is ook tegen de distributiewet, omdat er zoveel menschen geholpen worden, die ^{met} 't nodig hebben. Hij bedoelt daarmee niet de menschen, die 3000 e, meer verdienen e, toch van regerings-artikelen profiteren, die befales 't aan meer belasting wek terug, maar de arbeiders, wier loon onmatig is gestegen e, die door hun loonverhoging mee de duurste verzoortakes. Toch heeft hij zich met beide zaken verzoend, doch hij wil de verantwoordelijkheid voor de 80 m. post niet dragen, als hem geen grooten invloed op de besteding daarvan wordt toegestaan. De overige leden van den Ministerraad willen

hem die invloed niet toekennen, daarom is hij heengegaan. We hebben hier dus te doen met een nieuwen vorm der ministeriële verantwoordelijkheid, namelijk een collectieve verantwoordelijkheid van het kabinet. Of Mr. M.W.F. Treub zich naar die opvatting zal schikken, daaraan twijfelt minister van Eijndhoven ernstig. In de Tweede Kamer legde Minister Cort v.d. Linden in antwoord op vragen van Mr. Troelstra een verklaring af omtrent het verkeer van Parijs, die geheel met het bovenstaande overeenkomt. In het Handelsblad van heden, wekt Jan Feith op tot het maken van schoolwandelingen op de gedwongen vrije middagen, door het sluiten der scholen. Wat is vroeger niet geschreeuwd over 't nut van schoolwandelingen, maar de ondeuwiger heeft liever een vrijen middag zonder dan met een klas, goed, maar dan ook geen nut. doenerij, zijn liefde voor het schoolkind is nu eenmaal platonisch. - We hebben weer ruytbons gekregen, voor één week 8 Kg 40ns voor fl. 1.25 c. ook weer $\frac{1}{2}$ l. petroleum van Juffs. Bakker. - Ik heb vanmiddag wat hout uit den tuin gehakt en dat stoke, we in onze kachel, ook bes ik met bemeste, begonnen, Marie Fokker bracht een knuiwagen mest. We hebben weer lekker gegeten: capucijners met gebakke spek en rijst met melksaus toe.

25 Februari Cysteren had ik geen gelegenheid mijn dagboek by te schrijven. Medr. Platteau en Maïus waren, zooals gewoonlijk thaterdags, bij ons en hadet ze weg waren heb ik de courant gelezen en toen was 't gauw negen uur; 't licht moekt uit met 't oog op godbesparing en we zaten met het keukenlampje in de lantaren. We hadden rijst met biefstuk en witte kool gegeten en chocolade-pudding toe. - Het groote nieuws van den dag was, dat er 200 Nederlandse schepen door een Duitse duikboot waren getorpedeerd. Marie bracht het bericht mee uit de stad waar groote ontroering en opwinding heerschten. De courant bracht 's avonds de bevestiging. De Duitse gerant publiceerde reeds een stuk om zijn regering vrij te pleiten. Gelukkig zijn er geen menschenlevens verloren gegaan. Aan boord van de Menado bevond zich de vloot van Tandishoek. Niet alleen Nederland-sche maar ook Duitse Verzekeringmaatschappij

worden voor aanzienlijke bedragen slachtoffer van deze
misdad. 't Is wel ergerlijks, dat we niets anders kunnen
doen dan protesteeren tegen zulke beledigingen, en dat
we geen kracht bezitten, om ons te doen gelden. - Vanmorgen
heb ik geschreeven op een advertentie, waarin hulp gevraagd
wordt bij 't huiswerk voor een leerling H.B.S. - Vanmiddag
hebben we een ei met brood, dopewolven met rijst en gesmolte
boter gegeten. Het B. was ik naar de Cleroq geweest, zijn
vrouw was jarig, maar dat wisten we niet. Mevr. Platteau
had er gisteren niets van gezegd. Er was uit 's-Graveland een
taart als geschenk gekomen. Bij dit alles werkte zeer weer
de traditioneele jalousie der Belgen, die al wordt gedemon-
streerd in het oude versje:

"'t Ros Bayard, dat deed de ronde
In de stad van Dendermonde;
Die van Stalst, die zijn zoo kwaad
Omdat daar 't ros Bayard gash."

We hebben Vlaamsch koekbrood gegeten, dat voor de feest-
lijke gelegenheid gebakken was. Van de Gedichten van Reni
komt bij Van Looy een tweede druk uit. Zijn lezing in de
Engelsche kerk op 't Begijnhof te Amsterdam was zwaar
werk voor hem geweest. Stiet alleen, doordat hij toen voor
't eerst van 'n leven van een kansel sprak, maar hoof-
zakelijk ten gevolge van zijn lezing voor studenten te Gro-
ningen, die hij den vorigen dag gehouden had, gevolgd door
een souper, dat tot vijf uur in den morgen geduurd had.
De levensmiddelen in België zijn ontzettend duur:
koffie / 20 per pond, cacao / 40, ook andere zaken kosten
veel geld: een stukje toiletreep / 5. Dat er door sommige
menschen groote sommen worden verdiend, ligt voor de hand.
De ouders van Rietjens, die een apotheek houden, hebben dit
jaar / 10.000 meer ontvangen dan verleden jaar.

26 Februari. We komen maar moeilijks rond met ons H.L.
anthraciet in de zeven dagen en daarom trachten
we een beetje aan te vullen door 't gebruik van hout, dat we uit

onzen tuin halen. Ik Ben daardoor nog al eens aan 't zagen, die beweging is wel wat vreemd en daardoor vermoeiend. Ik Ben bij D. De Jong geweest om hem te zeggen, dat ik Donderdag weer naar school dacht te gaan, doch gedurende Maart nog alleen voor de ochtendschooltijden. Ik heb de nieuwjaarsbrief van Mellen uit Leiden eindelijk eens beantwoord. We hebben, wel $\frac{1}{2}$ L. petroleum van Juffr. Bakker gekregen en zoo scharrela, we er net doorheen. We hebben, vanmiddag rijst met gebakke wortel en ingemaakte postelein gegeten, en een klein dik haakij toe. Dit dessert was heerlijk en we voelden ons zeer voldaan. Krenten en rozijnen waren er niet in, want die kosten resp. 16 en 32 cents per ons. In het Handelsblad kwam van avond geen rubriek „onder de streep“ voor, tenville van inkrimping van ruimte. Ook zijn de advertenties kleiner geworden, 8 kolommen op een bladzijde. Over de getorpedeerde schepen geen nieuws; wel wordt er in de binnen- en buitenlandse pers veel over geschreven.

20 Februari. Gisteren ben ik met B. naar Amsterdam geweest naar D. van Weyenburg om verlof te vragen voor de middagen in Maart, dan begin ik meer geleidelijk. Dat verlof is toegestaan en zoo ga ik dan morgen voor 't eerst na ruim vier maanden voor de morgen weer naar school. Ik Ben wel benieuwd, of het gaan zal. 't Was me wel vreemd in de Stadsdrukte, maar ik vond het een aardige afwisseling. Ik Ben deser dagen druk aan het koutragen, want met 1 H.L. anthraciet in de zeven dagen konden we onmogelijk toe. Gelukkig dat onze Huin nog al wat oplevert. Gisteren aten we: groentensoep met rijst, brood met wortel en een ^{toe} moscovisch gebakje, dat we uit „de“ lunchroom in Amsterdam hadden meegebracht. Soep-groente kochten we in een busje voor 40 cents. Vanmiddag hadden we rijst met biefstuk en rodekool. Marie bracht iets nieuws mee uit de stad; n.l. een ons vischworst. 't Was wel smakelijk, maar toch niet zoo, dat het „naar meer smaakt.“

1. Maart. Van ochtend ben ik voor 't eerst na ruim vier maanden weer naar school geweest en 't is me goed bevallen.

Toch was ik heel blij, dat ik voor den namiddag nog vertof
had. Betty is met me mee geweest. Platteau is vandaag naar
denklaag, gisteravond was hij hier. Oudt. Holland bleek geen be-
trouwbaad adres, misschien komt nu een relatie met Dupuy
tot stand. Hij heeft pastels, batik's en pentteekeningen meegenomen.
Met de maaltijden wordt het steeds moeilijker, vanmiddag aten
we: rijst met roode kool, gestoofde puij en gebakken worst.
Ik heb mijn verhaal over Jopie afgemaakt. - Ten N. van de
Anerre trekken de Duitschers terug en maken de Engelschen
vorderingen. Waarschijnlijk zal Deutschland een kevental sche-
pen ter beschikking van Nederland stellen om de getorpedeerde
te vervangen. Na de vrede zal dan over aankoop onderhandeld
worden. Een eigenaardig oorlogsverschijnsel bij ons is de
handel in lage auto. nummers. De O.W.'ers, die in den laatste
tijd een auto kochten hebben natuurlijk hooge nummers
en trekken daardoor de aandacht. Zij trachten nu een laag
nummer te koop, en daarmee den Heijn, of ze reeds voor
faren tot den hoogen stand van autobezitters behooren.

2 Maart. Vanmiddag aten we brood met ei, rijst met boler
en doperwten uit de bus en chocolade-pudding toe.
Tweemaal zijn we naar de Wilhelmina-school geweest om bon-
boekjes, maar 't stond er te vol, we zullen nu morgen ons geluk
beproeven. Voor een bus doperwten betaalden we 60 cts. Kottmann
uit denklaag zond een prijscourant, waarin etsen worden aange-
kondigd van Henri en Anton, de beide neven. - Er kwam nog een
van de vele kuiperijen van Bernstorff in Amerika aan het licht.
Deutschland nootigde Mexico uit om den oorlog te verklaren
aan de Vereenigde Staten, terwijl dan Caranid zou moeten
trachten Japan over te halen, zich ook tegen Amerika te keeren.
Dat hierdoor in de Vereen. Staten de vijandige stemming tegen
Deutschland wordt aangewakkerd, ligt voor de hand. De successe
der Engelschen aan de Anerre blijken, belan grijs.

4 Maart. Vandaag en prachtig weer. 't Is toch een
genot weer eens heethermaal vrij te zijn en
niet naar de stad te moeten. Ik Ben nu weer over de eerste
verandering heen en aan 't schoolleven gewend. Giste-

ren is het een rommelige dag geweest. Eerst naar de stad
 geweest en toen we thuis kwamen was de tafel gedekt. We
 moesten vroeg eten, omdat de kinderen naar S. Graveland
 wilden om een paar schilderijen te halen. Hierover ontstond
 verschil van meening. Eerst moesten ze naar 't doop om
 broodochappen te doen en terwijl ze weg waren, werd Jopie heel
 naar; hij is in de laatste dagen niet flink. Betty is ik zijn
 toen naar de veerarts en staarden geweest. Busing beloofde
 hedenmorgen te komen. Toen zijn we naar de Wilhelmina
 school geweest om bonboedjes en broodkaarten, we slaagde
 nu prachtig, er was niemand voor ons. Deze week be-
 gint nu de rantsoeneering. De prijzen stijgen maar
 steeds, we zien ons verplicht gedeeltelijk plantentboter
 te gaan gebruiken. Het waterbrood, dat we nu eten, zal
 in de toekomst nog van minder kwaliteit worden. Tegen
 het Hddbl. zal met ingang van een nader te bepa-
 len datum het wittebrood worden gebakken van een
 vermenging van 50% inlandsch meel, 30% Ameri-
 kaansche bloem en 20% aardappelmeel. Het bruinbrood
 zal worden samengesteld uit 60% ongebuild tarwe-
 meel, 15% ongebuild roggenmeel, 20% aardappelmeel
 en 5% zemelen. De vermenging zal plaats hebben aan de
 meelfabrieken. Gisteren aten we: rijst met witte kool
 en varkens. fricandeau en maïxena-pap toe. Van mid-
 dag zal de menue bestaan uit: graentensoepp met rijst,
 brood met warm varkensvleesch en jus en dikke-zoek.
 B. is ik hebbe, vannacht in de huiskamer geslapen, om
 Jopie niet in de kou te brengen, 't is prachtig gegaan en
 vanmorgen kwamen Elra, Joost en Harrie, de Clercq. Ze zijn
 met Bui en Beb. opziet gaan wandelen. In den tijd is de
 veerarts Verbeet gekomen, voor Jopie. Hij constateerde niets
 bijzonders, alleen de kwalen van den onder dag, 't is te hopen
 dat we ons hondje nog een lang poos zullen mogen houden.
 6 Maart. Zondagmiddag is de familie Platteau met
 Marie en Jozef gekomen en 's avonds nog voor

ze weg waren kwamen René de Clercq en zijn vrouw. We hebben een gezelligen dag gehad, maar 't was wel druk en 't werd laat. Gisteren, toen ik even thuis was, kwam Knip uit Poren en toen die weg was Karel Platteau. Hij bracht het honorarium voor Zus voor haar schilderijff. oud mynster is Maarder, dat door den Heer Vandelden gekocht is. We aten ryst met rapen en varkensvleesch met brood e, ryst met melk + oe. We hebben ons rantsoen goet e, ryst e, zeep ingerolge, bij Juffr. Bakker, die ook weer een halve Liter Petroleum heeft geleverd. Gisteren kreeg ik voor onduurdek drie hunderd uit Hamburg. De vader, die Nederlander was, zag eruit als een gesaamte. 't Moet in Duitschland treurig gesteld zijn. Heele straten waren er in Hamburg waar alle winkels leeg waren en er is gebrek aan alle levensmiddelen, gees, boones, erwten, zeep, enz. Maten is wordt voor 't leger in berlag genomen. Met Sleswicks reisde, we terug uit de stad. Zijn broer, de Kennwarts, was naar Brussel geweest en had veel last gehad van de vrees der Duitschers voor spionnage. - 't Heeft weer hard gevoren en er is sneeuw gevallen, zoodat we midden in den winter zitten. 't Heel twee verhalen ingepakt om te verzenden, naar Schabech voor VanCampen's bibliotheek. Zus heeft twee prachtige Sneeuwstudies geschilderd. En vandaag zullen we aardappels eten, dat is in een week of zeven niet gebeurd, we hebben 6 Kog voor ons rantsoen kunnen sloopen.

(Hbl.) Het Duitse volk lijdt novit gebrek, want de Keizer schiet met spek, de Kroonprijs schiet bokken, Bethman Hollweg bakt zoete broodjes, Hindenburg haalt de kastanjes uit het vuur en het volk zit met de gebakke peren.

7 Maart. Vandaag is het zoo koud, als we het deze winter nog niet hebben gehad. Toen we vanmorgen over de brug Zeeburgerdijk gingen was het er. om iets te krijgen. We hebben weer lekker gezeten: witte kool met aardappelen en bief.

stuk en gootepap toe. We hebben een H.L. anthraciet ontvangen en Yanden Berg zei, dat hij morgen weer petroleum zou krijgen, we kunnen dan ook weer 12. halen. Hij vertelde, dat hij met 1/2 uitverkoop van een vat fo. 90 wint en daar werke, ze met hun drieën 1 1/2 uur aan. Hij doet het alleen, om de mensche te helpen. Bij de Dageraadstruy zag ik mensche in file staan om coke af te halen. Wat zullen die het houd gehad hebben. Willem B. is doolooft met Groetha de Groot uit Rotterdam. Zes is van avond niet naar de heckenclub in Helversum gegaan, om de hevighe konde, we hebben voor 1/2 reizgeld een kleine tractatie. - De Enterte blijft poging doe, om China aan hare zijde te brengen.

9 Maart. Wat was het daarnet triestig in ons doorp. - by avond. De maan was nog niet op, de lantarens niet aan, zoodat het erg donker was. Stil langs de straten, weinig fietsen en een heel enkele auto, op den Fluivierweg hoorden we alleen voetstappen. De winkels zagen er somber uit, in de etalages geen licht en de winkeliers triest opgewekt, omdat de handel steeds moeilijker en minder winstgevend wordt. Bij Cahau wordt het steeds leeger, heel veel artikelen worden niet meer aangevoerd. Varkensvleesch zal in den eersten tijd niet te krijgen zijn; de minister heeft nu distributie van gerouten vleesch en ham toegeregd. Alles wordt met den dag duurder, we zijn begonnen hoofdzaakelyk plantentoe te gebruiken, deze kost 50 cts per pond, terwijl de natuurboter H. 1. 12 kost, dit geeft dus een belangryke besparing. 'k Heb vanmorgen uit de stad een flesch petroleum meegebracht van Swart uit de Craat. Peterstraak, hij wil me garme helpen, als ik meer noodig heb, dat is dus een groot gemak. Met onze brandstof moeten we wekeren, we werke met nat gruis en hout en zoo hopen we weer zeven dagen rond te komen. 'k Heb vanmorgen even eens aan een klasse les gegeven, dat was in geen maanden gebeurd, maar het ging gelukkig goed. De toestand in Europa blijft dezelfde, President Wilson is ziek, hij moet volstrekte rust houden. 'k Is geen wonder, dat een idealist

niet bestand is tegen de ellende van dezen tijd, die hem
zoo groote verantwoordelijkheid brengt. Graaf Zeppelin is
aan disenterie gestorven. De uitvindt van de vluchtschepen
zal dus het einde van den oorlog, die door zijn vinding bloe-
digjer werd dan de vroegere, niet aanschouwen. In den laat-
sten tijd hoort men niet meer van Zeppelin-tochten, de reden
ligt in 't duister. De dag van gisteren bracht goed nieuws.
Woensdagavond is door den Raad van Amsterdam het voor-
stel in Luke deurtetoelag als werklieden, beamtlen en
ambtenaren aangenomen. Tot f 2000 salaris geeft 10%, wat
daarboven komt nog $7\frac{1}{2}\%$ deurtetoelag, dat voort dus
voor f 2950 : $f 2000 + 63.75 = f 263.75$. Het menu va gisteren
was: gebakke aardappelen, biefstuk en bieten, rijst en
gortepap. Vandaag: eieren met rijst en eiersaus, raps
met rijst en karnemelk-pap.

10 Maart. De kachels op de bovenste verdieping van de
school waren niet aangelegd bij gebrek aan
coke. Dinsdag 6 Maart l.l. heb ik 150 Hk. aangevraagd, maar
nog niets ontvangen. Enkele van de heeren boven hadde reeds
een vrien ochtend verwacht, maar we hebben er toch wat
op gevonden. In de bergplaatsen scharrelde we nog een kleine
hoeveelheid bijeen. Aan de scholen 33 en 35 heb ik zoo veel
kunnen leenen, dat we elkaandagmorgen met brandende
kachels zullen kunnen beginnen. Mevr. Platteau en Maria
zijn bij ons geweest. Ze hadde eindelijk bericht van de fa-
milie uit Engeland ontvangen: alles was daar in orde. In
s-Graveland wordt het nu ook moeilijk met de levensmid-
del, en de brandstof. In het Handelsbl. stond een prachtige
beschouwing van Querido over Terwe van René de Clercq.
„Zeker een goede vriend” merkte Mevr. Pl. op. 't is wel jam-
mer dat in de kunstwereld zoo iets dadelijk moet gedacht
worden. Vanmiddag aten we rijst en rapssoep, stovd met
rookworst en chocolade-pudding toe. In de komende week
kunnen we op ons bonboekje krijgen: 2 Kly aardappelen,
vier ons rijst, twee ons gort en een half pond groene erwten.

12 Maart Gisteren hebben we een rustige zondag
gehad. 's Morgens kwam Elza de Clercq met
Marvake een murtje. Met B. heb ik 's middags een
mooie wandeling gemaakt en later een artikelletje
voor „de Toorts” geschreven. We aten: witte boonen met

cierous en maizena-pudding. Vandaag hadden we: rijst met gebrade boter, zoete appelen, prj en een pannenkoek toe. Vanmorgen kreeg ik op school bezoek van Inspecteur Faber. We hadden een lang gesprek over de onderwijs-toestanden in Amsterdam, waarbij me bleek, dat hij er net zoo over dacht als ik. 't is wel te betreuren, dat autoriteiten zich moeten neerleggen bij waartoestanden, die ze duidelijk kunnen aanwijzen. Van de 150 Hk. coeken, die ik besteld had, ontving ik er 60, wel een bewijs, dat er weinig voorraad is. Vijf schilderijen hebbe we naar Dentslag gezonden, Kus zal meedingen naar een Korinthisch Suboidie; we zullen eens zien, of het lukken wil. De Engelsen hebbe gisteren de Turkische stad Bagdad veroverd en China heeft de diplomatische betrekkingen met Duitschland verbroken.

14 Maart. Hongeroproeren in Rusland, Duitschland, België en Servie! In alle landen, ook in de neutrale baart de voedselvoorziening zorg. Wij onderwinden daar voortdurend meer last van: het is weinig te krijgen en de prijzen stijgen. Gisteren en vandaag hebben we weer aardappelen gehad, maar ze zijn eijdelijk niet te eten: zoet en zacht. Vanmiddag hadden we gerouwen karbonaden; die smaakten goed. We moeten uiterst zuinig met onze brandstof zijn en de gasbesparing vliegt steeds onze zedg. De vorige maand zijn we naar 3 M³ boven onze 50% van verleden jaer gegaan; deze maand moeten we weer toe met 5 1/2 M³. Aan de Anere trekken de Duitschers terug, de Engelsen staan nu voor Bapaume, uit Berlijn wordt gemeld, dat we hier te dahn hebben met een slimmeheid van Hindenburg, de tijd zal wel leeren wat ervan aan is. Overigens verandert er weinig aan den toestand. Gisteren ben ik met B. naar Toon de Jong in Laren geweest. We vonden hem op klompen en in een boerenknel aan 't werk in zijn moestuin. Hij voemde het werk van Greet en vond dat ze voor haar leeftijd prachtige resultaten kreeg. Terwijl we weg waren was Karel Platteau thuis geweest. Hij kwam vertellen, dat Dupuy in de Kaluistraat de schablonen en batiks van Adri in commissie wilde nemen. Nu ging hij voor twee of drie dagen naar Rotterdam en zal daar weer

zijn best doen. Van Sababeek kreeg ik een briefje, dat hij de verhalen gaarne wil accepteren, maar dat 'nag onzeker is, of de uitgever een derde serie zal laten volgen. Er gaat een commissie, met Wibaut aan 't hoofd, naar Hamburg en Keulen om de massa. voeding te bestudeeren, men wil in Amsterdam ook openbare maaltijden gaan oprichten.

15 Maart. 't Is weer koud, vannacht had het ~~weer~~ gevormd, maar 't was prachtig buiten. De sneeuwvlotsjes zijn nu eindelijk uit, wel zes weken later dan andere jaren, alles zal heel laat zijn. In Rusland is revolutie uitgebroken, de toestand in Peterburg is dreigend, de ministers zijn gevangen genomen, een Duma. comité heeft de leiding, het garnizoen sloot zich bij de opstandelingen aan. Bij Bapaurme vorderen de Engelschen voortdurend, hun opmarsch kwam nog niet tot staan. Er is een Amerikaansch schip door een Duitsehe, onderzeeër in den grond gevord, toch zal hierdoor nog geen oorlog ontstaan. In Peking werden 15 Duitsehe Schepen in Oberlag gondenen, ook de Duitsehe concessies in China zullen het kwad krijgen, waarbij Japan wel garen zal spinnen. Vanmorgen heb ik op school voor de eerste maal bevoel van een schoolverpleegster. Greet was vanmorgen ziek, toch ging ze vanmiddag buiten werken en is nu weer in orde. (Hbl.) Onder de bewijzen van belangstelling, die wijlen prof. mr. G. S. van Hamel op zijn 70^{en} verjaardag (1912) ontvingen mocht bevond zich het volgende Friesehe gedichtje van mr. J. J. Troelstra, den man met wien hij eens een heftig politiek debat gevoerd had:

Yet folle jierren winstet jon
In Fryske ferskesjonger nou.

Syn namme is: Pieter Jelles.

Ook "Troelstra" zegt men wel 'es.

Prof. van Hamel antwoordde daar aldus op:

1 Een Staatsman-Dichter, hoe zijn woord soms vlijmt,

Heeft van Natuur twee dingen meegetreuen,

Tot dienst der Muxen en het Land ten reger:

Speeds houdt hij slaat; nooit doet hij Ongerijnd.

16 Maart. De Czaar van Rusland, Nicolaas II, heeft aftandgeduan van den troon na een 20 jarig regering. Zijn broer, Grootvorst Michael Alexandrovitsj is als regent benoemd. De revolutie is in Petrograd meestet, het ministerie is afgezet, de ministers zijn gevangen genomen en een nieuw

ministerie is samengesteld en opgeboden. Leger en volk zijn het eens; men wil den oorlog krachtig aanpakken en doorzetten tot de oorlogsdoeleinden zijn bereikt. Volgens Duitische bladen is de revolutie het werk van Engelschen invloed in Rusland. Een Nederlandsch stoomschip werd door een Duitchen onderzeeër getorpedeerd buiten het blokkade-gebied. Het wordt tijd, dat onze regering wat krachtiger optreedt. In ons land wordt de voedselvoorziening steeds moeilijker. Maandag krijgen we brood van de nieuwe samenstelling, dus met 20% aardappelmeel. Er dreigt gebrek aan zout. De regerings-aardappelen zijn niet eetbaar. Tarkensvleesch is niet te krijgen. Tammidag aten we groene erwten met eiersaus en karnemelksche pap. Een proef om door tweemaal koken de aardappelen van haar zouten smaak te ontdoen ~~is~~ niet gelukt. Ik heb vandaag weer een flesch petroleum uit Amsterdam meegebracht.

19 Maart. De Revolutie in Rusland is het onderwerp van den dag. Wat we ervan weten is natuurlijk onvolledig en vaag. De Czaar heeft afstand gedaan, ook voor den Tsarewitsj en Grootvorst Nicolaas wil de kroon slechts aanvaarden, indien een volksstemming duidelijk uitspreekt, dat men zijn regering wenscht. De regering berust nu bij het Comité van Ruusk uit de Doema. In de groote steden is de Revolutie meester, doch hoe de toestand op het platte land is, weten we niet. Op 't Westelijk front voeren de Duitschers een terugtrekkende beweging uit. Volgens Berlijn hebben we hier te doen met een strategischen terugtocht, terwijl de Engelschen en Franschen er een gevolg in zien van den druk, uitgeoefend op de vijandelijke linie. De eerste bezetten Bapaume en Péronne, de laatste Royons. In Amsterdam had gisteren een revolutionaire betooging van ongeveer 4000 man plaats. De aardappelen zijn steeds niet te eten, zoodat we voortdurend rijst in verschillende vormen gebruiken. Tammidag zijn de lessen aan de Amsterdamsche scholen weer hervat. Het brood van andere samenstelling - 20% aardappelmeel - is vandaag afgeleverd. Deze week geeft onze bons recht op rijst, havermeel, krap, vet en aardappelen, maar de laatste nemen we niet, want ze zijn niet eetbaar.

20 Maart. Vandaag is 't een herinneringsdag: 24 jaar geleden
werden we in ondertrouw opgenomen. We hebben
een paar blaemetjes meegeret en vanavond moet er een kleine
tractatie bij, want we hebben alle reden om innig dankbaar
onze vierdag te vieren. Wat zijn er al menochte heengegaan,
die in onze bruidsdagen in onzen kring leefden en wat
waren wij toen, nog jong. 't Ontving Bricht van 't over-
lijden van collega Kijlstra; hij werd ruim 64 jaar, dus
hij bereikte de leeftijdsgrens niet. 't Is een echte Maart-
sche dag vandaag, grijs licht, maar toch licht: een
echt levensbeeld. We hebben gisteren, wat hout gezocht
en stook die blokjes bij onze anthraciet. Wat was het
voor 24 jaar een rustige tijd, 't leek toen of er wel
nooit meer oorlog komen zou en we dachten toen
niet, dat we nog getuige zoudde worden, van gebeur-
tenissen, die de wereld doen schokken.

21 Maart. Begin van de Lente! 't Heeft in den afgelopen
nacht flink gevoren en vanmorgen gingen
we onder een flink geduchte sneeuwobui naar het
station. De lucht zag donkergrijs en de wind loeide
door de kale boomen, 't leek wel of de eerste lentedag
in dit derde oorlogsjaar een keuring voorbode zou worden
van naderende ellende. Er zat ijs in de lucht en in de
Blankenstraat hingen stevige ijspegels aan de venster-
banken. Midde, op den ochtend kwam er echter veran-
dering: de lucht brak en toen we, om twaalf uur terug
gingen, was de hemel Maartsch. blauw en vrolijk
schitterende heldere zonneshijn. Maar 't was een
winterzon, want koud bleef het. In den trein had ik
een goed, warm plaatje in de zow. 't loopt wel erg
tegen, dat we nu zoo'n guur voorjaar hebben, want
met de brandstofvoorziening gaat het niet vlot. Veel-
man kon ons vandaag nill aan anthraciet helpen, nu
hebben we ons maar met hout en harde turf moeten
behelpen. We eten vanmiddag biefstuk met rijst en
wortelen. Petroleum hebben we ook niet meer. Nieuws
van het oorlogsterrein is er niet. Wat de Duitse terug

tocht aan Anore en Somme te beduiden heeft, is nog niet duidelijk; een strategische terugtocht zeggen de Duitschers, maar de tegenstanders zien er een gevolg in van het gestadig druk. uitoefenen van hun geweldige krijgsmacht. Een lastig vraagstuk voor onze Regering is dat van de gewapende handelsschepen. De vorige neutraliteits. verklaring van 1914 werd deze door ons met oorlogsschepen gelijkgesteld, doch nu de oorlogvoering ter zee door de deltsikboote. geheel van karakter is veranderd, neigt onze Regering tot een wijziging van haar standpunt. Duitschland ziet daarin een onneutrale daad, omdat de voordeelen alleen voor de Entente. landen zullen zijn. Welke gevolgen de revolutie in Rusland voor den oorlog hebben zal, valt nog niet te zeggen. De macht is op het oogenblik in handen van de bourgeoisie, die onder Engelsch Franschen invloed staat en krachtige voorzetting wil van den strijd. Krijgen echter de social-democraten de overhand onder Kerensky dan zal er alleen geestdrift gewekt worden voor een verdedigingsoorlog. In elk geval wordt een democratisch Rusland een groot en dreigend gevaar voor de binnenslandsche toestanden in het autoeratisch geregeerde Duitschland. Wel heeft de Rykskanselier Von Bethmann Hollweg in een rede hervorming van de bestuursvormen na den oorlog in het voornicht gesteld, maar beloven is gemakkelijker en de Junkepartij is er ook nog.

23 Maakt. Een wintersche voorjaarsdag ... een feest van licht! Helder is de blauwe hemel, die naar den horizon grijzig naar verzagten schitterend straalt wit. geel xonlicht. Scherp teekenen zich alle schaduw en alles straalt. Diep helder zijn de slootjes met levendige tapreeltes van weerspiegeling. Hierlijk druppen de hatjes van elzen en hazelaars langs de donkere takken, maar ze stuwven niet, want het is veel te koud. Een scherpe vostenwind deert over 't veld en 't heeft vannacht hard gevoren; 't is een wintersche voorjaars.

das. Hier en daar kwettert een vink, hoog in de
ruisende kroon van een boom slast een lijster, probeert
en probeert om zijn heerlijk lied uit te galmen en rond te
juichen. Een heerlijk dag om jarig te zijn voor Maria.
Onze Belgische vrienden zullen den avond bij ons door-
brengen. Mevr. Platteau is daarnet met Maria en Jozef al
gekomen. Gisteren hebben we alleen turf gestookt, maar
vanmorgen hebben we een Hl. anthraciet gekregen, nu van
Glaviemans, want Taerman kon ons niet meer leveren.
Petroleum hebben we ook al een paar dagen niet kunnen
krijgen, het leven wordt hoe langer hoe moeilijker, want
er komt gebrek aan allerlei. De oorlog gaat voort,
Amerika zal er ook in worden betrokken, wanneer zal
het eind komen? Hier een hemelsch feest van licht, daar-
ginds een helsch feest van wreedheid.

1 April. Een feestdag alweer vandaag! Bloemen
in huis en een gezellige, opgewekte stem-
ming; vandaag vier 20 jaar werd ik sloofd eens schree
en morgen zullen we 27 jaar getrouwd zijn. We hebben
die twee jubilea samengevoegd op vandaag, omdat
het zondag is en we althans thuis zijn. De kinderen
waren vroeg in de weer vanmorgen en toen wij bene-
den kwamen werden we gelukkiggewoont, de tafel ver-
sierd met tulpen en van de Honde, brengen we een
zijn bouquetje Maartroche rivoltjes en sneeuwklodjes,
door Jopie aangeboden. Voor de serre brengen we een
modieus Brabatschen armstoel en een bijpassend
bloemen-tafeltje. En zo zaten we tebeden en gezell-
ig om de ontbijttafel, dankbaar voor al wat ons
geloofte, wordt in dezen droeven tijd van werelddele,
dankbaar voor al het goede, wat we hebben gevonden
in ons gezin in ons nu reeds 20-jaarig huwe-
lijksleven.

In geen dag of acht heb ik mijn dagboek bij-
geschreven, het vond er den tijd niet voor, want er is
altijd zoveel aan de orde en 's avonds moeten we
zuinig zijn met gas en zitten in donker, zo dat ik
niet heel veel doe dan de courant lezen. De toe-
stand blijft steeds dezelfde, we hebben nu aardap-

pelen, die eetbaar zijn, maar meer ook niet, anthraciet is niet meer te krijgen en petroleum ook niet. We stoken nu turfbrquettes en hout; petroleum mag niet verkocht worden, wat nog in 't land is, moet voor de industrie bestemd blijven. We hebben gisteren een doosje onderwetsche nachtpitten getoet en zulle nu een olielichtje in orde maken voor thee en koffie.

De kinderen van de Clercq komen nu gezegd donsdagsmorgens en nu zitte ze gezellig om de tafeltje domineeden. Ze troffen het goed, want we hadden een sulband bij de koffie, dus dat viel op een ganse.

De Revolutie in Rusland kunnen we natuurlijk nog niet overzien, ook niet de gevolgen voor den oorlog, maar zeker zal ze haar invloed doen gevoelen op den politieken toestand in het Duitse Rijk. De teruchtocht der Duitschers geeft aanleiding tot allerlei vooropellingen in de pers, de toekomt zal moeten leeren, wat er de beteekenis van is. Gruwelijk treden de Duitschers op in het gebied, dat ze moeten loslaten, de sympathie, die er nog hier en daar voor de Duitschers bestond, wordt wel op een harde proef gesteld. Amerika maakt zich gereed, maar oorlog is er nog niet. De Duitse regering heeft in het bezette gebied in België bestuurlijke scheiding ingevoerd tusschen het Vlaamsche en het Waalsche gedeelte. Ik Ben wel benieuwd om te hooren, wat de Vlamingen daarvan zulle zeggen.

En nu ga ik weer probeeren gezegd mijn dagboek bij te houden.

5 April. De eerste Paasch-vacantiedag: gezellig in huis. Marie had vanmorgens nog school, maar nu is ze ook vrij. 't Hag en gisteren kreunig uit met onze brandstof; we hadden niets meer. 't Ben, toen we uit den Klein kwamen naar den kolenhandelaar gegaan en heb 1 Hk. coles, $\frac{1}{2}$ Hk

steenkol en 50 blokjes hout los gekregen. 't Goedje is van slechte hoedanigheid en te zamen mochten we f 3.65 betalen, maar wel konde, 't vandaag lekker warm stoken met de suite - a, serredeuren open. 't Annidag hebben we voor 't eerst „patates frites“ gegeten; 't smaakte best. Toen we in 1911 op ons reize door België voor 't eerst op de kennis in Anseremme kennis maakte met „friture Hollandaise“ dachten we niet, dat we zoo iets thuis nog eens eten, zoude, 't is een echt Belgisch gerecht. De Senaat te Washington heeft met 82 tegen 6 stemmen de oorlogsverklaring aan Duitschland goedgekeurd, vandaag moet het Congres zich uitspreken en naar menscheleijk berekening zal die uitspraak in gelijken geest uitvallen. President Wilson hield in 't Congres een prachtige rede. Lohen van voorn werd hier Duitschland of liever des Keizerlijke Regeering aangeklaagd voor heil de menscheid.

7 April. Het Huis van Afgevaardigden te Washington nam gisteren de oorlogsresolutie met 373 tegen 50 stemmen aan. President Wilson tekende de resolutie en ook de proclamatie van den staat van oorlog met Duitschland. De Senaat stond een oorlogscrediet toe van 100 millioen dol. Duitschland staat tegenover een nieuwen, machtigen vijand. In Pruisen wordt kiesrecht hervorming in uitricht gesteld en ook Engeland gaat zijn verouderd verkiezings-stelsel wijzigen. 't zal nu indedaad de wereldhrij een nieuwe wereld in een nieuwen tijd te voorschijn roepen. Zal de democratie overal regeereren en zal den Bond der volken gegrondvest op het Recht niet langer een hervenschim bliken?

16 April. Eindelijk kom ik er weer toe mijn dagboek bij te schrijven. Nu ik weer geregt naar school ga, heb ik niet zoveel tijd, dat ik er iederen dag aan werken kan, maar nu hoop ik er toch weer de hand aan te houden. Gelukkig gaat het met mijn gezondheid voortdurend den goeden

kant uit en voel ik mijn weakkracht toemenen.
De lente wil maar niet komen, het blijft schraalen
houd. Een enkele zonnige dag brengt wat vroolijk-
heid, maar 't is steeds buij en stormachtig. 't Treft
dus al heel slecht bij het getrek aan brandstof. Met
kunst en vliegwerk houden we een kachel brandende,
zoodat we ten minste geen kou lijden.

Met het eten gaat het beter, nu we eetbare aardap-
pelen en jonge groenten hebben, maar alles wordt voort-
durend. Hooft in prijs: de eieren kosten weer 9 cent.
Op het Westelijk oorlogsterrein maken de Engelsen en
Fransen goede vorderingen. De slag bij Abrecht is
een nederlaag voor de Duitschers en we vragen ons af,
of het plan Hindenburg niet een tegankanger zal
worden van „le fameux plan de Trochu“ in '89. De
Engelsen bereikten Lens en de Fransen staan
voor St. Quentin. Oostenrijk heeft vredesvoorstellen
gedaan aan Rusland. Hoe het in het vroegere Kei-
rijk gesteld is kunnen we niet beoordeelen.

Den eersten Paaschdag zijn Jan en Kelly hier ge-
weest. We hebben een aardig dag gehad en voor B.
was het een groot genoegen. Haar Benjig sign. - traer
eens hier te hebben. 's Middags maakten we een mooie
wandeling op de hei tusschen Raren en Hilversum.
Ze hoekten van Zus een pastel en een gebleurde teke-
ning, dus die had ook een goede dag. 't Finaal
van Amphora - Holland in de Haag wordt opgeheven,
dat is jammer, want 't was een goed adres. Marie is
twee dagen in Den Haag geweest bij Bernthrop.

Jopie is weer heelmaal flink, de vogontsteking
waarvan hij last had, is mooi aan 't genezen.

17 April. Een overwinning van de Fransen aan de
Aisne! Over een front van 40 Kell. werd de
eerste Duitse linie genomen en er werd doorgedrongen
in de tweede. „La revanche“, waarvan Frankrijk droomde,

is er, de nederlaag van '70 is gewroken, de eer der Fransche wapenen is gered en de Pruisische feldweibel onderwint, dat zijn geminachte tegenstander toch eigenlijk zijn medere is. Ook de Engelschen dringen op in de richting van St. Quentin, zoodat het er veel naar gaat lijken, of „le fameux plan de Klindenbourg“ zal uitloopen op den terugtocht naar de Maaslinie.

15 Is vandaag weer een zeer koude en onstuimige Aprildag, sneeuw- en regenbuien wisselen met zonneschijn af.

De postquantitie van Nijmegen met Nijmegen is onbetaald teruggekomen. Marie is bij De Clercq gesterust om naar Namur te kijken, die longontsteking heeft.

19 April. Het Fransche offensief heeft toch geen beslissend gevolg gehad. Wel is er aan de Aisne een prachtige overwinning behaald door de Franschen met 17000 gevangenen en 100 kanonnen als buit, maar tot een doorbraak is het niet gekomen. Gouverneur-generaal Von Bising is gisteren overleden, hij heeft dus het einde van den strijd niet mogen beleven. - Nu de zomertijd is ingevoerd hebben we langer genot van het daglicht, zoodat we nu 's avonds in het geheel geen gaslicht aansteken, om tot de vereischte gasbesparing te komen. 't Wordt met de brandstoffen zeer moeilijk, want 't blijft maar koud: 't voorjaar laat nog altijd op zich wachten. Marie zag vandaag schablonen van Heus en spreken van Creet en de nit-stalkast van Dupuy in de Kalverstraat.

6 Mei. Ongeveer 2½ week is 't geleden, dat ik voor 't laatste in mijn dagboek schreef, doordat ik er geen tijd voor vinden kon. De gebeurtenissen van dien tijd geregeld opschrijven, zal niet mis gaan, doch 't

horen nog wel aan de orde, als ik erin slaag voortaan
weer geregeld het voornaamste te noteeren. 7de nu zondag
morgen, en ik geniet volop van mijn gezellige werkkamer.
De kinderen van de Clercq zijn er: Ilsa krijgt pianoles van
Marie en Joost is boos op 't atelier om te bleuen.

De Strijd op 't Westfront gaat nog maar steeds voort,
bij Atrecht wordt herig door de Engelocher, en aan de Som-
me door de Franschen getreden. Duzenden bloeden de ma-
schenlevens kost die Strijd en 't eind ervan is niet te zien.
Wel krijgje, we allerlei verlokkende fantasieën te hooren,
van vrede zonder annexatie en schiedvergoeding, van
erkenning van alle nationaliteiten, van een komende
wereldvrede en van een Europeesche Statenbond. 't
lijkt honddoch en prozaïsch niet mee te diverseren, maar
wanneer we ons verstand laten werken, dan begrijpen
we, dat we hier te doen hebben met een heel gewoon ver-
schijnsel. In vredetijd worden de schoonste helden-
zangen in oorlogstijd de liefelijkste vrede-dichten
gerhaakt, zonder dat Strijd lust verminderde of
vredeszin toenam. De mensoch zoekt in elke ramp de
hem voor iets goeds, iets schoons en dat geeft hem
kracht de levensrampen te dragen. Komt de hem niet
tot ontwikkeling, wat deert het; als dat gemerkt wordt,
is de ellende geleden en vergeten. Men verwacht alles
van democratie, ook hopen zal men bedrogen uit-
komen. Ontwikkelij, waarachtig, rijke ontwikke-
ling voor het volk alleis, zal de beschwing
voornit brengen en een betere samenleving doen ont-
staan. Zoals het nu is, wordt er door Caudins voor
eigen genuegen en voordeel een politiech spel ge-
speeld, waarmede ze hun loven vullen. Verbeteringen
komen tot stand, maar ook nieuwe misbruiken
slijpen in, zoodat er eigenlijch niet van vooruit-
gang kan gesproken worden.

Vanmiddag komt Mevr. Platteau met Maria en
Joseph
29 Mei. De laatste dag van de Pinkstervacantie en nu
vind ik eindelijk weer gelegenheid eens wat

te schrijven. Groote dingen zijn er in den verloop der tijd niet gebeurd, maar 't geheel van kleinigheden wordt toch ook weer belangrijkt. De kinderen zijn vanmiddag naar Oud. Valkveer met de familie De Clerog. Vanmorgen ben ik met Zus en Bep naar haren geweest om de schilderijen naar Hamdorp te brengen. Greet kon niet mee, 'ze vaelde zich niet zoo flink. 't Is de eerste maal, dat ze ook inzendt voor de zomertentoonstelling, maar alles wat haar betreft verloopt te veel meer onopgemerkt, dan toen hetzelfde met Zus gebeurde. 't Is nu ook repetitie en de verwachting van 't opgenomen worden, in een kunstenaarskring zijn niet meer zoo hoog gespannen. 't Hebben hier gemaakt met al die kleine naïjven, die er in de wereld der artisten heerscht en we weten, dat alleen 't talent het op den duur moet winnen, ondanks afgunsten, tegenwerking. Hoe 't nu bij Hamdorp gaan zal, moeten we maar weer afwachten; Zus zond "Kamphoeve" in een mooie pastel: "Tusschen de buien"; Greet twee prachtige penseebeningen: "wilgen" en "Oud. Valkveer". Wat er zal worden aangekomen hangt van den meer of minder goeden zin van vdtonghe e. v. af. Van de Vierjaadlijksche in Rotterdam kreeg Zus beide drie stukke: demonstratie tegen de voortkruiser Schaap. Dixer dagen ontmaeltte ik Knips, die me van een en ander op de hoogte bracht, voor Zus een geruststelling, dat het niet aan haar werk lag. Morgen gaat de school weer beginnen, we stappen dan in 't gewone gareel; 't hoop voortaan weer geregeld een en ander aan te tekenen van 't gez. of zoo dagelijks gebeurt.

17 Junis. Tandat geregeld aanteekenen is nog niet veel gekomen, er is ook zooveel te doen en de avonden zijn zoo gauw om. Veel tijd heeft het beplanten van onzen tuin gekost, maar we hebben er nu ook allen plezier van.

Ons Stamdooff zijn gehouden: de pastel van Luss en twee teekeningen van Greet. Frydagmiddag is de tentoonstelling geopend, Luss en Greet zijn erheen geweest en hebben verschillende kunstbroeders gesproken. Ook hebben ze op uitnoodiging werk gezonden aan Jan Faasse, die een tentoonstelling houdt te Bergendal. Het inpakken heeft ook een paar avonden zwaar werk gegeven. Luss werd in 't Handelsblad genaemd in een rij van klinkende namen. Toon de Jong hield in zijn huis een tentoonstelling van zijn werk. We zijn erheen geweest, 't was er heel aardig.

't Toornakamste wat ons bezig houdt is, het vertrek van René de Clercq naar Vlaanderen. We hebben daaromtrent nog niet geen zeker bericht, maar ons vermaede, so wel gelijk aan zekerheid. Vredesdonderdagavond, dus juist een week geleden, hebben we hem voor 't laatst gezien, toen hij uit Blaricum kwam. Er was toen een telegram gekomen, dat Elza naar Blaricum moest brengen, waarken de Clercq de vorige dag gezaa was met Bodestein naar consul DeVos. Woensdagavond is Mevr. de Clercq met Karel meegekomen, maar ze heeft niets gezegd. In de Toorts van gisteren

stond het bericht, dat op 11 Juli a. s., den ge-
denkdag van den Gueden-spoerflag door de Clerag,
zal gesproken worden, 's morgens te Antwerpen, en
's avonds te Brussel.

In den algemeenen toestand komt weinig veran-
dering. Alles is duur; petroleum of kaarsen heb-
ben we niet en met ons gas moeten we uiterst spaar-
zaam zijn. Koning Constantijn van Griekenland
en de Kroonprins zijn afgeret door den Franschen
regerings-commissaris Jonnart uit naam van
de Entente. Het koninkrijk gerein heeft Athene
verlaten.

Vannmiddag zijn de kinderen naar Hilversum,
waar pater VandertBrink in het vergaderings-
gebouw der St. Jozefzekerelle wordt gehuldigd.

30 Juni. Vandaagmiddag, de laatste dag van onze
schoonmak. vacantie. We zijn van morgen
naar Arheveen gewandeld en hebbe met den
franschen wind eens flink versche lucht gekapt.
We hebben een prettlijje vacantie gehad, 't was
prachtig weer, 't woot we hebbe dagen buiten
konden zijn. Eergisteren, ben ik met B. naar
Leiden geweest, we hebben ons best vermaakt.

Om half elf waren we al in L. en toen zijn
we samen naar de Meerstraat gewandeld. Die
wandeling wekte allerlei oude herinneringen,
we leefden nog eens weer een lang verleden
dagen o. veld, ons nog eens weer jong en onbe-
korgd. Opoe woont nu bij Adriaan, ze heeft
het er naar haar zin en zit er heel gezellig.
's Middags hebben we een visite gebracht bij
jonge Kelly in de Wasstraat, ze heeft zich
keurig geïnstalleerd. Jan erit Kelly gaat in

Oegsgeest wonen, ze hebben daar een huis ge-
kocht. In't Nut was een tentoonstelling van
werk van een paar Belgische schilders, ik heb
daar met Adriaan nog even gezeten. Ook heb-
ben we kennis gemaakt met Greetje de Groot,
ze is een aardig, vriendelijk meisje.

Verleden week is René de Orléans hier naar
België gegaan, hij is hier met Karel Platteau
afscheid komen nemen. Hij is beoemd tot
conservator aan 't museum. Wirtz in Brus-
sel. Er gaan verscheidene Vlamingen naar
hun land terug in verband met de doorgevoer-
de hertuurlijk scheiding. Platteau gaat nog
niet weg.

De oorlogstaestand blijft nog steeds onver-
anderd. Amerika heeft een eerste contingent
troepen naar 't Westelijk front gezonden, een aan-
sporing voor de Entente om dat te houden. De
duikbootoorlog heeft in den laatste tijd minder
succes voor Duitsland dan in vorige maanden.
Griekenland heeft de betrekkingen met de Centrale
afgebroken en zoo heeft Cathol-Europa nu
26 staten tegenover zich. In't begin van de oor-
log klonk het fier in Duitsland: „Veel Feindes,
viel Ehre; doch 't licht wel of ze nu .. des Guten
zu viel" krijgen. In Rusland neemt de wanorde
toe en we kunnen ons er geen voorstelling
van maken, hoe 't eigenlijk toegaat in het
reusachtige rijk. De socialistische delegatie
is uit Stockholm teruggekeerd, de conferentie
heeft een programma gesteld voor de groote,
algemeene bijeenkomst.

Duitsland heeft als vergoeding voor de
reus getorpedeerde Nederlandse schepen aange-

boden te leveren zeven Duitsche schepen van
geelijke tonnage, de verzekeringspremie voor
de Holl. schepen moet aan Duitschland wordt
uitbetaald.

Alles bijeen genomen lijkt het wel, of we
nog een voorloegswinter te gemoet gaan te, dat is
een duister toekomstricht. Vooral de brandstof-
ten voorziening zal zorg baren. De volgende
week begint de distributie van petroleum,
voor 't gebruik is een mildere regeling
ingevoerd. We hebben de laatste dagen nieuwe
aardappelen gegeten. In Amsterdam zijn geen
aardappelen te krijgen, er hebben weer zelle-
stij is de Jordaan plaats gehad, waaraan
de prijs moest te pas komen.

Mevr. Platteau brengt met Maria en Jozef
des middag bij ons door.

2 Juli. Gisteren zijn B. en ik naar 's-Graveland
gegaan om het kleedje, dat D. Burck had besteld,
bij Platteau te brengen. We vonden daar Mevr.
de Clercq met de vijf jongens en Larwa. Later
kwam ook nonkel Flor. Hij is opgeroepen voor
den dienst en moet zich later heeten. Van René
de Clercq is nog geen nieuws, Platteau heeft
blijkbaar geen zin om naar Vlaanderen te gaan.
't Was daar in 's-Graveland met al die kinderen
een feest. 't Was wel aardig de tweeling een
te zien, ze waren flink gegroeid.

Van daag kreeg ons hof een eerste bestelling uit
Amsterdam van Dupuis: een kraag en maketaken
voor een kindersjurk.

't Begint er voor Nederland steeds donkerder
uit te zien. De Engelsen hebben de blokkade
lijnen in de Noordzee gewijzigd, zoodat
Nederland eigenlijk van 't verkeer met de

buitenwereld is afgesloten. De regering zal wel protesteeren, maar of dat gaan zal, staat te bezien.

5 Juli. Vandaag ben ik weer naar school geweest na twee dagen huisarrest, doordat Bep last had van netelroos. De stemming op de eilanden was nog zeer verbitterd en ik zag er uit, alsof er zeer weinig noodig zou zijn om de rellen te weer aan den gang te brengen. Furore, den middag hebben we een waddeling gemaakt door de buurt en ik was dezelfde indruk, die ik kreeg, als tijdens de keeliederstaking in 1911 en de groote spoorwegstaking in 1903. Marechaussee en huzaren rede, door de straten, de politie was door infanteristen versterkt. Ik ben wel benieuwd, hoe het verder gaan zal.

De Russen hebben het offensief hervat, namen 10000 Duitschers gevangen. Overigens is er geen nieuws van den oorlog.

6 Juli. Gisteravond is er weer gevochten in de buurt van 't Haarlemmerplein, er vielen dooden en gewonden. In de schoolbuurt en op de eilanden was de stemming veel rustiger, er trekken nog wel marechaussee en huzaren rond, maar ik zie er niet naar uit, of daar nog ongeregelheden te wachten zijn. Vanavond stond de benoeming van René de Clercq tot directeur van 't museum. Wiezigte Brussel in de courant. Enkele scholen in 't Hortus-Plantsoen, op de Meidergracht en in de Doklaan zijn ontruimd om infanterie te herbergen. Hun verblijf aldaar zal wel een paar maanden duren.

8 Juli. Vondagmorgen, rustig en stil om en om huis, een kinderstem en 't blaffen van een hond klinken veraf. Wijd open staan de deuren voor de frissche zomerlucht en geestig dansen de schaduwen van de blader van onzer plataan op mijn tafel. Rust en vrede om es in mijzelf. Op de theetafel schijnt

Zacht het licht door 't transparante comfoortje.
We hebben even petroleum en gezellig staak vraagde
koffie in de rikkelen kan, zooals 't bij ons altijd
gewoont is op zon- en feestdag. Wat zijn we toch
gelukkig, dat we nog kunnen toegeven aan deze
gewoonten en overde bejgen van vreedstijd, terwijl ons
ons heen overal de Strijt woedt. Steeds moeilijker
wordt het voor ons land om zijn neutraliteit te
bewaren; nu weer heeft Engeland verandering gebracht
in de grenslijn van de overblijfsione in de Noordzee,
waardoor Nederland van alle verkeer over zee zou
worden afgesloten. Hoe onze Regering deze moei-
lykheid zal oplossen, moeten we afwachten. Het
Russisch offerreef licht belangrijker dan eerst werd
gedacht, hetgeen spreekt uit de berichten der Centra-
len, die er de beteekenis van trachten te verkleinen.
De rust in Amsterdam is weer geheel hersteld.
Tunen zag er gisteren uit, alsof er niets gebeurd
was en patrouilles trokken niet meer rond. 't
Ben gisteren voor 't eerst weer alleen naar school
gewoont, dat is in 't lang niet gebeurd, 't is me gelukkig
goed bevalen.

9 Juli. Mevr. De Clercq is van avond met Elka
meegestroomen. Ze had bericht van René uit Kopen-
hagen; hij maakt het heel goed. In Duitschland
zijn veranderingen te wachten, 't lijkt wel of
Reichmann Holstejn zal aftreden; binnen drie dagen
zal 't berlist zijn of de oorlog zal voortduren,
dan of de vrede zal gesloten worden. In China
heeft de Keizer weer afstand gedaan en is de
republiek hersteld.

10 Juli. Vandaag ben ik voor 't eerst een heel
dag alleen naar school gewoont en gelukkig
is het mij goed bevalen. Er kwamen af uitru-
diging van Bloemink uit Den Haag om mee te
werken aan een serie verhalen voor de lagere school.
Van Strien is uitgever van „De Stichtsch bibliothek”.
Zus kreeg van Dufour uit Amsterdam alweer een

bestelling van kraag en manchetten, dat vast daar
blijftaken in de sofaak. Marie solliciteert
naar een betrekking in Utrecht en deed die
van daag aan Rier mee, hij sprak zich niet uit.
De Duitse Keizer leedte en Kroonraad, de
Centrum Ervberger heeft zich krachtig over den
toestand uitgesproken, waardoor veel Blijbaar
tot nadenken zijn gekomen.

1 Augustus. Een regendag in de eerste week van de
vacantie, en was het regent! 't Is nog geen vogen-
blik droog geweest, 't gaat aan een stuk door, de
wind gaat door de boomen en centonig tikkelend
de groote druppels op de bladen en tegen de ruiten.
't Is binnen gezellig, vooral nu we allemaal thuis
zijn. Gisteren (31 Juli) hebben we een gelukkig dag
gehad. In den morgen was ik met B. naar 't
bosch van Bredius gegaan en we hadden daar
heerlijk een anderhalf uur in. Harmen Riels zit
lezen. Toen we thuis kwamen, hoorde we dat het
"antiquairtje" er geweest was om te zeggen, dat
op de openingsdag van de tweede tentoonstelling
bij Hamdorff de schilderij van Adri verkocht
was voor de gevraagde som: een prachtig succes
voor haar. - Toen vrijdagmiddag mijn vacantie
began, hadden we een laatste, feestelijke bijeenkomst
met onze vrienden, René de Clercq en zijn vrouw.
Wat zag onze tafel er mooi uit, bloemen in 't
midden en rijkdom van latvianen op de boden en
geestig-ontworpen menu's, waarmede Adri en Greet
veel aar inlegden. We hebben genoecht sament ge-
geten en verder de avond doorgebracht. Consul
De Vos en de schilder Frits van der Berge kwamen
nog en bezocht brengen, om een uiter gezin René

en zijn vrouw weg en voor ons werd het half
drie, vóór we naar kooi gingen. En zaterdag-
morgen (28 Juli) zijn ze naar Brussel vertrokken.
De kinderen waren 's morgens bij ons, Joost in zijn
nieuw matrasenpak en Harma in 't rood flanel,
om half twaalf kwam mevrouw; de bruis had
op zich laten wachten, daardoor konde de ouder
niet vroeger komen, zoals de afspraak was.
We zijn gisteren bij naar 't station gegaan; wat
was het warm. Het echtpaar De Kleis, Karel
Platteau en Mevr. Schneider waren er ook. De
trein kwam 19 minuten te laat, we hebben nog
wat staan praten en toe stonden ze weg in
een overvalle trein. Wanneer zullen we elkaar
terugzien en hoe zal 't da in Vlaanderen en in
Europa geteld zijn. Zondagmorgen hebben we
de schilderijen van René opgehangen; we hebben
ook al zijn portretten en een Wiltje met papier
van waarde in bewaring. Donderdagavond (26 Juli)
hebben ons viertal; René de Cl. en Karel, Elza
al die schilderijen overgebracht, volgens Adria
was dat prachtig!! René was in een klein, wit,
huwelijk; hij is nog en zijaar blijven rooken
en ging om twaalf uur weg, we dachten, dat
het ble was. En nu zijn ze weg, maar we
blijven in onze gedachten meeleven. Van de Berg
gaat van de wijk ook terug, maar Platteau
blijft hier. 't Vertrek van onze vrienden is een groot
verlies, maar we hebben een aangename herinne-
ring en denken elkaar terug te zien, als we gesad
mogen blijven. Er is in Vlaanderen een offensief
begonnen, wat zal er van dat arme land terecht
komen en hoe moet het in de komende winter

gaan? De brandstoffennoed zal keer smotig
zijn en als gevolg daarvan zullen we meer weinig
gas mogen verbruiken. De nieuwe regeling is
van dien aard, dat we niet weten, hoe wel het
zullen stellen.

2 Augustus. De nieuwe regeling van het gasver-
bruik is vannomorgen door den Gemeenteraad vast-
gesteld. Voor een gezin van 6 personen, zoowel Lonne,
is beschikbaar 43 M³ per maand, waarvan tot
28 M³ 9 cents, voor de volgende 7 M³ 15 cents en voor
de laatste 8 M³ 30 cents per M³ moet worden be-
taald. Boven 43 M³ betaalt men fl. - per M³ en houdt
de gaslevering op. De vorige maand hadde we
alleen voor huishoudgebruik 67 M³ noodig, zoodat
we ons verbruik tot minder dan de helft moe-
ten terugbrengen, wat heel wat overleg zal vorderen.
Vannomorgen hebbe we nu twee huishouders ge-
maakt en we verwachten, dat we hiermee heel
wat gas zullen kunnen besparen. - Vannmiddag
he, ik met Zus, Bep en Greet naar haren geweest, om
de tentoonstelling te zien en we kwamen driepnat
thuis. 't Werk van Zus en Greet maakte er een
prachtig figuur. 't Was een mooi gericht, dat
haarje "nied" verkocht onder de schildering
van Zus te zien, er waren vijf schilderijen en drie stuks
verkocht, dus nog niet veel. - Het offensief va
de Entente in Vlaanderen is tot staan gekomen, de
artillerie - strijd houdt aan.

3 Augustus. Alweer een regendag, maar verve-
leg kunne we nu eenmaal niet. We hebbe
van middag ons eerste honderdtal haebelblatje
besteld. 't Heet het daren winter gaan moet met
de brandstoffen is een raadsel. 't Heet is lag niet
zeer dat we de toegewezen hoeveelheid zullen

kunnen krijgen. De heer Kroese, die ons van
middag met Joha en Anna bezoekt is met
minister Posthuma bekeerd als burea en hij wist
van de minister, dat in elk geval eerst de industrie
geholpen moet worden. De particulieren komen
daarna aan de beurt, dus dat ziet er slecht uit.
Joha was kregel om 't slechte weer; hij heeft
ook maar 14 dagen vacantie, dus 't is veel jammer
als da 't weer tegeraalt. Zes heeft nog een
geschakelde tarak aan Anna verkocht.
't 't oorlogstoonel geen bijzonder nieuws:
Sjernowits in de Beshowina is weer door de
Oostenrijkers bezet. De Centrale zijn Ruksad
binnegedrukt en hun opmarch is nog niet tot
staat gebracht.

Betekijstus. De avonden beginnen langer te
worden, 't is nu even over aachten en 't is in mijn
kamer al schemerlicht. De bladeren en takken
van den plataan en de erckdoorns in onzen
achtertuin worden door geen zuchtje bewogen
en door de open deuren, komt heerlijk zoete
avondlucht binnen. Den geheelen dag is 't
buiig geweest, nu is 't draag en 't grys blauw
van de lucht is doorrichtig en heel niet
sombes. We moeten vroeg naar bed, want
gaslicht kunnen we niet branden en onzen
kleinen voorraad kaarsen moeten we sparen
voorden komende winter. Hoe het dan gaen
zal, is een bezorgende vraag. Zal er brand-
stof en voedsel gnaeg zijn en welke prijzen zul-
len we moeten betalen. 't Gaat nu nog al, veel
dingen zijn wel heel duur, maar wel komen
er hoek. Boter kost nu f 2.60 het Kg. en een ei
9 cent, maar aardappels, en brood slyger, niet

meer in prijs. In een brief uit Brussel in het
 Handelsblad werd een teuring beeld geschetst
 van de deurte in Brussel, hoe zal onze vied
 De Clercq het met vrouw & kinderen daar maken?
 Wat zijn wij dan nog gelukkig! Ik geniet van
 een heerlijke vacantie, terwijl ik in mijn
 mooie kamer zit te schrijven, zijn Beje & Greet
 bij de piano aan 't spelen, en zingen. - Vanmorgen
 heb ik met B. naar de Stad geweest om voor
 Zus & schablonen bij Dupuis te brengen. Er was
 daar al door dames gevraagd, of ik werk dede
 Ze er hadden van Juffr. Pieck was, ze
 wordt dus al bekeet. Vanmiddag is Knip
 er geweest, we hebben de schilderij van
 De Clercq bekeet.

14 October. Juist in twee maanden heb ik niets
 aangegeekend, toch was er stof genoeg, maar ik had
 het te druk, toen de school weer eenmaal aan
 den gang was. 't Werk vlot me gelukkig goed, zelfs
 als ik een klasse waarneem, is het mij niet te druk.

Vanmorgen is Mevr. Roeff hier geweest met haar
 vriendin Juffr. Dehoos uit Kalken en twee jongelui,
 juffrouw de h. heeft een pastel van Zus gebochten
 Mevr. P. een kalenderschild van Greet. Gisteren kwamen
 Sleeswijk. / 100 brengen als mijn aandeel in het hono-
 rarium, dat Tjeerd Willink betaalde voor 't recht
 om een schooluitgave van "Kunje" te maken. 't Is wel
 aardig, dat mijn boek als leerboek in de scholen
 zal gebruikt worden. In ons gezin heeft een veron-
 dering plaats gehad: we hebben voort de Klerk als
 onze pleegmoeder in huis. Op Donderdag 27 Sept. l.l.

kwam er een telegram uit Roosendaal van Rané de Cien 's avonds om zeven uur was hij met Joost en Harmen hier. Harmen is bij Schneiders en Joost bij ons uitbesteed. We hebben hem bij Hofstede op school gedaan. De toestand wordt hoe langer hoe meer drukkend: alles wordt duur en veel is onveilig of mondjesmaat te krijgen. 'k Zal daar nu iederen dag weer wat over aantekenen. Ook politiek ziet het er in ons land niet vroolijk uit: Engeland weigert onze handelstelegammen langs zijn kabelaars te overvaren omdat wij doorgaans toelaten van hand en grint van Duitsland naar België. Amerika dreigt onze schepen in beslag te nemen voor de kustvaart, om daardoor toelage beschikbaar te houden voor de gemeenschap met zijn bondgenooten. We zullen maar rustig afwachten, hoe de Avertan zich ontwikkelen zal en hopen, dat een vrede zullen houden.

16 October. Gisteren is mijn dagboek er weer bij ingeschoten, de Avertan met licht. op zijn ook zoo gauw om. Nu schrijf ik even op school, tusschen de middag in de klok. 'k Heb nu al ruim drie weken een blas, 'k gaat gelukkig goed. Ons broodrantsoen is tegenwoordig 250 G. per hoofd en per dag, we moeten nu al 11 dagen met een broodhaakt toe. 't Is voor ons te weinig en B. heeft heel wat zorgen, hoofdbrek om ontbijt en koffietafel in orde te krijgen, ze wordt er wel eens moedelooz onder. Morgen mag in de scholen gestrookt worden. 't Is precies als andere jaren, in de berg van het Burgermeestelijk verbod baart weer een muis, zoos in Amsterdam meestal het geval is.

3 november

60

We hebben oud Jopie begraven
In den stillen winterschen tuin
Wat bloemen als laatste gave
Mit het gouden herfstig bruin.

We hebbe ons Jopie gedragen
Door een zonnig leve heel
Droef stonde we alle verslagen
Tot de zon zoo op een verdwen.

Maar ~~schitterend~~ zal ze levrijke
In een schoone herinnering
Dij en leid op de heerlijkste wijze
Van trouw in ons klein kring.

15 December. 't Is moeilijk in dezen tijd om gelegenheid te vinden, sedertom dag wat aan te teekenen, want de dagen zijn zoo kort en van de oude, lange winteravonden blijft ook niet veel over, nu we zoo ruinig moeten zijn met ons gaslicht. We gaan omstreeks tien uur naar bed. De kunstkuur, die we noodgedwongen doornamen, heeft natuurlijk veel goeds, maar 't werk wordt minder en dat is niet plekierig.

Zuinigheid is niet alleen noodzakelijk bij 't gasverbruik maar ten opzichte van alles, want de prijzen van de dagelijksche en niet-dagelijksche levensbehoeften stijgen onrustbarend. 't Zal daar zoo gaandeweg een en ander van aantekenen. En was 't nog ondar alleen met zuinigheid te redden, maar hell wat artikelen zijn in 't geheel niet, of niet in voldoende hoeveelheid te krijgen.

Geen wonder, dat we verlangend uitkijken naar vrede en dat ieder verschijnsel, dat daarnaar heenwijst, ons vervult met blijdschap en hoop.

De toestand in Europa, of eigenlijk in de wereld is echter zoo hopeloos verward geworden, dat het onmogelijk is er een draad in te vinden, die leidt naar 't einde van al de moeite, last en ellende.

Op het oogenblik zijn aller oogen gevestigd op Rusland. Wat daar gebeurt in het reukachtige rijk van Oost-Europa en Noord-Azië kunnen we ons niet helder voorstellen, want de krantenberichten geven een onvolledig beeld van den toestand. Wat we weten is, dat het gezag in handen is van de Bolsjewiki, onder leiding van Lenin en Trotsky en dat deze regering vrede wil voor het ongelukkige land. Een eerste uiting van die vrede-troekende politiek is de wapenstilstand voor twintig dagen aan het Oostelijk front. Deze tijd wordt gebruikt voor onderhandelingen over een definitieven wapenstilstand en over vrede. De Entente heeft zich in principe met deze stappen vereenigd. Intusschen zijn Chinese troepen naar Chabin opgerukt en hebben Japanners en Amerikanen zich in Wladivostok genesteld.

West-Europa is voor ontraglijke sommen in Russische leeningen betrokken. Dixer dagen werd het bericht verspreid, doch ook tegengesproken, dat de Russische Staatsschuld was glemulurd. Hou dit misschien kunnen leiden tot vrede tusschen de Entente en de Centralen om zoodoende de handen vrij te krijgen om te kunnen zorgen voor financieele belangen in Rusland en zou dan dit ongelukkige land het gelag moeten betalen.

Dat het Russische rijk in zijn vuden vorm zal blijven voortbestaan is wel zoo goed als uitgesloten. Finland heeft zich reeds afgescheiden en vormt een onafhankelijke republiek.
Voor ons vaderland zou het een zegen zijn, als alvast de vrede in West-Europa tot stand kwam,

zoodat wij over een vrij xee konden aangevoerd krijgen, wat er noodig is voor de voeding van menschen en dier.

- Gelukkig is de winter tot nog toe niet streng, want met de brandstof staat het er ook niet schitterend voor. Wij behouden tot klasse II, dat is de klasse, die twee haardsleden gebruikt. We stoken natuurlijk maar alleen in onze huiskamer en zoo zitten Lues en Greet op haar atelier in de kou, ze behelpen zich met een warme stoof. We hebben recht op twaalf eenheden, waarvan we er bij 't begin van October 6 ontvingen tegen betaling van f 16.50. Dat was 2 H.L. anthraciet, 1 H.L. eekholen, wat coke, briquettes en turf. We zijn er nog niet door, maar stoken dan ook niet den heelen dag en vullen aan met hout, waarvan we nu reeds voor een 20 Gulden verstoort hebben. Als extra- uitdeeling krijgen we nu deser dagen nog 40 Kg. stookturf voor f 1.05 en in het begin van het volgende jaar hebben we dan nog recht op de rest van ons rantsoen, dat zijn nog 6 eenheden.

16 December. Een lange gezellige dondag; 't was geen weer om uit te gaan: regen en natte sneeuw. Een dag om brieven te schrijven en allerlei werkjes te doen. Na het eten hebben we een uurtje bij den haard geluierd, terwijl Greet & Bep voor muziek en xang zorgden. Toen nog een spelletje met „de Reis naar Brussel“ gespeeld ter wille van joot. De krant bracht geen nieuws. Er wordt den heelen dag herig geschoten, zeker aan het Vlaamsche front.

En nu ga ik eens schrijven over onze goede, trouwe Jopie. We beginnen er aan te wennen, dat hij er niet meer is, maar we spreken nog haast iederen dag over hem. Of mijn verjaardag - 22 October - 's avonds kreeg hij een aanval van beroerte, zeker een gevolg van de slymaf-scheiding waarvan hij in den laatste tijd veel last had.

De veearts zag het niet zwaar in en schreef druppels
voor. Hij kreeg daardoor lucht en 't liek aard' eind van
de week, of hij weer zou opknappen. Hij kon weer loopen,
zelfs over het linoleum. In den nacht van Zondag
28 October op Maandag had hij 't kwaad, telkens moest
hij naar buiten, ik kon na dien slechten nacht Maan-
dags niet naar school gaan. Toch maakten we ons nog
niet ongerust, want overdag was hij veel beter, toch
lieten we nog eens de veearts komen. Dinsdags
en sprak zeer geruststellend, zoodat we
gerust waren. 's Middags at hij met smaak en toen
hij in zijn mandje in den driehoek stond, klom
hij nog met de voorpootjes op den rand van zijn
mand en vroeg om een stukje vleesch. De nacht
was echter weer heel onrustig: telkens naar buiten,
hij had aldoor aandrang, maar raakte niets kwijt.
Hij viel een keer op zij en we zagen wel, dat hij er
naar aan toe was. Betty is Woensdag thuis gebleven,
en Marie is 's middags bij mij gekomen. 's Vrij een
triestige en vreemde middag en toch dacht ik niet,
dat het Jopie's laatste dag zou zijn. 's Middags was
hij nog met Pape, Rie dan de "delling" geweest,
zijn laatste tochtje. Toen we thuis kwamen lag hij
in de achterkamer bij de haakel in zijn mand en
't was te zien, dat het afloopen zou. Van eten is
toen weinig gekomen. We hebben die laatste uren
alles bij hem gezeten en 't was te zien, dat hij er
konde en bevleden was, dat we er zaten. Hij heeft
't niet benauid gehad en niet geleden. Tegen half
tien heeft hij nog eens gedronken en toen sprong hij
uit zijn mand op de schoot van de vrouw, die naast
zijn mand zat en stierf in haar armen. Een geluk-
kig, lang leven heeft Jopie gehad, hij was in zijn
vijftiende jaar en een schoon levens einde, omringt

van liefde en zorg. Hij was 't ook wel waard, hij had verstand en gevoel als een mensch en zoo zijn we een trouwen vriend en hartelijken huisgenoot kwijt.

1 Januari 1918. Nieuwjaarsdag. 't Begin van een nieuwen jaarsking, waarvan we alles goeds hopen. De Entente wil de vredesvoorstellen van de Centralen als een ernstige vredesproging beschouwen, tenminste Engeland en Lloyd George is naar Frankrijk gereisd om met Clemenceau te overleggen. 't Spanning zien we de volgende dagen te gembet, op 11 Januari worden de onderhandelingen te Brest. Litowsh weer opgevat, zullen ze leiden tot een algemeen vrede? 't 't hopen, want voor ons wordt de toestand steeds moeilijker. heel veel is niet meer te krijgen en de prijzen van alle levensbehaeften stijgen ontzettend. Rijst is niet meer te krijgen, maizena kost 60 cents een pakje, rogmaline 80 cent, quiesmeel 70 cents een pond. 't Drukte is het gerteld met de brandstoffen, de distributie. haueedheid is onvoldoende, we moete aanvullen met hout van 6.50 de 100 Kg. Gister morgen heb ik met Zus en Joost met 't wagentje va, Platteau naar Klemberk gegaan, om demappels te koop, 2 Hk. voor 4. 't dat gertooft is 't een goede brandstof, maar veel te duur. 't We zijn Zondagmorgen naar de achterkamer, mijn rookkamer verhuurd en stoken de vuilhachel, want we leden te veel van de kou en, zoo hebbe we tenminste den oudejaarsavond lekker warm gevierd. Toch was de stemming niet zooals die had kunnen zijn, want B. was ziek, influenza denkelijks, Greet niet lekker en ik zwaar verkouden. In nu zijn vandaag B. en Greet in het gebleven: een vreemd begin van

het nieuwe jaar, 't is te hopen, dat ze gauw
weer opknappen, want 't geeft iets heel onge-
zelligs als er plaats, ledig blijft. Met moed
zullen we 't nieuwe jaar beginnen in denkbare
herinnering aan de 't gade, wat 't oude ons heeft
gebracht!

19 Februari. Alweer winter. Voor een kort poosje
was de Rente baas, we hebben sneeuwklotsjes ge-
zien en hier en daar schitterde al het geel van
de eerste crocussen in de tuinen. En nu is 't weer
winter! 's tuinen op de ruiten 's morgens en
een zijde wind, als we buiten komen om naar
't station te gaan. 't 's wel jammer, dat het
nu weer zoo koud is, want dan doen zich de
zorgen en moeiten van dezen tijd des te druck-
keliker gevoelen. 't 's een naren, duuren, schra-
len tijd 's de gevleugelde uitspraak van O'poe
Binnendijk en hoewel orthografisch minder
juist, hapert er aan den inhoud niets. De
prijzen van alle levensbehoeften stijgen maar
steeds en 't is moeilijk om te krijgen, wat men
noodig heeft. De melk kost 1/2 et een liter, een
ei kost 14 cent, koffie f 1.40 het pond, tabak
70 cent een ons en een redelijke sigaar 6 cent.
Thee is er in 't geheel niet te krijgen en we
hadden niets in voorraad, zodat we nu al
sinds eenige dagen geen thee meer drinken. Ge-
lukkig, dat we gade kleinardappelen hebben,
anders wisten we niet, hoe we moesten leven.
Met de brandstoffen spelen we het altijd net
klaar, maar de prijzen zijn ook veel te hoog:
1 H. L. garcoles kost f 13. — En dan moet men
nog den hemel danken als men 't krijgen kan.
- De familie begint het jaar met zoo heel

goed, want Nelly Valkenburg en Mien van de
 Meeustraet zijn beide geneesd. De operaties zijn
 geëukt en de patienten herstellen. De ongesteldheid
 van B., die op Oudejaarsavond al merkbaar was,
 is erger geworden dan we dachten: bronchitis
 met lichte pleuris. Gelukkig is ze nu weer heel-
 maal beter, al moet ze zich nog in acht nemen.

In mijn kinderjaren was 't op dezen datum een
 feestdag: verjaardag van Willem III. Muriek,
 later Kermiss en 's avonds Lichtjes.

De slagers in Amsterdam zijn vandaag in staking
 gegaan als protest tegen de hooge veeprijzen, die de boeren
 aan de markt vragen. Door de maximumprijzen ge-
 dwongen kunnen ze de hooge prijzen niet op de afne-
 mers verhalen. 't Is een somber gezicht die lege
 gesloten winkels.

21 Februari. Gisteren was het „Bankdag“, ik ben
 dus met Bep de stad in geweest. Zoo
 is er van mijn dagboek niets gekomen, want ik
 schrijf dat nu 's morgens bij vier schoovertijd
 in mijn kamertje. We zijn wel ons gewoon
 beroek aan de kinnroomb gebracht maar ons
 kopje koffie hebben we er afgegeven, want dat
 kost nu 20 cent. Voor 2 gebakjes ^{weet} betaalden we
 45 cent. In de Bijenkorf kochten we twee klos
 machine gare voor f. 40, vroeger kostte zo'n
 klos 6 à 7 cent. In gisteravond bestond onze
 tractatie uit een beschuit met een gekookt ei
 en 't was een echte smulpartij: wat zijn onze
 zeden toch vereenvoudigd! 's Morgens drinken we
 in plaats van thee, warme melk met wat slappe
 koffie erdoor bij onze boterham. We hadden
 er half pond stroop bij het brood, de prijs was

35 cent, vraeger 7 cent a, zoo gaat het nu,
alles wordt enorm veel duurder. Op school kreeg
ik 40 Hk. anthraciet in plaats van de 250 Hk. coek,
die ik had aangevraagd met de broedschap, dat
er niet meer was, 'k heb benieuwd hoe dat ver-
der gaan zal. Voor de handwerklessen kon ik
geen linnen krijgen, geen garen en geen mes-
lappen. ' Bedacht er dus wel slecht uittezien.

22 Februari. Voorjaarsstorm! De wind gierde
gisteravond al om het huis en vannomorgen was er
nog geen rust. Grijs, waterige regenluchten
drijft, in prakken en flanden voor den wind af. Am-
sterdam is weer sinister en mijn uitzicht op de
huizen in de Blankastraat werkt op mijn ge-
moedstoestand als haartremmel, maar 't is
vandaag Vrijdag er zijn dus mooie dagen in zicht.
'k neem tegenwoordig geregeld een "prak" mee naar
school, omdat de drie "fijntjes", die ik laat halen
niet voldoende zijn. Om over elfen zet ik de prak
te vuur en geniet dan eerst van de lucht, die op-
snerkt met het schotelletje en later van de smaak.
In 't voort, blijft het een warboel. Polen verzet
zich tegen de Centralen omdat bij het vredesverdrag
het district Cholm aan de Oekrajina is afgestaan.
In Finland, Oekrajina, Estland, Rijksland en Litthau
wordt gesheden tegen de troepen van Trobky of Henia.
De Boerjeviki hebben vrede aan de Centralen aan-
geboden, de Duitse troepen rukken voort.

23 Februari 't is Zaterdag, een mooie dag. Gisteren
middag smulde we aan bruine boonen met purie
van aardappelen, wat er verschil met onze menues
van een jaar geleden. De slagers houden zich niet
stikt aan de staking, ik zag er in de Ca. Peterstr.
een paar die schapenvleesch verkochten en ien rundvleesch.

Er is natuurlijk veel vraag naar vioch. - 'k Reerde van morgen met des Heer Schnijder. Hij had ee brief aan R. de Cl. geschreven, maar teruggekregen, omdat hij de enveloppe had dichtgeplakt. Hij had inlichtingen verzocht omtrent de gebeurtenissen van de laatste weken, waarover in onze bladen wordt bericht. Just Monet vertelde in de Telegraaf, dat de leden van de Raad v. Vl. toen ze Brussel binnenkwamen, werden aangevallen en op stoklagen ontlaald. "René de Cl. de bard, verloor daarbij al dadelijk zijn haed." Wat hiervan waar is, zal de tijd moeten leeren, de Telegraaf, Just Monet zijn nu juist niet zoo heel goed te vertrouwen. Gisteravond kwam 'k werk van Greet van Conijn terug, dat is ook al geen gelukkig adres, en is maar voor f3.- verkocht. Zus Gallani hebben uit het adresboek van Bursum adresse, vermeld voor uitnodigingen, voor de tentoonstelling.

25 Februari. Maandagmorgen, en ee merdneijersde regt uit floodery grijpe lucht; 'k is nog maar half licht in mijn spreekkamer. Vaterdag Heer de Thuis kwam gmg het gerucht dat de Clerap op Bursum was de brach van Betty Wielings had hem gezien. 'k Bleek een verzinzel te zijn, want we hebben niemand gezien. 'k Heb toen de tuin opgeknaft. Gister was Heer, movie voorjaarsdag. We waren vrag op, ik heb eerst wat hout gemaegd e, toe, met Zusen Greet ee voorloopig lijst opgemaakt van nummers voor de tentoonstelling. Met B. heb ik een movie wandeling gemaakt door 'k Bosch van Predius en verder wat gewerkt en gelees. 'k Heb me opgegeven als lid van den Economischen bond. We hadden ee heerlijk kopje thee, want Mevrouw Schnijder stuurde ee klein zakje met

Voort mee. In de maand Maart zal er
geen thee te krijgen zijn en vleesch is er ook steeds
niet. 't Brooddrantsen is onvoldoende, Zater-
dag & gisteren hadde we geen brood & moesten
we havermond, macaronen & aardappelen etc.
's morgens en om twaalf uur. 's Middags hadde
we groentesoep met fuernicelli & gebakke
aardappelen.

20 Februari. De laatste dagen waren ongerageed, ik
kwam niet tot schrijven. Max was twee dagen ziek,
zoodat ik voor schooltijd geen gelegenheid had een
en ander aan te tekenen. Hij is waarschijnlijk onder-
voed; zijn jongens hebben niet genaeg aan rantsoen
en maken zich van zijn aandeel rheeter. Ergis-
teren is René de Clercq toch boven water gekomen.
Hij had eerst zijn zaken afzemaakt en kwam nu
en avond bij praten. Hij heeft bij ons gegeten, Lauwers
was bij hem en heeft hem steeds vergezeld. Tegen
half acht is hij naar Schnijder gegaan en een klein
uurtje later is de heele familie weer bij ons gekomen
en we hebben toe tot ongeveer half twaalf zitten
habbels. Lauwers was er ook nog altijd bij.

't Gaat met de Vlaamse zaak niet zoo vlot
meer, de tegenpartij zet zich tehrap. In Mechelen
had de Clercq het zwaar te verantwoorden gehad,
zijn leven had er bepaald gevaar geloopt. Hij is
nu met Planquart tot lid van de Raad van Vlaanderen
gekomen voor Kortrijk. - Zijn Tamar is verorchene,
maar de uitgave is niet mooi. - De Appel heeft
hij uitoewerkt tot een driekuid; de Ouden, de Appel,
het Krpost. Deze zullen eerst verorchene in de
Nieuwe-Groene & op verzoek van René de Cl. zal
Wiering een blad sturen, Luse & Griek zullen dan
een verorchening voor de uitgave ontwerpen.

140

Vergetere hadde, we 's middags: erwelroep, havema,
gisten: aardappels, roode kool o. appelmaes.
Marie is een paar dagen niet zoo heel lekker, ze is
vandaag weer naar school om te zien, hoe haar dat
bevalt.

Maart. Schernerdonker in mijn spreekkamer
en buiten uit de grijze lucht een vinnige
sneeuwbus: „Maart roert zijn staart.“ Gisteravond
hoorden we weer duidelijk de zware slagen van het
geschut aan het Westelijk front, en ieder van die
slagen beteekent dood en verderf in groote ellende
niet bitter xieleleed in wydsche kring.

? Is Marie gisteren op school goed bevallen, dus
dat het wel weer schikken, ze gaat weer trouw haar
leertraan innemen.

De toestand blijft dezelfde, alles wordt duurder.
We hebben nu hoelhuus-boter voor f. 1.35 het pond,
dat is f. 0.40 goedkoper per pond dan de gewone boter.
We kunnen nog 2 Hk. stukken krijgen tegen f. 4.40
den H. L.

In de courant werd melding gemaakt van gemachten,
die spreken van ingrijpen van Japan in den strijd
in Europa.

Gisterenmiddag aten we boerenkool met aardappels
en boter en een paar schijfjes ploekworst. Gelukkig
kunnen we nog melk krijgen, zoveel als we willen
tegen 17 cts. des liter.

5. Maart Op Zondag 3 Maart, 's middags om 5 uur
werd de vrede tusschen Rusland en de Centra-
len gesloten. De afscheiding van Oekrajine, Finland,
Lithaunen, Poolen, Ryfland, Estland en 't gebied
om Bataarn aan de Zwarte Zee werden erkend.
Rusland is nu gebalkaniseerd.

8 Maart. De laatste dagen geen bijzonders. Willem
Binnendijk is gisteren met Greetje de groot
gehoud te Rotterdam. - De vrede tusschen de
Centralen en Roemenië is gesloten. Gisteren hebbe we
van Rype een mud pootaardappels, gekocht voor
f 7.70. $\frac{1}{2}$ wel duur, maar we zullen dan wees een
smullen, want de regerings-aardappels munt
niet meer uit. Thee wordt verkocht voor f 11 en f 12
het pond. Ons broodrantsoen is met toereke, en
moet dat ook voor ontbijt en twaalf uur Heeds
worde bijgekocht. We gebruiken daarvoor vermicelli
en macaroni, maar die artikelen word, ook als
schaarsch en heel duur: fo. 80 à f 1.- per pond.
Ik neem ook geregeld een "prak" mee voor twaalf
uur. Om half eef zet ik die in een geëmailleerd
schaaltje. De vuur en mijn kamertje is dan van
heerlijke geur vervuld. Laatst ook ik op de boven-
gans kuuwkoollucht. Gisteren hadden we tractatie
van Illarie, die salaris had ontvangen: twee pond-
dingen van vermicelli met krenten en rozijnen. Een
ons krenten korthte fo. 20 en een ons rozijnen fo. 40,
juist 5 maal de prijs van vaegez, maar ik was
heerlijp.

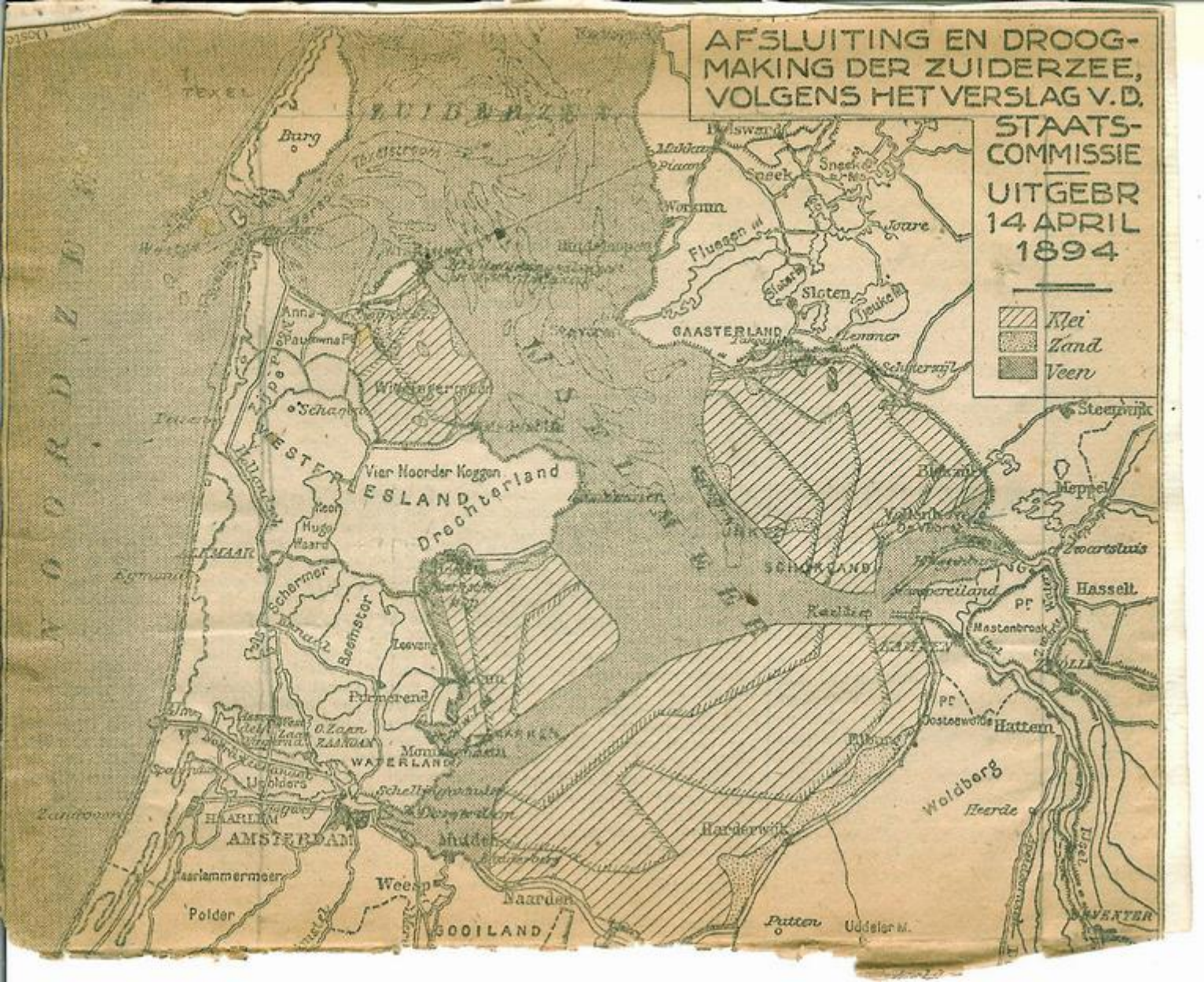
12 Maart Vandaagmiddag hebbe we een prachtige
wandeling naar Laren gemaakt en een proosje aan
den heikant in de zom gereten. Vandaag zijn we
begonnen met de inschrijving voor de Tattousterlijg
afware, daar druk mee bezig toe, Willem en
Greetje kwamen. Gisteren zijn Zus en Greet naar
Platteau geweest om een paar leysten te halen.
 $\frac{1}{2}$ Was er faller bij $\frac{1}{2}$ onde, vreedelijp warm en
erbarmelijp druk. $\frac{1}{2}$ te hope, dat er niet meer
dan een behome zal, want dan word het er on-
houdbaar.

Trotsky is in Rusland als volks-commissaris
afgetreden, de Entente voelt veel voor herstel van

AFSLUITING EN DROOG-
MAKING DER ZUIDERZEE,
VOLGENS HET VERSLAG V.D.

STAATS-
COMMISSIE
UITGEBR
14 APRIL
1894

- Klei
- Zand
- Veen

veiligen weg naar de grootte zee kunnen vinden. In het Wetsontwerp is ook eene voorziening getroffen voor eene tegemoetkoming in de schade, welke de Zuiderzee-visschers door de afsluiting in hun bedrijf kunnen ondervinden. Grootgedachte van die schadevergoeding is eene pensionneering van de oudere visschers, zeg boven 55 jaar, en in een steun aan de jongere visschers, om, indien zij de zeevisscherij willen blijven uitoefenen, daarvoor betere vaartuigen te verkrijgen dan zij thans gebruiken.

De duur van het werk wordt gerekend voor den afsluitdijk op 9 jaar na den aanvang, en van 33 tot 36 jaar voor voltooiing van alle droogmakerijen in de 4 polders. Het werk wordt zóó verdeeld, dat na 13 jaar ongeveer 10.000 H.A. per jaar zouden ingepolderd zijn en korten tijd daarna voor het gebruik opengesteld. Het is echter volstrekt niet uitgesloten, dat met de zeer verbeterde techniek in de laatste jaren zoowel de afsluiting als de drooglegging sneller tot stand kunnen komen.

De bedoeling zal zijn om voor de uitgifte van de gronden een plan te vormen, waarbij vooral gestreefd zal worden naar het schoppen van een nieuwen eigen-erfden boerenstand uit gegadigden, die in de tegenwoordige omstandigheden in ons land geen grond in pacht of eigendom kunnen verkrijgen, en niettemin tot de goede krachten in den landbouw kunnen worden gerekend. Verkoop in het openbaar, waardoor nieuwe groote grond-eigendommen kunnen worden gevormd, zooals met de Haarlemmermeer indertijd is geschied, ligt dan oock niet in de bedoeling.

De kosten van afsluiting worden in verband met de hoogste eenheidsprijzen thans berekend op ruim f 41 millicoen voor den afsluitdijk, en met bijberekening van de bijkomende posten als de sluiswerken op Wieringen, het graven van nieuwe kanalen, verhooging van de zeedijken in Noord-Holland en Friesland, verbetering van de havens in de tegenwoordige Zuiderzee, voorziening in de belangen van de visscherij, en nog eestige meer, op tezamen f 66½ millicoen. De kosten van de droogmakerijen worden daarenboven op rond f 155 millicoen geschat. De kosten van het geheel werk worden dus op tezamen f 222 millicoen geschat.

Het opbrengst-vermogen uit landbouwproducten van de 4 nieuwe polders werd vóór den oorlog geschat op ongeveer f 70 millicoen per jaar, tegen een opbrengst van de Y-polders van f 2.101.000 en een opbrengst van den Haarlemmermeerpolder van f 4.862.000. De Zuiderzee-visscherij brengt in normale jaren een bedrag van ongeveer twee millicoen gulden op, welk bedrag in zeer goede jaren wel eens is opgelopen tusschen 3 en 4 millicoen gulden. Daartegenover staat dat het onderhoud van vaartuigen en vooral van de in de latere jaren gebruikte fijne vischnetten zeer kostbaar is, zelfs zoo kostbaar dat de voordeelen, uit de verbeterde methoden van vissen verkregen, voor het grootste gedeelte door de hoogere kosten weder worden verbruikt.

De Zuiderzee.

In onderstaand kaartje is in ruwe schets weergegeven het plan tot afsluiting van de Zuiderzee, en verder tot drooglegging van vier groote polders.

De afsluitdijk zal van de kust van Noord-Holland bij Ewijksluis tegenover Wieringen loopen over het Amsteldiep en verder van het Oostelijk punt van Wieringen naar Piaam aan de Friesche kust. De lengte van den afsluitdijk zal zijn ruim 29 K.M. Deze dijk zal zóó breed gemaakt worden, dat, behalve de glooiing van het dijkslichaam en de kruinshoogte, aan de binnenzijde nog genoeg ruimte zal overblijven voor een breed rijweg en den aanleg van dubbelspoor voor treinenverkeer. De richting van den afsluitdijk is zoo gekozen, omdat hier overal goede ondergrond voor den dijk te vinden is, en in dit gedeelte naar verhouding de minst diepe geulen voorkomen.

Op het Oostelijk gedeelte van Wieringen zullen een tiental sluizen worden gemaakt met eene gezamenlijke sluiswijdte van 300 Meter, terwijl de diepte der sluizen op minus 4.40 M. A. P. wordt gemaakt. De uitwateringsluizen zullen ieder 10 M. breed zijn; naast deze 30 uitwateringsluizen komen dan nog 2 schutsluizen voor de scheepvaart naar en van de zee.

Binnen den afsluitdijk zullen de 4 nieuwe polders, door arceering aangegeven, achter-eenvolgens worden gemaakt. Het eerst zal begonnen worden met den Wieringerpolder; daarna met den Hoornschen polder, en dan vermoedelijk later met den grooten polder langs Noord-Holland, Utrecht en Gelderland, en ten slotte met den polder voor de Lemmer. De grootte der polders is rondweg gerekend tezamen 211.830 H.A., of wel na aftrek van dijken, wegen, vaarten, enz. 207.200 H.A. 12.790 H.A. zullen min of meer uit zandgrond bestaan; de overige 194.410 H.A. uit zeer waardevolle klei- en zavelgronden. Ook de zandgronden zullen echter met de nieuwe techniek van den landbouw zeer goed vruchtbaar te maken zijn. De te verkrijgen vruchtbare landen zullen dus een oppervlakte hebben van ongeveer

12.790 H.A. twaalf Haarlemmermeerpolders (ruim 18.000 H.A.)

Het IJsselmeer, dat door de afsluiting zal ontstaan, is zonder inpoldering groot rond 360.000 H.A.; nadat alle inpolderingen voltooid zullen zijn zal het nog 145.000 H.A. groot blijven, en dan zal deze zoetwaterplas ongeveer even groot zijn als de oppervlakte van al het overige zoet water in geheel Nederland. Bij eb zal men het water van het IJsselmeer laten afvloeien door de uitwateringsluizen bij Wieringen; bij vloed zullen deze sluizen gesloten worden. Intusschen blijven de IJssel, de Kem, de Voicht en andere zoetwater-rivieren hun zoet water voortdurend uitstorten op het IJsselmeer, zoodat binnen betrekkelijk korten tijd, zeg binnen enkele jaren na de afsluiting, het IJsselmeer nagenoeg geheel uit zoet water zal bestaan; althans zal het water dan nog zóó weinig zoutgehalte hebben, dat het voor industrie en voor drinkwater uitstekend te gebruiken zal zijn. Het IJsselmeer kan dan het groote zoetwater-reservoir worden voor de 5 omliggende provinciën, waardoor het waterbezwaar vooral voor Noord-Holland, Gelderland en Friesland geheel kan worden opgeheven. Deze landen zullen hun teveel aan water in den wintertijd kunnen loozen op het IJsselmeer, en hun tekort aan water in den zomer door inloozing van zoet water uit het IJsselmeer kunnen aanvullen. Daardoor zal een eind gemaakt zijn aan den grooten overlast, welken deze landen bijna ieder jaar nu eens van te veel, dan van te weinig water ondervinden.

Op het IJsselmeer zal een nieuwe zoetwater-visscherij met medewerking van de Nederlandsche Heide-Maatschappij gekweekt kunnen worden, waaruit zelfs de vischstand van de wateren in omliggende provinciën, welke langzamerhand zeer is achteruit gegaan, weder kan aangevuld worden. De visschers aan de kusten van de Zuiderzee zullen dus op den duur kunnen besluiten zich op de zoetwater-visscherij te gaan toeleggen.

Voor zoover die visschers hun bedrijf op de zee willen voortzetten, zullen zij door de sluizen van Wieringen een gemakkelijken en

het Charisme. De activistische beweging in Vlaanderen vindt veel tegenstand: in Theorien werd Richard de Cneudt, toe, hij er spreker kwam, een deel van zijn baard afgerukt.

30 Maart. Iedereert vergaderen honden, Zus en Greet een tentoonstelling in onze beneden, suites en, ik zit in de achterkamer nu ik Paasvakantie heb. De aanloop is nog niet groot, maar wat nog niet is, kan komen, en we hebben goede verwachtingen tegen de Paasvakantie. Er zijn twee verslaggevers geweest: Henri van Poove, voor de "Rotterdammer" en Rikman opaal voor de "Maasbode". Zoo'n verhaal is een pijnlijke geschiedenis, want je krijgt het gevoel van iemand, die wacht op de uitslag van een examen. De recensies zijn nog niet verschenen. Een paar bezoekers zijn er ook al geweest en dan was Felix Reubenbach wel de meest bijzonder. Hij verklaarde dat er sterk magnetisme werkte, dat hij krachtig geëlectrisceerd was; zeker iemand, die aan spiritisme doet.

4 April. 't Is koud en quier in mijn spreekkamer, 't middaguurtje is nu we na 1 April niet met meer stoken mogen, nu juist niet zoo heel plezierig. Maar 't ga nu eens wat opschrijven, dat vergeet ik de koude vingers. De buurt is weer in gisting, vooral groepje mannen en vrouwen in de straten, mariekan. Heis om de orde te bewaren en politie met de revolver op de heup. Het gebrek aan brood laat zich sterker gevoelen en dat bracht er de menoch, toe gisteravond op de eilanden, in de Dapperbuurt en de Indische buurt de bakkerswinkels te gaan plunderen. Maar ik van ochtend vernam, werd het brood zonder bons verkocht. De lieve jeugd is bijzonder levendig, er zit zoo

26

iets des feestoreugde in de lucht, alles wat de
griepse levens-eentonigheid breekt is voor deze
grootte stadsmenschen een uitkomst. Gisterenmiddag
bezoocht de Koningin de Centrale Keuken van de
Hoogte Kadicht, toen werd er al gedemonstreerd:
bij haar vestrek werd er: "honger! honger!" ge-
roepen. 't Is een ellendige tijd, maar Holland
is er lang nog niet het ergst aan toe, vooral we
onze zwager, wel wat waardiger konde, draags.

De tentoonstelling wordt meer en meer en succes-
sive hebbe, nu al een zeer goede receptie in de
"Nieuwe Rotterdammer", een schitterende in de
Maasbode en, die daar niet vooronderdaet in
de Brummische Courant. 't Aantal bezoekers neemt
sterks toe en er is nu een schelkenrijtje en twee
elke, verkocht. 't Spijt me wel, dat ik geen vaa-
die meer heb, want 't was een groot geniege, nu
thuis te zijn. 't Is zoo geest. verpisschend, wan-
neer we eens in adrekening komen, met menschen
zoo geheel buiten onze gewone sfeer, en er
kwamen sommige zeer eigenaardige typen.
't Hooft morgen, zaterdag en dan, zondag er nog
eens van te genieten. Gisteren waren er 13 beke-
kers geweest, voor een gewone dag met ge-
byspoudor moovi meer, en heel aardig aantal.

~~"Opmerkt' ich fortgeschrieben
Aber es ist liegen blieben."~~

Vervolg z. v. z.

3 November 1918

Er nu hervat ik mijn aantekeningen
weer. Ik heb er den tijd voor, want ik
ben met zichte verlof thuis en heb 't plan er mijn schoolwerk
voor goed aan te geven. Collega Zwethout, met wien ik in de
examen-commissie voor H. d. Ich zitting had, is op 1 Nov. over-
leden aan de Spaansche griep, een onherstelbaar verlies
voor zijn gezin. Een paar souvenirs aan onze reizen naar
Rotterdam zal ik bewaren. De griep heerscht sterk in ons
land, te Amsterdam sterven er veel jonge menoch, aan.
Hier in Bussum is te zichte niet zoo kwaadaardig de scholen
zijn gesloten. Marie heeft ook vacantie met 't oog op be-
smettingsgevaar. We hebben dus gezellige dagen. De
oorlog is een nieuwe phase ingetreden: de Duitsche Neder-
laagt. Ruidendorff is afgetroch. Bulgarij en Turkijs
hebben gecapituleert en Oostenrijk valt uit elkaar.
Het heeft een wapenstilstand gevraagd en zijn troep,
van het Italiaansche front teruggenomen. De val van
de Duitschers in 't Westen betekende ook de nederlaag van de
Vlaamsche activisten: René de Clercq is evenals zoveel
anderen naar Nederland uitgeweken. De Centrale Hoog-
school is gesloten. De toestand in ons vaderland wordt
steeds zorgelijker, wat de voedselvoorziening aangaat.
Minister Walstein belooft veel, maar we hebben nog
geen enkele vooruitgang te boeken. De prijs van de
boter is $\text{f } 2.20$ per pond (soms) geworden, wij hebben
recht op 3 pond per 10 dagen. Een groote verbetering
voor den komenden winter is de elektrische noodver-
lichting, die in ons huis is aangebracht. We hebben
in de huiskamer een lamp van 50 kaarsen. Op 1 Nov.
is de installatie aangebracht en drie avond hadden
we „licht“. 't Is een ander leven, nu we zonder zorg
voor een hooge gasrekening 's avonds in een lichte
kamer zitten en ieder met een of ander bezigkamen
zijn. Dr. de Smid in Amsterdam heeft prachtig succes
gehad bij een griep-patiënte met sublimaat-injsputting.
Hij had dit middel in een Meerloch blaasje gevond, en
zonder veel vertrouwen in een hopeloos geval toege-
past. Er volgde snelle genezing. 't Lou een uitbreiding zijn,
als er nu een middel gevond was om de zichte ducht-
treffend en krachtig te bestrijden. - We hebben vurmiddag

een feestmaal gehad, als tractatie voor „het koninkrijk der Nederlanden“. Het bestond uit aardappelen met spruitjes, die 25 cent per kop kosten en pannenkoekjes toe. We hadden een patje zelfrijgend bakmeel van 1 pond gekocht voor f2.-, daarvan kunnen we tweemaal bakken.

4 November. Hoe duur alles geworden is, blijft wanneer we de prijzen van vóór een half jaar met de tegenwoordige vergelijken. Tabak van zeer gewone kwaliteit kost f1.20 per ons, een niet-slechte sigaar 10 ct, melk 20 ct per l., bisquit 50 ct per ons, kaas f1.60 per pond, een ei 33 ct. De vacantie voor Marie blijft voortduren, haar school wordt nog niet heropend. De griep-epidemie blijft dan ook voortduren, er werden vandaag in Amsterdam 198 gevallen van overlijden aangegeven. Van medische zijde wordt de waarde van sublimaat-injecties bij griep-behandeling in twijfel getrokken. In Kluvier en Karen schijnt de ziekte ook sterk te heerschen. Van Schabek kreeg ik bericht, dat de kalender 1920 wordt uitgegeven met een verzoek om medewerking. We hebben een prachtige wandeling over de hei gemaakt. ^{Wapenstilstand met O.H. gesloten}

5 November. Een ^{zombere} grijze regendag. ^{verhouding} Ik heb me niet verbleed en ben de heelen dag aan 't werk geweest. Niets nieuws van belang voor één van ons allen. De scholen hier in Pussum gaan van de week weer beginnen, „Goriland“ donderdag a.s., een blijve dag voor de Clerey. Het aantal sterfgevallen langzame van griep, wordt in Amsterdam minder. We krijgen iets minder melk dan vroeger. Een groote mijntand heb ik verloren.

6 November 't Meer is even triestig als gisteren, grijs en nat. De geassocieerde regeringen te Versailles

vertegenwoordigd zijn? eens geworden omkent de voorwaarden voor een wapenstilstand, hebbe Wilson verzoekt aan Duitschland te berichten, dat het een wapenstilstand op de gebruikelijke manier aan Foch verzoeken kan. Duitschland heeft de Bolsjewiki-regering van Rusland verzoekt haar vertegenwoordigers uit Duitschland terug te roepen en riep zeef zijn zaakgelastigde, uit de sovjett-republiek terug. Een en ander in verband met Bolsjewiki-propaganda in Duitschland. De zelletjes in de Tharstomp gave, Truelstra een rede in de Kamer aan de hand, waarin weer eens een revolutionair geluid werd gehoord, hij meende dat de opperbevelhebber onmiddellijk moest worden afgezet, of dat de regering heen gaan moest. Een kennis van Lierse, 18 jaar uit 't Oosten, is aan griep gestorven, haar zwerp is nog heel ziek. Terhoging van het broodrant-toen op 15 Novbr. a.s. tot 280 opark per dag! Tot nu moesten we het met 200 gr. doen. Wat een vooruitgang! We hebben ons in een schoon perspectief verheugd. Clemenceau verklaart in de Kamer, dat de wapenstilstandsvoorwaarden voor Duitschland in denzelfden geest zijn opgesteld als die voor Bulgarije, Turbije en Oostenrijk-Hongarije. De Kamersitting was voot. "Le Tigre" een prachtig moment, voor hem, den eeniggen nog levenden deelnemer aan de protestogadering tegen de annexatie van Elzas en Lotharinge, te Bordeaux in 1871. De Amerikanen staan binnen tien mijlen van de belangrijke Duitse spoorweg-verbinding Montmidy - Longuyon en bedruygen het Longuyon- en Bouey-gebied. De Hongaarsche regering zal een wellofitwerp indienen, dat het kiesrecht kwel verleen, aan allen die het 24. levensjaar hebben bereikt. Over de nationaliteitsvraagstukke in Hongarije zal de algemeene vredeconferentie definitief moete beslissen. De geallieerde hebben in hoofdzaak - behalve ten aanzien van de vrije zee - het program van Wilson aanvaard. De Duitse ontverhandelaars zijn naar het front vertrokken. 7 November sombere, duilige, mistige dag. Nieuws van de post weinig: ik heb verlof tot 3 dec. a.s. en de heer Canne vraagt inlichting, voot de declaratie van Raethout. De Minister van oorlog Alting van Geraut hield gister, in de Kamer een rede, die grooten indruk

maakte, een nieuw geluid werd gehoord: het leger zal verburgerlijkt worden, Terhaan en Troelstra waren te vrede. Generaal Snijders heeft zijn ontslag gevraagd. Het Kamerlid Wijk (Verb. tot democratisering der Weermacht) diende een motie in om de Harshamp-commissie aante vullen met vertegenwoordigers van de bonden van officieren, onderofficieren, en soldaten. De oproerige beweging te Kiel is volgens een bericht uit Berlijn, zoo goed als beteugeld. Het Russisch gezantschap (Joffe) heeft Berlijn verlaten. De Hongaren weigeren de divisies van generaal Mackensen voor hun land te laten trekken. Britsch-Indië zet den rijtuiterover stop. De C.G. van Ned. Indië heeft bij tyds maatregelen hier tegen genomen. We eten vanmiddag weder pannenkoek, nu met eei, dat we voor 33 cent gekocht hebben. Boorna leverde ons nog een Edammer-kaarbolletje voor f4.50 We hebben nieuwe bonboetjes gehaald, n°. II, hoeveel zullen we er nog verslijten? Ons rantsoen voor deze week is: 2 Klyxandere, veersaardappelen, 1 ons jam, 1 ons kaas, $\frac{1}{2}$ ons bruine boonen, $\frac{1}{2}$ ons gort, $\frac{1}{2}$ pond tuitor, 1 reep chocolade en $\frac{1}{2}$ pond Regeeringsvisch. "Huisings de vriend van Hees" is overleden aan griep.

8 November. Regenachtig, storm en mistig weer. De Duitse parlementairen zullen op den straatweg Chimay-Fourmies-RaCapelle-Guise door de Franschen worden ontvangen en naar maarschalk Foch geleid. De Ver. Staten stellen 45.000 ton graan in hun havens voor ons beschikbaar. Duitschland geeft toezegging tot het leveren van 144.000 ton yper. en staal-materiaal voor scheepbouw. De kina-questie is opgelost. De economische onderhandelingen te Londen zullen binnen enkele dagen beginnen. De Duitse commissie, die voor Foch zal worden ontvangen, bestaat uit: generaal Gindell, Staats

secretaris Erxberger, gezant graaf Oberndorff, generaal von Winterfeldt en kapitein ter zee Von Selow. Amerika protesteert tegen de door de Duitschers voorgenomen vernieling van de kolenbrynen in België. Te Kiel heeft de rijksdag afgevaardigd de Roske aan het hoofd van den gevormden soldatenraad, het geheele gezag in handen genomen. De officieren werde, ontwapend; de koninklijke standaard van prins Heinrich is van het koninklijk slot omlaag gehaald. Volgens reizigers uit Hannover zijn daar 30 automobielen aangekomen met revolutionaire soldaten, die de kazernes in bezit nemen. De besturen der Duitse socialistische Rijksdagfractie eischen, dat de Keizer en de Kroonprins uiterlijk ledend Vrijdagmiddag, zullen aftreden, bij gebreke waarvan de sociatl. democraten uit de regeering zullen treden. Reni de Clercq is weer naar Brussel vertrokken, om 750 francs te halen, die hem nog toekomen, en meteen dekens, labans en kleedingstukken te halen. Hij kan nog niet loskomen uit de politieke timmegeest. Joost is godsdienstig geworden. Hij heeft van moeder en Roomax gebedenbuejke gekregen, gaat zaterdag bieschten, en wil zondag naar de kerk.

9 November. Helder en koud, zonnig weer. Kus en Greet zijn buiten, gaan werken. Hollandse arbeiders komen terug uit Duitse land, omdat overal gestaakt wordt. De Unie! liberaal Rink diende in de Kamer een motie in om met de gedeeltelijke demobilisatie direct te beginnen en de demobilisatie door te voeren zoodra de wapenstilstand zal zijn gesloten. De Franschen zijn de buitenwijken van Sedan binnengevrongen. (Ik kan verkeerren!). De Duitse gevolmachtigde hebben de wapenstilstandsvoorwaarden, ontrange, met de mededeeling, dat uiterlijk Maandagmorgen, 11 uur bericht van kanneming of verweijping moet zijn ingekomen. Foch weigert voorloopig schorsing der vijandelijkheden. De buitenlandse arbeiders van Krupp worden ontslagen. De opvatting, dat het aftreden van de

Duitschen keizer wenschelijk, zoo niet noodzakelijk is,
breekt zich in toenemende mate baaw. De rijkskanselier
prins Max van Baden biedt zijn ontslag aan. Omtrent
de redenen, die hem daartoe hebben geleid, tart men nog
in het duister. De oproerige beweging in Duitschland
schijnt niet in de meest radicale richting te gaan.
Serbie protesteert tegen de bezetting van Balkanatie
door de Italianen. Gisteren zijn in Amsterdam 83
sterfgewallen aangegeven, tegen 110 de vorige week Vrijdag.
De „Moordam“ en de „Penkalk“ komen met Cocosolie, de
„Tabanan“ met koloniale producten terug uit Indië. De Koningin
heeft generaal Snijders ontslag verleend. De Duitse Keizer
en de kroonprins hebben afstand gedaan van den troon. Een
constitueerende vergadering zal beslissen over den staats-
vorm. De Beierische Republiek is uitgeroepen. De hertog van
Munich doet afstand van den troon. De termijn van
het ultimatum der soc. dem. wordt verlengd, niet het oog
op den wapenstilstand. Wilson doet een beroep op de be-
vrijde volken van O.H. om het hervormingswerk niet te
bezoedelen door daden van geweld en machtsmisbruik
Een mooie wandeling gemaakt naar Hilversum, in de
zon benodigdheids, voor schablonen gekocht, voor den
toergetocht een ons betterhoek a, 1 ons borstplaat bij Jamin
Kraag van Vrijburg aan Rie, of ze ongerfeld is. Ze zal dus
nog wel een paar dagen vacantie houden. Th. Thijssen
vraagt toekennening om een fragment uit „Bochtje“ in
zijn „Taaloefening“ op te nemen. Een goede critiek van
„Het Koninkrijk der Nederlanden“ in de Facature.
Octaaf Lauers is met zijn gezin naar België terug.

10 November Zondag, guur weer. We waren vroeg
met koffie en de courant. Voor Leert Beert vier jaar
kwam er een woonwagen met zigeuners langs de
weg. Als iedereen Zondag zijn de kinderen van DeLoray
hier geweest. We hoorden niet meer schieten. Zou de
wapenstilstand al geloten zijn? - Er komt geen
nieuwe opperbevelhebber. Ook in Zwitserland breekt
de revolutionaire beweging los. De revolutionaire
beweging in Duitschland neemt toe. Naar de berichten

te verdeelen heeft zij overal een vrij oordeeljs verloop. Ebert opgetreden als Rijks-kanselier. Hij richtte tot de bevolking een oproep om de nieuwe regering te steunen, en de orde niet te verstoren. Er zijn nog geen vlote van de geallieerden, voor Konstantinopel wroschenen. Er haeracht een opgewekte stemming langs den weg en in het dorp, zeker in afwachting van een betere toekomst. Mevrouw de Clercq by Elma zijn bij ons geweest, geen nieuwe Kaners is weer terug. De kinderen, wordt op school voor "landverraders" geschoold.

11 November De wapenstilstand is gesloten, de Duitschers hebbe, alle voorwaarden, die zeer streng zijn, aangenomen. De ex-keizer is bij Egypte, over onze grens gekomen. We zouden, iets wille, doe, om onze vrede buit te drukke, we kunnen, niets anders doen, dan de volkerlieden, in de eerste plaats ons Nederlandsch Wilhelmus te spelen, en te zingen. Jammer dat het weer zoo'n sombere, druilerig dag is! De wapenstilstand tusschen Duitschland de Geallieerden en de Ter. Haten is geteekend en treedt heden om 11 u. des morgens in werking. Volgens den gewijzigden tekst der wapenstilstandsvoorwaarden hebben de geallieerden het beginsel van een internationale commissie aanvaard, teneinde de best mogelijke uitvoering der voorwaarden te verzekeren. De Duitschers geven het Bestuur in Polen uit handen. In Wurtemberg wordt de Republiek uitgeroepen. De Duitische Bolsjewikki vertoeken draadloos torn terugkending, naar Berlijn van den dezer dagen weggevoerden Russischen vertegenwoordiger "Joffe en Diens staf. De eisch tot eennijdig vrijlating der krijgsgevangenen wekt in Duitschland hevige verbittering. De "Lokal Anz." wordt het orgaan van de. Bolsjewistische "Spartaens groep onder den naam: "Die Rote Fahne"; de "Nobd." het orgaan van de onafh. soc. dem. onder den naam: "Internationale". Hindenburg stelt zich ter beschikking van de nieuwe regering. De onafh. soc. dem. nemen zitting in het ministerie. Ebert. De revolutionaire beweging in Duitschland breidt zich oetadig uit. Boonië sluit zich aan bij "Kuid-Slavië. De Engelsche

rücken Odessa binnen. De Duitse Keizer is Vondagmorgen over de grens gekomen en begeeft zich naar Amerongen. De regering heeft gedeeltelijke demobilisatie gelast. De revolutionaire en de moderne arbeidersbeweging willen den achturedag. De laatste eischen ook algeheele demobilisatie, algemeen vrouwenkiesrecht en afschaffing der Eerste Kamer. - Marie is vanmiddag naar Utrecht geweest, ze heeft minstens nog een week vakantie. Hier zijn de scholen begonnen, doch heerscht de griep nog.

12 November. De Duitse import staat volkomen stil. De Geassocieerden stellen weer levensmiddelen enz. te onzer beschikking. Honderdduizenden ontslagen krijgsgewangenen, op weg naar Nederland. Het broodrantsoen wordt 300 gram en de kwaliteit wordt aanmerkelijk beter. In den eersten termijn der demobilisatie zijn 100.000 man begrepen. Daarvan hebben 30.000 zakenverlof. Van de overblijvenden hebben 25 à 30.000 steun noodig. Daartoe worden commissies benoemd, waarin de betrekkenen verlegwoordig zijn. Albert Ballin, directeur van de Hamburg-Amerika. Lijn, overleden. Hindenburg stelt zich met het leger ter beschikking van de nieuwe regering. Duitsoostenrijks sluit zich aan bij Duitschland. De groot-hertog van Oldenburg afgezet. De vorst van Reuss jongere linie doet afstand van den troon. Hessen een republiek. Een volksregering in Baden ingesteld. De ex-Keizer is te Magdeburg op het kasteel van Graaf Bentinck gehuisvest. We hebben vanmiddag weer buit de Keuken van Hopman opeten met toevoeging van aardappelen en boter. - Te Rotterdam ziede mr. Fibelstra o.m. dat de arbeidersbeweging altijd den zikkeneurigen parlementairen weg heeft moeten volgen, nu kan zij den korteren weg volgen. Het landelijk Revolutionair Comité vraagt afschaffing Koningsschap, diplomatie, staats-schuld en nog veel meer. De Vrijvinnig Democraten en het Christelijk Nationaal Verbond houden morgen ook spreekvergaderingen. In de landen der geassocieerde naties heerscht groote vreugde over het sluiten van de wapenstilstand. De Duitse regering doet een beroep op de proletariërs van alle landen om te protesteeren tegen de handhaving van de blokkade.

13 November. We hebben den geheelen morgen gebruikt voor het voorlezen van het Ochtendblad. De minister van B. Z. verklaarde

gisteren in de Kamer, dat de economische onderhandelingen een gunstig verloop hebben. Als contra prestatie voor een ruiter aanvoer van levensmiddelen, enz. zullen wij wellicht gedurende vijf jaar aan de geallieerden een ereditie moek geven van 150 miljoen rentende 5%. Het uitvaarverbod van stoomvisschersvughtuigen is opgeheven, maar er is nog getrek aan bunkerkolen. In een congres. re de recht president Wilson dat den volkeren der Centrale rijken de behulpzame hand moet worden geboden, bij het zoeken naar den weg die leidt naar de verwezenlijking van hun verwachtingen. De overeenkomst met Engeland inzake de visscherij is getekend. Opheffing ultvaar. verbod trawlers wordt hier voo genblik verwacht. De Engelsche pers protesteert tegen het feit, dat Nederland den Duitschen Keizer gastvrijheid verlenen en eischt zijn uitlevering. Keizer Karl doet afstand van elk aandeel aan de Staatszaken. Hoover, de Amerikaanse voedsel. regelaar, komt weldra naar Europa om de levensmiddelenvoorziening van de bevrijde gebieden te organiseren. De nieuwe Duitse regering zal voortloopig geen wijziging brengen in de bezetting der buitenlandse diplomaatiese posten. In Elzas. Lotharingen is een nationale raad gevormd. De Duitse kroonprins is te Maastricht aangekomen. De groot hertog van Oldenburg doet voor zich en zijn dynastie afstand van den troon, ook de vorst van Lippe en de regent van Anhalt. Liebknecht schijnt uitgerochaheld te zijn als een der leiders van de revolutionaire beweging in Duitschland. De Duitse regering doet een beroep op de plattelandsbevolking, om de stedens van levensmiddelen te voorzien. Algemeenestaking in Zwitserland. We hebben weer van de keuken van Flopman gegeten, 5 porties boerenpot, (Hamppot) à 20cts. Mert Hecker is getrouwen, voor eenige tijd de Keis. Nieuwshuis, beide bewoners van den Keizerweg. De Regering vapidigt een proclamatie uit waarin wordt geweten op de verlichting in den toestand, die weldra intreeft, doch die op losse schroeven wordt gezet als het wettige gras wordt aangetast. De Regering doet een beroep op de medewerking van alle medeburgers. De Duitse kroonprins is geinternaerd op het kasteel Swalmen. De A. en S. raad helpt het Nieuwe Paleis te Potsdam, waar de keizerin en de kroonprinses o. a. zich bevinden, onder zijn bescherming.

ming genomen. Een nieuw politiek kabinet voor Pruisen is door den A. en S. raad benoemd. Het brood was vandaag beslist beter dan anders. 't Is op straat veel opgewekter en levendiger dan vroeger, maar nu komt de Revolutie van de heeren Troelstra en Wijnkoop de gemoeederen weer in onrust brengen. We ontvingen een oprijmend strobilijet van de S. D. A. N. voor een demonstratie in Novum. Een pakje maïzena, dat vroeger 14 c. kostte, betaalden we met fl. 50. Het bakmeel is afgeslagen op fl. 75. Voor het atelier krijgen we nog 2 geribbend brandstof.

14 November De gemeenteraad nam gistermiddag een spoedvoordracht aan, waarbij het verboden wordt in de voor het publiek toegankelijke lokaliteiten en inrichtingen, bedoeld in art. 213 der algemeene politieverordening, sterken drank te verkopen op 13 tot en met 19 Nov. a. s. en voorts op andere dagen van demobilisatie nader door den burgemeester bekend te maken.

Een tweede spoedvoordracht, waarbij het verboden wordt optochten te houden in strijd met de door den burgemeester of de politie gegeven voorschrift, wat betreft het tijdstip, de plaatsen van opstelling en ontbinding, den te volgen weg en de samenstelling, werd ook aangenomen. De schoenen weer vrij!! Prijven de vooruitrichter gunstig, dan wordt vol 5 Dec. af het broodrantsoen 311 Gram. De visschersvaarhuizen mogen alle weer uitvaren. Bij de cavalerie-kazerne in Amsterdam zijn gisteravond bij een betoging van het Rev. Soc. Comité drie personen gedood en negen gewond. De Entente overweegt gewapende factie tegen het Bolsjewisme in Zwitserland en andere neutrale landen. De Koning van Saksen ende vorst van Waldeck en Pyrmont doen afschand. Duitrak Oostersrijf tot een republiek verklaard. Voor ons ontbijt gebuikter, we een bordje dikke maïzenapap, ons middagmaal bestaat uit stampoot van knolraap met een lawaai-sausje en voor avondmaal gebuikter, we pannetvatjes, die zoo meteen gebakker worden. Overleden: het Kamerlid H. W. Bogardus, de Opperrabbijs J. A. Rudelshiem en het vroege Amsterdamsche Raadslid G. P. Wijnmalen. Wilson feloofte hulp tot leniging van den rooib in Duitschland. De geallieerde vloot is door de Dardanellen, gwaren en voor

Konstantinopel aangekomen. Te Berlijn verklaren de soldaten zich nadrukkelijk tegen elke terreur. De Reysmunt heeft dezer dagen 50.000 Kg. zilver uit Duitschland ontzangen. Van middag bij René de Cl. geweest met B. om hem te feliciteeren. Hij was gisteravond thuis gekomen en nu blijft hier met zich zelf in 'reine. Hij is aan een nieuw Bybelsch drama bezig. 's Avonds zijn de kinderen er geweest, met bloemen en schilderijtjes en een tekening als geschenken. Zij hebben zich best vermaakt. De vergadering in "Nouveau" is stellig kalm verlopen, een troepje van ongeveer 10 man kwam om half elf langs onder het zingen van de "Internationale". Vanmiddag bij de raapjes mbert het lawaai - taupje achterwege blyve, de patatten waren gestoofd. De pannetbedjes waren heerlijk, toe, de kinderen, thuis kwame, was er nog voor ieder een groot en een klein met jam en, daarna een stukje kaas. De distributie lijst voor de komende week ziet er niet slecht uit: goot, havermost, erwten, boonen, elb: ons, zeep, vleesch, visch, worst, aardappelen. (4^e Kg.)

15 November. Verhoogd broodrantsoen! 280 gram!
Schitterend winterweer, al licht en glans. Dus om Creet zijn er vroeg op uit, na 't gebuik van een bordje maizena pap, een half sneetje brood met jam en een kopje koffie. De "Alpelo" in de "Minerva" zullen graan, vetten en katten uit Amerika gaan halen. Bij het interneeren van een Duitisch vliegtuig te Kampen zijn drie menschen gedood. Minister Ruys acht Donderdag 28 dezer, des voormiddags, het meest geschikt voor een Biddag. In de Kamerzitting verklaarde mr. Troelstra, dat hij het woord "Haasgriep" nooit had geberigt, dat hij van geweld afkeerig is. Waarop de heer Dreeselhuys zelde, dat als men met zulke een misverstand te doen had, dit dan maar dadelijk overal moet worden meegedeeld en aangeplakt. Te Raalen is het Gerhard, die in een I. D. K. P. vergadering van een "misverstand" spreekt. De I. D. K. P. wil geen geweld gebruiken. Te Arnhem trok er 500 soldaten, die met een Oranjeslag voorop, vaderlandsche liederen zingende, door de stad v. Oranjesseerden, voor "Mussin", waar de socialisten vergaderden. In de Haag is een Bond van Regeeringsgetrouwe militairen opgericht. Engeland trekt de in de uitvoerverbode, voor 180 artikelen, meest chemicaliën in. De Duitische Spartacus-groep constitueert zich als zelfstandige partij. De Burgery in Duitschland tracht invloed op de regering te krijgen. De grootvorst van Mecklenburg-Schwelin is Wader. De hertog van Saksen-Coburg-Gotha doen afstand. De verandering

van 80.000 zak maïs uit N. Afrika voor de Nederland-
sche armen is thans verrekend. De Pruische geïnterneer-
den zijn uit Groningen vertrokken. Op verschillende plaatsen
zal de rustige burgerij tegen ordeverstoringen in het geweer
komen. De Belgische troepen hebben heden Antwerpen bezet.
Ons menu voor heden was, stampot van wortelen en ui.
Om half vijf hadde we een broodje en vier boterhammen,
daarbij 2 broodje met kaas, de boterhammen met jam en
een bord broodpap toe. We voelen ons al beter gevoed. 2 1/2
de eerste echt koude winternacht. 2 Heb vanmiddag juist
tijds onze planten binnengehaald. Toen ben ik met B.
naar de leersaal gegaan, daar zat R. de C. krante te
lezen. Wat is hij mager en bleek, 2 is voor hem ook wel
hard, het spel verloren te hebben. Toen zijn we de Breed
omgewandeld tege, een vinnig Oortenuwindje in. Toen
de kinderen na het eten in het dorp kwamen, waren ze
getuige van een prachtig manifestatie, een paar honderd
soldaten trok, in volmaakte orde met Oranji- en
nationale vlaggen door het dorp, terwijl ze vaderland-
sche liederen zongen. De bijeenkomst in Novum gister-
avond is mislukt door contra. manifestatie, vanavond
zal Mevr. Roland Holst in den tuin van Concordia op-
 treden. Vanmiddag gingen de soldaten ook zingend
naar het fort. Offensief, 2 oude liedje: "Weg met de
socialen, levé Wilhelmiën!" De geschiedenis herhaelt
zich.

16 November. Den militairen wordt morgen (Zondag)
geen bewegingsvrijheid toegestaan. Ze
krijgen later een dag verlof meer. In de Kamer zei de
heer Schaper, dat Mrs. Fidelma Dinsdag daar, voor
de eerste maal geïmproviseerd heeft. Die rede is
daardoor voor tweeërlei uitlegging vatbaar. Met
den groep. Wijnkoop snijdt de V.D.A.P. fractie af.
Dr. Hef doet nogmaals een beroep op Wilson om, ter
voorkoming van anarchie en der ondergang van het
Duitsche volk, ten spoedigste hulp in den vorm van
levensmiddelen te verstrekken. Te Berlijn is een bur-
gerlijk-republikeinsche partij in wording. Vanmorgen

Ladde we een bordje voedzame havermout voor ontbijt, later een kop koffie met een halve boterham met jam. Vanmiddag zuurkool met aardappels en gebonde, lawaai-saus en een half boterhammetje met jam toe. Voor acht stuks, andyrie betaalde B. 25 ct vroeger voor 6 st. 36 ct. Een movie wandeling in het pittig winterweer gemaakt. We hadden een prachtig broodmaal, 6 boterhammen met kaas en jam, 's avonds een kopje echte chocolade (50 ct en ons) en een bord stevig havermout. In 't doorp was het rustig. De vergadering gisteravond is door de demonstrende soldaten, onmogelijk gemaakt. Zij, die bij de mobilisatie hun parade, aan het leger moesten afstaan, kunnen die terugkopen voor $\frac{2}{3}$ van de in 1914 ontrangsom.

17 November Mr. Troelstra woont het congres van de S.D.S. wegens lichte ongesteldheid niet bij. De ten Congressse voorgestelde resolutie eindigt met het besluit om tot verwezenlijking van de eischen elke vorm van demonstratie, ook die der algemeene werkhaking aan te grijpen. In een gisteren te Den Haag gehouden meeting van het Rev. Soc. Comité ziede L. de Vries, dat door het gedrag der S.D.S. de beweging thans als verloren beschouwd moet worden. Op het congres te Leids van de S.D.S. zei Wijnkoop: wij zien de revolutie liever vandaag dan morgen, maar moeten het proces niet noodeloos verhaasten. De geallieerden sturen ons 7100 ton tarwe, terwijl hier wanordelijkheden voorvallen. Het schip kan 24 uren te Rotterdam zijn. Van morgen hadden we een bord "sterke" havermoutpap, een kop koffie met een halve boterham met jam. De kinderen, van de Cl. kwam, omstreeks 11 uur. Menu: spruitjes met aardappelen, en gebonde, lawaai-saus. Een movie wandeling gemaakt. Twee boterhammen met kaas en jam. 's avonds een kop koffie, een kop chocolade en een bord havermout. Wat een weelde!

18 November. Maandag morgen, koud, mistig, de harde grond is glad. Marie heeft nog vacantie. Vandaag gaat de melktransporteering in, het kind van Fokker is al nog niet, 't is al tien uur. Marie, Betty

zijn naar 't station om een Maandagochtendblad en een Leven. Vanmiddag is Pleeswijk bij me geweest, we zijn overeengekomen, tot uitgave van een teekenaatlas. Huldebetoon aan de Koningin in den Haag. Het congres der I. D. C. P. te Rotterdam nam de voorgestelde resolutie aan. Mr. Troelstra hield een rede van verontschuldiging. De Duitseke rijkregeering heeft een ontwerp gemaakt voor de verkiezing der nationale vergadering, waar in de 2^e Februari 1919 als verkiesingsdag is vastgesteld. In Deutschland wordt een groote democratische partij gevormd, onder voorloopig voorzitterschap van prof. Alfred Weber. De Duitseke wapenstilstand-onderhandelaars hebben den geallieerden, verzocht Zuid Rusland alsmede de Baltische provinciën te beretten, om de bevolking tegen de bolsjewiki te beschermen. Generaal Von Lettow, de bevelhebber der Duitseke troepen in Oost Afrika, heeft zich overgegeven. De Hongaarsche Republiek uitgeroepen in de zitting van den Nationalen Raad. Overeenstemming tusschen de Duitseke vrijenrijen en nationaal liberalen. Het nieuwe Oekrajensche kabinet verklaart zich ten gunste van het herstel van een federatief Rusland, waarvan de Oekrajine deel zal uitmaken. We hebben stampot van andeovic gegeten, 6 boterhammen en 's avonds een bord pap. De melk distributie was in de war, we hebben nog voldoende kunnen krijgen, à 25 ct. per L. De schoekendistributie is opgeheven, 't schaenwiel is dus weer vrij.

19 November. We zitten in de achterkamer, Aartje doet de huiskamer. Een brief van Juffr. Ormeling, ze heeft ook griep gehad. De nicht van Aartje, die met de Opoornan, in de Meulenlaan is getrouwd, is aan griep overleden. Vanmiddag een mooie wandeling naar Hilversum gemaakt, dat was het dorp in vlaggenstrij en de burgels draegen Oranje. We hebben 's avonds nog eens bij "den lichtbosk" in de achterkamer geeten, een sombere herinnering aan verleden winter. De vaart door het Kanaal is over veertien dagen voor onze schepen naar Indië en Amerika vrij. In Baden

en Wurtemberg verloopt de terugtocht van 't leger niet vordelyk. Er dreigen verlusten. De boeren verzetten zich tegen de soldaten. De Duitseke regering verzoekt opnieuw om wijziging van de wapenstilstandsvoorwaarden. In Estland is de Republiek uitgeroepen. In Portugal is de algemeene staking begonnen. Er kwam bericht van Tryburg, dat de school Donderdag begint.

20 November Van Schabach bericht dat hij 't boeckje over Jopie uitgeeft. Een pakje uit Leste met wol e, als geschenk 3½ pond kievitsboonen, 2 3pakjes maïxena. De Vereenigde Staten keuren goed, dat onze schepen onverwijld de toegezagde levensmiddelen en nog andere producten komen halen. Gedurende de e.v. 30 dagen kunnen 50.000 ton steenkool uit Engeland gehaald worden. Actief vrouwenkiezrecht in de Hervormde Kerk verwoorpt. Duitschland zal ook weer helen zenden. Alle belemmering van de scheepvaart door Duitschland behoort tot de geschiedenis. Het post- en telegraafpersoneel krijgt een extra toelage. De Heer Troelstra woont voorloopig de Kamervettingen niet bij. De Duitseke verliezen gedurende den oorlog bedragen: aangedooden 1.500.000 man; vermisten 200.000; gvangenen 400.000; gewonden 4.000.000. De verliezen der Engelsen in den oorlog bedragen, met inbegrip van alles, behalve die der luchtmacht, 3.050.000 man. Skowparski, de hetman der Oekrajine, ten val gebracht? 14 December vertrekt de eerste Nederlandsche mailboot via Suez naar Batavia. De vetkaart zal in plaats van 10, in het vervolg 9 dagen geldig zijn. Voornitgang! Het Franseke leger is Metz binnengesneukt. Pisteren hoorden twee op den Hilversumschen weg voor 't eerst twee 't gillen van de sirene van een auto. 't Gaat met de voeding langzaam. Betr: vandaag hadden we voor ontbijt een bordje broodpap, om twaalf uur 6 boterhammen, twee met kaas e, boter, een met boter e, 3 met jam; om 5 uur twee borde, erwtensoep e, een portie stampot van koolraap uit de keuken, van avond een boterham met boter en twee bordjes maïxena-pap met chocolade. Dat Nederland ook onder den oorlog leed, bleek weer uit een circulaire van het zeemansfonds: tusschen het begin van den oorlog en eind November 1918 verloren 1135 zeelieden van alle rangen door oorlogsongevallen het leven. 626 weduwen, 1007 weesen e, 104 personen, die va. de quallen, afhankelijk zijn.

21 November. Mist en riep, want t vriest vanmorgen,
weeer flind. We zijn vroeg op, allemad,
Rie moet weer naar school, dat is gerefligheid minder,
geen krantlexen in den morgen. Hleb van ochtend
aan de invreiding van Zus voor St. Lucas gescharreld.
Er kwam een brief van Jan, geen nieuws. Een prachtige
rantsgenereringslijst, die we met spanning te gemoet zag:
gort, havermost, semicelli, sago, erwten, boon, behde
de goone artikelen.

22 November. 't Is ook nu prachtig winterweer, Lelder
en hond. Van ochtend hebben we de invren-
ding voor Lucas ingepakt; wat zal de jury doen? Met
Bep ben, ik Marie van den trein gaan halen en, toe, we
thuiskwamen, zat lees te wachten. We hebben tot vier uur
over de atlas-uitgave geprobeer. Met de voeding gaat het
steeds beter. Van morgen een bordje maixena, om twaalf
uur 6 boterhammen, om 4 uur boerenkool met aardap-
pelen, en sterkere lawaai. saus. De leveranciers beginnen
al met vredesmanieren. De Duitse vloot is gedeeltelijk
aan Engeland uitgeleverd, de Kroonprins is te Wieringer aar-
gekomen. De Tweede kamer keurde het leeningontwerp van
350.000.000 goed. De griep neemt in Amsterdam af.

23 November. 't Is mooi zonnig weer, maar vinnig
hond. Als naar gewoonte zaten we
vraag aan 't ontbijt: een bord makreel-pap met jam,
vochzaam en heel smakelijk. Toen Zus klaar was met de
tekening van vier legkaartplaatjes, ben, ik naar Sleerijck
gegaan om verder over de atlas-uitgave te spreken, 't
Beh tot over twaalf bij hem gebleven fen heb hem de plaatjes
van Zus gegeven, die hij voor 25.- aan Korber zal aan-
bieden. Kus, 't Greet kwam, me, in 't terugkomen te gmoek,
we hebben, toen, de nieuwe broodkaarte gehaald voor de
77, 78, 79, 80 periode. Ze zijn van kleefpapier model dan de
vraegere en gelden voor het dubbele gewicht, dat erop
aangegeven is. Ook kreeg ik een Lemulier om in te vullen
voor de aardappel-distributie. Toen, we thuis kwamen
stonden er 6 heerlijke verriche boterhammen klaar, waarvan
drie met boter. Toen, Marie even thuis was, kwam Elza doll.
om voor Maeder 5 a 6 gld te leenen, we konden haar aan
2.50 helpen, want er was niet meer in huis. Zij kan
Maandag aan de Groenke Bank wisselen, die was nu ge-
sloten. Daarna hebben we een uurtje over de heij gewandelt

en kwamen met flinke trek $\frac{1}{2}$ pond boter op een ton van Leere
thuis. We hadden een prachtig maal: aardappelen met zuur-
kool en saus, meer vet en minder lawaai, en gort met karnie
meel uit de Senka van Hopman toe. We waken allen zeer
voldaan. Bij ons kopp koffie hadden we weer een sneetje
brood met boter en van avond brijst ieder nog een reep.
Van Thieme kreeg ik bericht, dat Prof. Kijmans geen toestem-
ming geeft om zijn oordeel over het Koninkr. der Nederl. te
publiceeren. De heer Terwerda zond aan Greet bericht dat haar
heele invaending (5 stuks) voor de portefeuille van Pictura is
aangenomen. Prachtig! - Uit de stelling Amsterdam komen
een haaf millioen flesschen Deelftsche slachti ter beschik-
king. Wat een „gladkaker" zou onze oude Scheveningse
drogist zeggen. De Koning van België deed gisteren zijn
intocht in Brussel. Onze Koningin werd in Vlaanderen
gebuldigd. Militairen trok haar rijtuig en stonde op te
passen op den bok van het rijtuig, ook Koningin Emma was
erbij tegenwoordig. Vandaag heeft de huldiging in Am-
sterdam plaats, waaraan 500 vereenigingen deelnemen.
Vanmorgen sprak in het Concertgebouw de Ministers
Ruyss de Berenbrouck en Mr. S. de Vries, onze vroegere West-
houder van Onderwijs.

24 November. Wondag! Dikke ijsbloemen op de rusten van
onze koude slaapkamer. We waren wat later
op, maar toch vroeg klaar, zoodat we rustig de courant konden
lezen. Het belangrijkste nieuws bracht het volgende: Bij de
nationale betooging in de hoofdstad was de geestdriest
tot het einde toe steigende. Bij den rit van het Koninklijk
geuz naar het station, werden de paarden afgespannen van
de koets, die door een lange rij militairen werd voortgetrok-
ken. De Koningin is vrometrens Woensdag Rotterdam te
bezoeken. - In verschillende streken van Duitschland o.a.
in het Rijnland, openbaart zich een prachtig streven tot
afscheiding. De economische toestand in Duitschland
wordt hoe langer hoe ernstiger. Hindenburg verklaart,
dat de Franschen streven naar de hervatting van den oor-
log, maar dat het Duitse leger niet in staat zou zijn
eventueel den strijd vol te houden, zelfs niet tegen de
Franschen alleen. Koning Albert en maarschalk Foch hebben
met de Fransche troepen hun intocht gedaan in Straatsburg.
In Duitschland wordt aan alle politieke misdadigers am-
nestie verleend. - De kinderen van de Cl. zijn er vanoverge-
niet geweest, 't is daar in huis tegenwoordig zeer niet
geregeld en rustig. Vanmiddag kwam Mev. de Cl. met Elka

en Marva, toen B. en ik samen thuis waren. We was niet
opgewekt en zag de toekomst somber in. En toen hadden
we ons feestmaal: eiboontjes met gesmolten boter en
twee maïxena-puddingen met bessensap. We hebben
gesmuld en ons kostelijk te goed gedaan. De materia-
listische kant van het leven vrdagt tegenwoordig wel
onze aandacht. De meer voldoende voeding doet ons
eenigzins vreemd aan: buikpijn, hoesten van wind,
enz! zijn niet zeldzaam; vandaag zijn we na het eten
erg gaperig.

25 November. Den gheelen dag mistig en somber, om drie
uur werd 't elektrische lampje al opgedraaid.
'k Be, er heel niet uit geweest, maar was prettig bezig. We
hebben vanmiddag 't ijt met bessensap gegeten, als toespis,
ons memme bestaat nu sinds een paar dagen, meer uit
twee gerechten. Dat hadde we in langen tijd geen, tijt
geien, we hebben naar 't koken, gerien en voeldt, ons na
den maaltijt zeer voldaan. We kome, nu weer tot
achterover leunen, tijdens en na den maaltijt, vroegt
was de houding offensief, voor over, in de richting
van de matig volbriones schaal. Stakingen in Silezië
en Rijnland. Separatistische neigingen in Noord. Duitsch-
land. In 't avondblad stond ee. correspondentie uit
Brussel, waarin op minachtende wijze gesproken werd
over de activisten. Rietjens is als redacteur van "de Tijd"
gevangen genomen. Hij hadde Gazet van Brussel over-
genomen, had die verdoopt ten was van plan naar de
Einhante over te gaan.

26 November De mist is nog dikker dan gisteren en de
modder ligt dikkerdik op den weg, 't is
een troosteloze winterdag. We waardeeren nu dubbel de
warmte en het licht, waarvan we in tegenstelling met de
vorigen winter zoo dubbel genieten en waardoor 't in huis
zoo gezellig is. We hadden een goeden dag, want de eerste
post bracht een flinke P. N. uit Wierklaar voor Zus v. Groot,
dat gaf een tractatie. Bij de koffie hadden we een stukje
speculaas van Magrijn à 45 cents per ons, en van avond
nog een stukje. We debuijten vanmorgen: pap van gemalen
gort, om twaalf uur 6 boterhammen: eën met boter en kaas,
twee met boter en 3 met jam. Vanmiddag: aardappelen,
bruine boonen, appelmoes en een goudrenot als dessert,
van 45 cts. 't pond bij Hles. Van avond bij onze koffie een
sneetje brood met boter en een stukje speculaas. We kochten

Brandhout, nu 100 blokjes voor fl. 25, dat is 0.25 minder dan verleden jaar. Sommige prijzen worden iets lager, zoo goed Woud gebroken biscuit aan voor 30 cts. per ons, nog kort geleden betaalden we 45 en 50 cents. Er begint in het dorp wat St. Nicolaas drukt te komen. Ik vond in het Handelsblad een advertentie, waarin „Literair werk“ wordt aangeboden, ik zal er op schrijven, om te zien wat het is. De courant bracht het volgende nieuws: De S. raad van het Duitse opperbevel verklaart zich tegen dictatuur en voor de nationale vergadering. De Amerikaansche troepen in Frankrijk worden tot op de helft verminderd. Frankrijk en Duitschland zullen besprekingen houden omtrent gebiedsruil op de beide Rijn-oeveren. Onze Regeering zet haar standpunt uiteen in zake den doortocht van Duitse troepen door Limburg en omtrent haar houding ten aanzien van uit België korthende Duitse booten. „De Poehomot“ verdwijnt. De Entente-pers maakt zich steeds druk over het verblijf van den ex. Keizer in Nederland. Nutsenlandsche rechtsgeleerden zullen zich uitspreken over ons al. of niet verplicht zijn tot uitlevering van den man die van spoed beschuldigd wordt. Alrof oorlog geen wederkeering moordpartij is. De Entente heeft dan in een eerlijk proces te bewijzen, dat ze alleen uit noodweer handelde, want gemord heeft ze ook. De ooraken van den wereldoorlog en de aansluiting zouden dan in vollen omvang objectief moeten worden blootgelegd. Of het daar nu reeds de tijd voor is? - Elza de Cl. met Hoort bracht het „riksie“ terug, Vader was weer thuis.

27 November. Een stille dag, regen en grijze, sombere lucht. Weinig nieuws: vanmiddag met Zus v. Greet naar kapper Tettero geweest, waar Greet zich een pony liet knippen. De vlaggen in het dorp kwamen, voor de dag. Bep maakte Oranje-strikjes voor morgen. Zuskees bestelling van een tasje. „Rantvoenceringolytje is niet zoo mooi als verleden week, maar toch nog heel goed. We aten vanmiddag aardappelen met andijvie en vermicelli-pap toe.

28 November Biddag door heel ons land. De scholen hadden vacantie, dus Marie was vrij. My hebben na het ontbijt gezamenlijk het Wilhelmus gezongen en ons toen met de oranje strikjes getooid. Het dorp was bevlagd, 't zag er recht feestelijk uit en 't was in den morgen al druk op straat. Om twaalf uur luidden plechtig de Kerstklokken. Yammer dat 't zulke dauwlig en nattig weer was. Vanmiddag kwam Pleswijk om over de colles te

spreeken, hij stelde een honorarium van 100. voor en droeg
op een omslag te ontwerpen voor 25., een mooi
voorsticht alweer. Max kwam vanavond mijn salaris
brengen. 't Is wel druk, maar stil in het dorp, er is geen
sprake van feestelijkheid. De Koningin is ook in Rotterdam
uitbundig gehuldigd. De ex-keizerin van Duitschland is
van ochtend om 7.15 over de grenzen gekomen en naar
Amerongen doorgereisd. 't Is vandaag een opmerkelijke
dag, doordat we voor 't eerst iets van bonnen maaltijd heb-
bena. Als tractatie hadde ons Oranj. banket voor

29 November. Weinig nieuws vandaag. B. en ik maakte
een vergeefschen tocht naar Amsterdam
om Dr. van Weyenburg te bezoeken. Hij was ongeteld en ik
kon hem niet te spreken krijgen. 't Was druk en naeren
mistig in de stad. Karel de Cl. kwam een emmertje brand-
stof leenen.

31 December Regen en wind, een treurige dag. Marie
is gisteren thuis gebleven, ze voelde zich
niet wel en vandaag legt ze 't bed: 't Is te hoopen, dat
het geen griep zal zijn. Er was de laatste dag, veel
drukte en weinig nieuws in huis. Zondag zijn de
kinderen naar Baarn geweest, naar Platteau, ze
wandelden van Hilversum naar Baarn en ook terug.
Gisteren was 't feest in staarden. Betty, zus en zuster
zijn er 's morgens en 's avonds heen geweest. Wij kuffen
uit onze serre het vuurwerk. Vandaag is Dr. De Jong
naar Marie komen kijken, hij constateerde lichte griep, zij
moet het bed houden en kreeg poeders. Ze had koorts en is
sterk aan 't transpireeren geraakt. Zus kreeg druppeltjes.
Er kwam een uitnodiging voor de opening van de tentoonstel-
ling van Lucas, die dondag a. s. plaats heeft.

40 December De toestand van Marie is gelukkig iets beter.
Ze heeft in den nacht rustig geslapen en de
koorts is vandaag blijkbaar minder hevig, ze is ook weer
meer opgewekt, doordat we het beste kunnen hoopen. Ze
gebruikt echter weinig en heeft geen smaak van wat ze
eet of drinkt. 't Is vandaag nog druk geweest met pakjes
maken, 't was voor de drie geronden een heel hoofdbreken
om voor de kinderen van Platteau en De Clercq de zaak in
orde te krijgen, want 't mag niet veel geld kosten en alles
is zoo peperduur, maar 't is nu toch klaar. 't Pakje voor
Baarn en voor Opze 13. is weg en voor de Cl. staat het klaar

Van de post kwam niets bijzonders en de krant bracht weinig nieuws. In de Entente-pers heerscht een onvreemdelyke toon tegen ons land, omdat de ex-Kaizer hier verblijft en de Belgen nemen een vijandige houding aan. Er denken weer gemeente op van annexatieplannen. Men oprichte van Neuwedel, Vlaanderen en Limburg. De duurte wordt iets minder, maar veel prijzen zijn nog zeer hoog: een paar lage damesschoentjes f 17.50, een rookdoek rookijnd f 2.40. Ook de sigaren blijven duur: 9 cents voor een gewoon soortje, dat ik vroeger niet kon hebben, willen rooken.

5 December St. Nicolaasdag, we vieren hem niet. Maria is gelukkig weer wat beter, maar ze heeft nog niet de oude opgewektheid en haar trek is niet groot. De post bracht een gunstig oordeel over „Het Koninkrijk van Bastiaans. s. Middags ben ik met Betty nog een paar boodschappen gaan doen, ik was stil in het dorp, de winkel van Vollers was er, schijn van wat hij vroeger was met St. Nicolaas. De avond hebben we op 't atelier doorgebracht, het bed van Rie voor de ope, Leure, geschoven. We hadden van alle St. Nicolaas lekkernijen een proeffe: een banketletter van 1 pond f 3. --, maar niet de echte, tapi f 1.25 een pond, spedeleas brood, voor fo. 02 5/8 ponden, borstplaat f 0.30 een ons. We hebben gezellig bij elkaar gezeten en toen kwam de surprise: een bericht van Lucas, dat alleen de pastel geweigerd was. Dus kon haar vogen eerst niet geloven.

6 December Een stille, grijze dag, ook stil in huis, nu al de drukte voor St. Nicolaas achter den rug is. De beterschap van Rie houdt gelukkig aan. Kannicht was ze wat onrustig, ze had weer koorts, maar nu is ze opgewekt, „de Horst werkt“ nog.

11 December. Vandaag is de dokter voor 't laadt bij Rie geweest, als 't mori, zonnig weer is, mag ze eens uit, gelukkig is die wolk weer voorbij gedreven. Verleden dondag is René de Cl. met zijn vrouw, Elza en Maria een broek komen brengen, hij is hard aan het werk. In onzen lichtmoed is voorzien, doordat we 1^h patentolie machtig werden, voor ft. Vanmorgen hebben we met brood en surrogaat-thee ontbaten, dat was in geen maanden gebeurd. We hebben een rojalon dag gehad, want dus kreeg een aangeleekendou brief van Rena v.d. Ltaals, wat ons een tractatie. Bezorgde: vrijt bij de koffie, een appel (6 voor 49ct) na de avond-boterham en van avond een reep. Het nieuws in de courant wordt steeds minder. In de buitenlandsche pers, vooral de Fransche en Belgerche wordt ons land heftig aangevallen, omdat wij de Hohenzollern herbergen en omdat wij de ontwapende Duitse troepen door Limburg lieten trekken. Er is sprake van, dat de

minister van Buitenlandse Zaken Van Karnebeek zal afreden.
25 December Sluicer Kerstdag en nu is dan toch een-
delijk de vrede in 't zicht. Zal het een vrede
van recht zijn en gaan we in 't oude Europa zindelijk en
tegen van rustig geluk te gemoet. Wie zal 't zeggen. Ook
op deze vraag als op zoveel zullen we het antwoord
moeten schuldig blijven, ons verstand rijkt niet zo
ver. We hebben vannacht de hersthloppen hooren lui-
den, maar we zijn niet, zo als verleden jaar, naar de
vroegnis gedaan. B. is wat later opgestaan, toen de
kachel brandde, want ze is verhouden en moet dus
oppassen. We zaten al vroeg in onze gezellige, met
hulst-verseerde kamer met een kopje koffie en een
schuimtransje. De post bracht een p.w. van Raman
en een brief van Opoe B. Ans is nog ziek, de Oude
Kelly doet er „de huishouding“ geen gezellige dagen
voor die luijds. Maandag d. 25de zijn de kinderen een
dag naar Amsterdam geweest om de Lucas-tenoon-
stelling te bezoeken. 's Middags werd er een trans beves-
tigt aan het zelfportret van Mr. Th. v. Duyl. Schwartke, ze
was in den morgen van 23 Dec. overleden. Ook de oude het
Van Herson is dezer dagen gestorven. We hebben vroeg gegeten,
bruine boonen met mosterdtaus en rijst met karnemelk
toe, een fijn Kerstmaal.

26 December Een stralende Kerstdag, 't heeft van nacht
flink gevroren en van morgen zag alles
wit. B. is nog wat later opgestaan, maar ze is veel beter
en 't loopt met de verkoudheid wel los. We hebben tam-
e een prachtige wandeling gemaakt door „'t Boschje“.
Toen hebben we gegeten: groene erwten van Platteau in
overvloed met aardappels. Nu zijn de kinderen uit
met Sip. Nieuws is er niet, want er komt vandaag geen
krant en de post bracht alleen een kaart van Juffr. Nell
voor Marie.

28 December. Niet houdt vandaag, regenachtig en dampig, gisteren
een ellendige regendag. We hadden toen Juffrouw
Ormeling te visite; ze trof het nikt. Wel hebben, toch een gezellige dag
gehad. Nieuws is er niet veel, 't zijn nu de stille, laatste dagen van
't jaar. De prijzen blijen steeds hoog: melk 25 c. per R., eenei 40 cent,
boter f 2.20 een pond, anthraciet f 3.80 per H.R., tabak f 1.30 een
ons, een heel gewone sigaar 8 c. een goede 12 c. In Amsterdam
bij Kaiser in de Grauestraat kosten nu alle broodjes 20 ct., wij

hadden vandaag als tractatie voor de p.w. van Ramar, abrikozenbroodjes van 12 ct. tenminste. De vleeschdistributie is nu ten einde, men betaalt voor het vrije vleesch f 2.50 per pond. De papierennotie doet zich voor de dagbladen. Duchtig gevoelen: de advertentieprijsen zijn door het Handelsblad aanmerkelijk verhoogd.

1 Januari 1919 Koninkje Nieuwjaarsmorgen, belofte van vroolijheid en levenslust in het nieuw begonnen jaar. We zijn niet te laat opgestaan en waren dus al vroeg klaar. Er kwam een prajje met wol en een proeffij boontjes van pelly. Gisteravond hebben we als van ouds de jaarswisseling gevierd en we konden het nu weer doen in overvloed. B. & G. hadden krentebrood en kruidkacke gereedgemaakt, die bij Ruder gebakken waren; overheerlijk. En ik had een schoteltje vegetarische haringdra gered gemaakt, dat we na waselven, met wat gettoofde aardappels gebruikten. Om twaalf uur klomde, we met een borreltje van anisolie en bij onze koffie hadden, we koutbolletjes, 't was duidelijk te merken, dat de oorlogsellende voorbij was. We hebben gezellig oude tijden en menschen, die voorbijgingen, herdacht en hate, dondbaar voor al t goede, wat 't oudejaar ons bracht bij elkaar. Op 30 Nov. is Johanna Petronella Valenburg geboren. B. & ik waren dien dag naar Amsterdam, bezochte de tentoonstelling van St. Lucas, dronke bij de familie Ormeling koffie en maakten een vergaefoche wandeling naar Dr. van Maeyenburg, die gesprekume hield. Cheet is nog altijd onthoudt en blijft in huis.

15 Januari Rustige zondagmorgen. De eerste dagen van het jaar zijn gezellig en opgewekt voorbijgegaan. De vooruitzichten zijn ook zoo goed, nu er een wetsvoorstel is tot verbetering van de onderwijzers salarissen. Marie krijgt een aanmerkelijke verhoging, zoodat we dan onbezorgd de toekomst kunnen te gemaet gaan. Cheet bleef in huis, omdat ze keelpijn had, maar ze is nu weer hersteld. We hebben genoten van een heerlijk appelbrood, dat door Ruder gebakken werd. De laatste avonden hebben we "de Rode Pimpernel" gelezen, een spannend verhaal. Daarvoor genoten we "de zoon van Karan", ook vol actie en hier en daar meer kunst. Verleden zondagavond heeft René de Clercq ons zijn nieuw werk, een passiepel, voorgelezen.

Ik dank niet en ik rook niet,
 Ik rijd geen autoped,
 Biljarten doe ik ook niet,
 Om tien uur ga 'k naar bed,
 En 'k heb nog om geen stuiver met een
 stervling ooit gewed.

Ik ben geen mensch iets schuldig,
 Ik speel geen bridge of skaat,
 Ik kleed me zeer zorgvuldig,
 Maar zonder overdaad,
 'k Loop meestal met *de Haagsche Post*,
 zoo in m'n hand op straat.

Ik leef dus zooveel doenlijk
 Zooals men leven moet,
 Correct, beschaafd, fatsoentijk,
 Bezadigd, braaf en goed,
 En 's Zondags, als 'k visites maak, draag
 ik een hoogen hoed.

Grof vloeken of verwenschen
 Acht 'k met mijn eer in strijd;
 'k Behandel alle menschen
 Met groote hoflijkheid,
 En waar 'k aan huis kom, maak ik nimmer
 grapjes met de meid.

't Gebruik van dikke woorden,
 Verschaft mij geen plezier,
 Slechts lieflijke accoorden
 Verklinken van zijn her,
 'k Zeg nooit een onvertogen woord, noch
 zet het op papier.

Neen. Iemand te affronteeren
 Vin 'k niet beschaafd, niet fijn;
 Ik zal dus nooit beweren:
 (Dit laatste, zetter, klein!)
 Dat Groenendael en Hijmans twee vervloekte
 schoften zijn.
 Charivarius.

12 Januari. Vandaag zijn de vredesonderhandelingen te Versailles begonnen. 't Is te hopen, dat de groote diplomaten wat voortmaken en er niet op uit zijn, de voorstellen zijnden geheel te vernietigen. 't Wordt tijd, dat er rust komt in Europa, zoodat men zich niet haast van keeren tegen het Bolsjewisme, dat uit Rusland dreigt. In Luxemburg heeft een Staatsgreep plaats gehad, daar is de Republiek uitgeroepen.

't Is houd en goed weer, maar 't vriet niet. Gelukkig maar, want er is weinig brandstof. Gisteren kregen we nog 1/2 mud anthraciet voor f. 1.15 op de ton. Van ochtend heb ik met B. een prettige wandeling gemaakt: de Zalgensloot om, 't was in het dorp een echt kuiltige zondagmorgenstemming. We hebben in de afgeleopen welch in spanning, de onvindbare Pimpernel gelezen en nu zijn we bezig aan: „ik zal 't ver-gelden.“ Van zaterdag en zondag hebben we een kruiddoosje, dat bij Ruder gebakken is, 't smaakt heerlijk. De voeding wordt gaanderweg beter. Ook de melkvoorziening laat niet te wenschen over: we krijgen nog al eens karnemelk en Foster levert me ook geconserveerde sapmelk met suiker voor 30 ct. het pond, 't is uitstekend voor pap en in de koffie.

13 Januari. We hebben geschreeven op een advertentie, waaraan een huis te huur of te koop wordt geboden. De Vredesconferentie houdt zich bezig met voorbereidende werk, ter regeling van de werkzaamheden. In Berlijn houdt de strijt tegen Liebknecht c.s. aan.

15 Januari. We hebben een flesch sla-olie voor f. 2.75 bemachtigt. Ook zagen we bij Warmolts weer sinaasappelen en citroenen; vreemd nu al die dingen, weer voor den dag komen, waaraan we vroeger zoo gewend waren. De vredesconferentie beraadslaagt nog over de werkwijze. In Duitschland wordt nog steeds gebreken door Soc. democraten tegen de Spartacus-liede. We zitten met best in onze brandstof, 't is te hopen, dat daarin verbetering zal komen.

16 Januari. Gisteren is te Berlijn D. Liebknecht doodgeschoten, naer hij na zijn arrestatie wilde vluchten. Het woedende volk heeft Rector Luxemburg gelynchd.

17 Januari. Van morgen kreeg ik van 't gemeentebestuur van Amsterdam bericht, dat ik benoeming van twee geneeskundigen moest aanvragen, die advies moeten uitbrengen over mijn pensioeneering. We hebben 3 eieren gekocht à 26 ct. om een fulband te laten bakken. Ch. Nuys van het Handelsblad is overleden.

23 Januari. De economische toestand blijft nog steeds moeilijk, al is de Conferencie in Parijs ook dan 't werk. We hebben nu weer te kampen met brandstoffennoed en een klein garantsoen. De brandstof, die we volgens distributie hadden is op, zoodat we het van de vrije moeten hebben. Nu stoken

we kochten (f. 6.50 de 100 Kg.) en hout (f. 2.50 de 200 blokken). 't Hout heel wat moeite en overleg om daarmee de kamer warm en 't eten gekookt te krijgen, want aan gas beschikken we maar over 22 M.³ per maand en we hebben er nu al 17 verbruikt. Voor 12 uur mag de kachel niet aan en 't is nu juist gaan vriesen. Van ochtend zijn we erop uit gegaan en hebben een prachtige wandeling door Craillou gemaakt. We kwamen lekker warm thuis en brachten een tasch gesprokeld hout mee. Met een nieuwe woning schieten we nog niet hard op: in 't ijs hadden twee Woningbureau's niets en ook in Maarsse had de makelaar niets opricht. Nu hebben we aan Waldman in Utrecht geschreven, in de hoop, dat dit iets opleveren zal.

27 Januari Sneeuw! Gisteren is 't begonnen en vandaag ligt het dik. Als de nood het hoogst is, is de redding nabij: we hebben 3 H.L. cohes gekregen zaterdag op een kaart voor mijn studeerkamer. 't Is wel duur f. 2.30 per H.L., maar wel hebben 't nu heerlijk warm. Dr. Van Wajenburg & Gierkes, zullen een onderzoek moeten instellen naar mijn gezondheid, met het oog op aanvragen van pensioen. Om huizen zoeken, heeft nog geen succes.

2 Februari Winterigen zondag met strenge vorst. Gelukkig kunnen we onze kamer warmstoken. Er is $\frac{1}{2}$ H.L. anthraciet beschikbaar gekomen; die krijgen we morgen of dinsdag. We hebben van daar voor 't eerst weer eens een di, als tractatie voor 22 cent het stuk. De voeding wordt beter maar blijft duur. De kinderen zijn gaan schaatsenrijden op de Hilvoernmoede ijsbaan met de familie De Clercq. Met onze verhuizing zijn we nog niet opgeschoten; hier in Brussum hebben we weer een huurford vntdeft, vreemd gezicht, dat vroeger zo algemeen en gewoon was. Millemen Grootje hebben zich geveestigd voorloopig bij Marie Pauw blykens een advertentie in het Handelsblad. Op 25 Januari is de Volkerenbond gesticht, voorloopig een Entente-bond, later kunnen alle Staten, die erin in hebben, toetreden. Zou er nu werkelijk een tijd van vrede en rust aanbreeken? De openbare weg wordt onveilig, bij 't hotel Beronstein werd een heer vermoord, op den Velperweg ook een Ziguiniers deden 't nachts een aanval op de melkboagens van Neerlandia.

4 Februari. Gisteravond hadden we geen licht, vandaag is er een nieuw lampje geplaatst. Gelukkig konden we om een warme kachel zitten. Marie was naar Naam geweest om de Massachusetts te feliciteren, ze bracht een tasje met eetwaar mee, een prachtige aanwinst bij ons rantsoen. Vanmorgen hebben we ons $\frac{1}{2}$ Kk. anthraciet gekregen, we zijn dus weer voor een paar dagen klaar. 't Contract met Hilarius voor mijn Geschiedenis. verhaal, is getekend, dat is dus weer een buitenkans in zicht. 't heeft vandaag gedooid, maar nu met den avond begint het weer te vriezen.

5 Februari. Voor 't eerst na maanden hebben we weer echte thee; we hebben vanmiddag van een heerlijk kopje genoten. De distributie van dit artikel en ook van de chocolade is geëindigd: we krijgen dus geen reepen meer op de bon. Het brood was vandaag wit. We hebben nu twee bruine broodkaarten bij ons rantsoen gekoken, dat is wat goedkoopjes 400 Gram wit brood kost $14\frac{1}{2}$ cent en 400 Gr. Bruin kost 5 cent. De vredesconferentie heeft besloten ook de Bolsjewiki-regering uit Rusland tot de samentkomst op Pinskijo toe te laten. De Poolse kwestie zal nog op afduening moeten wachten. Te Bern vergaderen internationaal de socialisten, die willen trachten de Internationale weer op de been te helpen. Branting (Denemarken) is Voorzitter v. Nibaut onder voorzitter.

6 Februari. Vandaag is 't brood voor 't eerst echt wit, de bakker vertelde, dat er nu goed meel voor gebruikt was, het smaakte heerlijk. De kachel was vanmorg. nog aan, een herinnering aan den tijd vóór den oorlog. Greet heeft ontwerpen voor postbriefkaarten naar Schaefer gespuurd en Marie heeft een schilderij v. een teekening voor St. Maarten mee-gehoemd. De Raad der Tien bestaande uit de ~~Hoofden der Regeering~~ ^{en ministers v. d. buitenl. zake} en de eerste ministers der vijf groote mogendheden, deel te Parijs de lakens uit. Een Fransche professor zocht Zeeland, Noord-Brabant en Limburg op voor België en den België-indirect-voor Frankrijk.

7 Februari. De schobsteenen trekken goed en de wagens rijden hol: 't wintert fel. Een scherpe, ijzige wind waait langs den weg en de ijsbloemen staan dik op de ruiten. We hebben gelukkig nog een warme kamer, maar de brandstof is bijna

op, we hebben nog een halve bus anthraciet voor morgen. Gelukkig kunnen we dan weer een eenheid, d. i. 1 Kk. anthraciet krijgen. Er wordt veel kou geleden in dezen eersten vredeswinter. In Den Haag en omgeving moet het heel erg zijn, in Kaandam is een kuigeling in de vries doodgevoren. - Gisteren 6 Februari om 9 uur is de Constituantte te Weimar geopend met een rede van Ebert. De Republikeinsche partij bespreekt over een meerderheid, die bestaat uit socialistie en burgerlijke democraten. In Den Haag is in het Gebouw voor K. en W. een schitterende betooging gehouden door Limburg en Kieuwoch. Vlaanderen tek ginstte van Keerland's eenheid. De Koningin, Prins Hendrik, Prinses Juliana en Koningin Emma waren tegenwoordig, de geestdrift was uitbundig. - Hilarius maakt moedelykheid, over de druk van mijn boekje en Kluutman zond de prentenboek van Greet Kerug, omdat de uitgaven zoo duur zijn.

7 Februari. Gisteravond kwam er een brief van Broertjes uit Maarsen, dat daar misschien een huis loog komt. Vondertsgmorgen 6 Febr. bracht de Maastreechter Stam een aubade aan de Koningin in de Salkaal van 't paleis. De opening van de Constituantte had plaats zonder geestdrift binne, noch buiten de het theater. Na de rede van Ebert, nam de 77 jarig Pfannbuch als oudste in jaren het presidium op zich en hield een rede ter verheerlijking van de volksovereenkomst. ^{Februari} Daarop had er verkiezing plaats van een President. Dr David werd verkozen en tot vice-voorzitters Fehrenbacht (Centrum), Hausmann (democraat) en Dietrich (Duitsch nationaal). Daarop werd de zitting tot zaterdag verdaagd. - De familie Platteau heeft den avond bij ons doorgbracht; we zaten warm en gezellig en hadden overvloed.

8 Februari. Vandaag en nog altijd worst. De kinderen van De Clercq zijn er van ochtend niet geweest. Van middag zijn de kinderen op de Hilversumsche ijsbaan gaan rijden. We hebben Verkade's plaatjes van Maarsen bekeken en hebben al heel wat plannen voor de toekomst gemaakt.

11 Februari. Dooiweer, maar toch nog quur. Vanmiddag benik met B. naar De Clercq geweest, we hebben er gezellig in de warme keuken gezeten. We hebben eerst over de aneotatie van Booms gesproken, en daarna over de plannen

van René om een kunsthandel op te richten, waar hij vol was.
Na onzen copieusen maaltijd: groene erwten, met wortels,
en aardappelen, werden we opgeschikt door 't geluid van stromend
water. Er was een lek in de waterleiding en de keuken
stond blank. Met man en macht zijn we aan 't ruimen, gezamen-
lijk. Krick is vandaag voor 't laatst geweest. Prusing, onze
oude veearts is gisteren plotseling overleden.

1919.

21 Augustus. Voortaan hoop ik mijn dagboek weer ge-
regeeld bij te houden. Voor 't eerst schrijf ik eraan in ons
nieuw te huis, in mijn gezellige, rustige werkkamer
in H. Maartenshoeve aan de Hollandsche Rading. Van
morgen ontving ik een P.W. van Schabbeek voor bijdrage
voor den kalender 1920. Hij draagt de Redactie, aan jongste
kracht over, 'k heb zijn brief beantwoord. Zoo ook
een schrijven van Jhr. Engelen.

22 Augustus. Nieuwe zomerdag, wat veel wind. Geen
bysonderheden: de post bracht alleen, de dagelijksche Handels-
bladen. De kwestie Turroche, Nederland en België wordt roo-
stend scherper, de houding van de Belgische Regering, inton-
toekheid van Minister Kijmans is beneden, critisch. Vanmiddag
heb ik aan Carel van Piers te Bursum geschreven in verband
met de inbraak en ook een formulier ingevuld voor de
Maatschappij Mercuur. Des Heer Conturius kwam de
schetsen halen, die hij van Adriaan gekocht had. Hij heeft ook
nog de twee maaiers gekocht, maar dat mag niet aan
de groote klok gehangen worden.

23 Augustus. Zaterdag; tegenwoordig zijn alle dagen
voor mij hetzelfde. 'k sliept om, 'k heb eerst gedacht zoo-
veel tijd te zullen hebben, maar dat is anders uitgekomen.
Van morgen eerst 't gezamenlijk van Kamfrat, die zijn laatste
hijf was, welk voorwerp bij Kroonder terecht kwam. De
post bracht geen nieuws, alleen kranten en "Orn. Tuin".
Vanmiddag bezocht van een groot gezelschap kennis-
van de familie Ormeling aan 't d'efier van Leus en Greet.
't Is heftig weer, er valt veel berkenblad en om ons huis
zit het vol zwaluwen. Zouden ze zich gereed maken voor
de groote reis naar 't Zuid? De kinderen gingen 's avonds
bij Zijdveld in 't bosch "gaardje rijden". 'k kwam door een
donderbui terug naar huis, gelukkig heb ik de geleende paraplu

24 Augustus. Drog maar frisch weer, zonnig. Van morgen met Rie en Bep een wandelingetje gemaakt. Vanmiddag kwamen de Heer en Mevr. Couturier afscheid nemen, nu ze morgen weer naar Amsterdam vertrekken. - Het parachute-springen op de Elta is officieel verboden (angst vanden Belg). Het wetontwerp inzake vermogensaanwasbelasting is ingediend. vele industrieën in het Parijsche gebied met stopzetting bedreigd door Lolen-nood. Hoover gaat waarschijnlijk naar Berlijn om te onderhandelen over de bezetting van Opper-Silezië door de geallieerden. Aartsbischop Joseph als Reichs-verwe-der afgetredes. Tegen den avond hebben we een mooie wandeling gemaakt over 't Hooft van 't Kuis."

25 Augustus. Vannacht heeft het gevrouen. 't Was gister-avond dan ook al heel frisch en van ochtend niet minder. 't Wordt echt najaar. Op dag is 't warm geweest: we hebben veel buitengereten. De familie Couturiers en Ommeling zijn vanmiddag vertrokken, wij zijn even aan 't Station geweest om afscheid te nemen. Geen nieuws van de post. 's Mandags ontvangen we geen kranten.

26 Augustus. Minderig en regenachtig weer, lage barometer 746 m. h. maar aangename temperatuur. Vanmorgen een brief van C. van hier, waarin hij schrijft niets van de gertollen voorwerpen te hebben gehoord. Van Lunteren kwam om over de „gespeexvierende" te spreken, niet rechtuit. 't Heb hem $\frac{1}{3}$ voldaan. We hebben woon-wagens voor de deur gehad. De Federatie van Gemeente-vertegenwoordigers te Amsterdam heeft voor heden een 24 uurs proteststaking geproclameerd. (B. & W. wille, f 100. gwr, ze vraag, f 200. - cadeau). De S. D. A. P. heeft zondag in het Concertgebouw haar 25-jarig bestaan op feestelijke wijze herdacht.

27 Augustus. Een onstuurnige dag na een storm-achtigen nacht: er is veel fruit afgewaaid. We hebben voor 95 ct Hoopieren aan den Groendeman ver-kocht. Tegen den avond wordt het weer iets beter, de barometer is steigende, en wijst 750 m. h. Vanmorgen zijn de kinderen naar de Hilversumsche markt geweest en met Lijdoeld terug komen rijden. Vanmorgen bracht de post een pakje van Vanderkinde en van middag een herocht van Mercurius, dat we f 20.- vergoeding krijgen.

voor den inbrash. Ook een kaart voor nieuwe broodhaute.
Die distributie houdt nog maar stand, verder hebbe we
geen, geen met bonnetje meer. Vannmiddag heb ik mijn
gedichtje met illustratie van Greet naar Scheelten en
Giltay gezonden... Het tramverkeer stond gisteren in
Amsterdam geheel stil. Het publiek onderwond
overigens van de 24 uurs. proteststaking der ge-
meenteverkleiden weinig of geen last. De staking
is gisteravond opgeheven. Den 2den September zal het
proces tegen Bonds beginnen. De „Vorwärts“ bepleit
stukwerk en premieloon.

28 Augustus. 1. Donderd en er hangt een
zwarte bui. De barometer is heel laag: 740. Er
is bericht ingehomen voor Rie van de Vereeniging
tot opleiding voor Staatsexamen. Greet heeft
de tekening naar Juffr. O. gebracht
29 Augustus. Een prachtige zomerdag. Ik heb bijna
den geheelen dag op 1/2 land gewerkt, de kool- en prei-
weeken van Kwakernaat waren gekome, en die heb
ik met Rie of Pep uitgeret. Van morgen een „rel.“ de
klompe van Kus warf weg en een van Greet lag
in den tuin, ook een klesde, uit de bijkubben was weg-
gerleept. We dachten aan preitdjevvel. Er was een tak
van de appelboom gekraakt: bewijs te meer. Kus vond
haar klompe echter terug op het gravelde met
doorgeknaagde reempjes. 1/2 was slykbaar 1/2 werk
van de pleetie-hond, die Tep 1/2 hof maakt. Verder
geen nieuws in huis. Alle Staatspensioenen zullen
wegens waardevermindering van het geld verhoofd
worden. Dat zou een meevallertje zijn. Generaal
Botha is te Pretoria overleden. Vandaag hebbe we
Tep een jaar.

30 Augustus. Niet bijzonder. Bericht van Schippt.
dat hij voor Fransch R.O. geslaagd is.

31 Augustus. Koninginpedag. Morgen worden de
feesten gevierd, omtoet het vandaan. Vandaag is. We heb-
ben oranje bloemversiering en van morgen heeft Greet
het Wilhelmus gespeeld. De post bracht kennisgeving van
ontvangt vth. aangeleehende zending. We hebbe de
geheelen vrijdag bidden gezeten.

1 September Druk langs den weg, in Hilversum zijn feest-
tykheden. Teef buiten geulden. Een neder schrijven van de Pr.
tot Opl. voor Staaten. voor Rie. Knip stunde de photo van 2 kamer-
schut terug, erkomt niet van. Vannmiddag bracht de post een
cheque van Mercurius. Vanavond zulle we bij de familie Orme-
ling op bezoek gaan. 1/2 Weer is bijzonder mooi.

2 September. Prachtige dag. Marie is vandaag voor
2 eerst weer naar school geweest, haar mooie, lange
vacantie is ook al weer genoten. Geen bijzonder nieuws,
de post bracht alben een, waarschuwing voor de be-
lasting. Zodra 't Rijk gaat uitbetalen zullen we aan
belasting gaan denken. Vanmiddag met B. naar chaar-
tenodicht geweest om broodkaarten te halen en de post-
cheque van f 20.- te innen. Gisteravond hebben we ons
best geamuseerd en heel wat afgelachen.

3 September. Alweer prachtig najaarweer, vanmorgen
was het drukkend warm. Er kwam een uitnodiging
voor zus en creet om in te zenden voor de Nederl. Tentoon-
stelling in Zwitserland. Het proces tegen Bormo is be-
gonnen. De Belgen blijven voortgaan met het aanwak-
keren van een vijandige stemming tegen ons land.
De herinnering aan Masselt en Reuven zit den Bel-
gischen militairen. Jinters "kehr nog dwars, ze
dwongen, kehr ook van "zevanake".

4 September. Vanmorgen was 't regenachtig, maar
vanmiddag is 't weer opgeknappt. De post bracht
geen nieuws. Marie ontving f 45.- duwte-toeslag
op 't ogenblik buitengewoon welkom. We zijn
vanmiddag, Rie, Bep en ik begonnen de "oude
geschiedenis" te lezen en de Wilias, we hopen dat
voortaan elken Donderdag van 3 tot 4 uur te doen.

5 September Een drukke, woelige dag. Prachtig, warm
weer, een beetje drukkend. Vanmiddag kwamen
32 vliegtuigen overvliegen, op hun rondvlucht. wed-
strijd door de Elta uitgeschreven, 't was een aar-
dig gezicht: ze vlogen heel laag. Anna, de vrouw
van Cor Ormeling kwam zeggen, dat ze van avond
niet konden komen en heeft het huis gezien. Juffr.
Ormeling kwam de tarck voor Mevr. Vyn Voorde
betalen en er nog eën bestellen: "t loopt storm
om tasschen!" We gemeten van vixen overvloed
van appels en eten iederen dag volop vruchten.
De post bracht geen nieuws.

6 September. Drukkend warme dag, tegen den avond
wordt het wat frisscher. Geen nieuws: kranten en
drukkwerkjs. Van avond komt de familie Ormeling
theedrinken.

7 September. Rustige Vrijdag, prachtig, heijstig weer,
van ochtend heel mistig. Juffr. O en Els hebben van
morgen een kopje koffie gedronken bij ons, ze kwamen
de Passchen zien, die nu aan 't bewerken is. De familie
Drechkmeijer is vanmiddag vertrokken. Gisteravond
zijn we gezellig samengesweest, 't is laat gewordt.
Bij de rondvlucht is als n. 2 elz, Hollander aangehomen.
August Borms is ter dood veroordeeld, sterk tegen
hem getuigd werd door zijn vroeger, vriend Fom Sleeter,
ez, skurkenstreek! In 't Handelsblad stond een
scherp artikelje tegen België.

8 September. Toen Greet van ochtend afgevallen, appels
zoekt vond ze in den greppel bij het paddenland het
kerkboek van Opoe, ontwaan van 't gouden slot en het
ijzeren inktloekertje. 't Deed vreemd aan toen we die
dingen weer voor ons zagen, maar we zijn er heel
bleef mee, vooral met het kerkboek, waar Opoe elke
Mondagmorgen in las. 't 's een hatelijke gedachte,
dat zulke gemeen dieventuig zoo ruw leven kan met
dingen, die voor ons om de herinnering, die eraan
verbonden is, van zoveel waarde zijn. Vanmiddag
is Annie Sleeswijk de bestelde tasch kornen halen
en heeft toen ook twee etsjes van Greet gekocht.
Met Rie en Bep heb ik onze eerste Rationsoef-
ning gehouden. In de Toorts van de vorige week
stond niets belangrijks omtrent het proces-Borms,
een paar kleine gemilchtjes van René de Clercq over
andere zaken. We hoorden in langen tijd niets van
hem.

9 September. Pter Pander, de beeldhouwer is te
Rome gestorven. Heyermans weigert zijn werk
"Eva Bonheur" in België te laten opvoeren, zoolang
daar zulk een dubbelzinnige houding tegen ons land
wordt aangenomen. De cursus voor Staatsnamen

begint pas in October. Juffr. Detsmuin en Juffr. Gon.
driaan zijn van middag hier geweest om schablonen te
zien; ze hebben een paar dingen geplaatst en een kussen besteld.
We hebben een prachtige wandeling in de manersdijk
gemaakt in de buurt van ^{Lijndale} Lijndale.

10 September. ^{Stapel van oostenvogel, plet de geelgrieten} Warm weer. B. is met Ric, Leo en Pep naar
de Hilversumsche markt geweest en Greet en ik zijn de
familie te gemoet gewardeld, toen ze terugkwamen. De
post bracht een uitroddiging aan "Leo en Greet om iets
af te staan voor een verlokking voor Apollo". In de krant
stond een stuk over 't proces. Kormo. Toen zij veroor-
deeling was voorgelezen, riep hij: "Vliegt de blauwvoet?"
en uit de zaal donderde het geug: "Storm op 'ee!"

11 September. Een gloeiend hete dag vandaag. Zo's
warm hebben we het den geheelen zomer nog niet
gehad. We hebben buiten gegeten en 't middagmaal
en avondeten gebruikt. 't Was heerlijk in onken tuin
met de rijkeladen vruchtboomen. Elza de Clercq
schreef een briefkaart: ze zijn uit Vlaanderen terug
en maken 't allen best.

12 September. Snikhete dag, geen nieuws.

13 September. Een droeve morgen, een blijde dag. 't Mor-
gens levendig debat over de vraag: per spoor of per pedes
naar Utrecht? en 't middags een eendrachtig smake-
lijke maaltijd met meloe, tot dessert onder de vrucht-
boomen. 't Was de geheelen dag smoorheit, de
kinderen zijn naar 't Bloemencorso in Utrecht ge-
weest. Ze brachten de Toorts mee en we hebben bij
't kuckenlampje erot buiten en tve, in 't Pallierke
over Borms en zijn proces gelezen.

14 September. Zondag. 't Was wat minder warm.
De kinderen zijn naar Bursum te voet, ze gaan
de familie de Clercq bezoeken. B. en ik hebben ge-
zellig buiten koffie gedronken.